

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi
és családi
folyóirat

III. évf. 1. szám
1992. február
39,— Ft

Jézus és
politika

Hogyan vélekedik
Nyíri professzor
a magyar egyház
helyzetéről?

Közhely-
gyűjtemény

Tolsztoj-novella

Moha-mese

Környezetvédelmi
világkonferencia

Noé Bárkája

Élő Nemzeti
Kincs

VAMOS ISTVÁN RABZA

A harmadik évfolyam elébe

Az Érted Vagyok 11. számát tartja most kezében az Olvasó.

Így, két év elmúltával, 352 oldallal a hátunk mögött, örömök, külső és belső tusakodások között dolgozva, talán nem illetlenség önmagunkról is szólni.

Ez az újság abból a tapasztalatból és lelkesedésből született, hogy az emberiség globális problémáitól kezdve az egyházak megújulásán át a személyes egyéni és családi gondok megoldására létezik egy 2000 éves lehetőség: Isten Országának keresése és életreváltása. Hiszünk abban, hogy Isten Orzága, amelyet Jézus hirdetett, s az az emberi magatartás, amelyet szavaival és életével tanított, lehetséges ill. követhető.

Nem azt gondoljuk, hogy az Evangéliumok olvasásával vagy az Evangéliumot a ma és itt élő emberhez közelhozni akaró Érted Vagyok olvasásával Isten Orzága megvalósítható, hanem azt, hogy az olvasás által kapott gondolatokat beépíthetjük családjaink életébe, s megteremthetjük azokat a jézusi--apostoli közösségeket, ahol egyre közelebb kerül hozzánk ez az Ország. És azt is gondoljuk, hogy a második évezred utolsó éveinek apokaliptikus légkörébe bele kell kiáltanunk a jézusi üzenetet. Ez a tapasztalás és hit inspirálja írásainkat, a gépelők, szerkesztők, tördelők áldozatos munkáját, a postázók, terjesztők, könyvelők erőfeszítéseit, azt, hogy 5–7000 példány eljusson az Olvasóhoz. Azért jelenhetünk meg, mert ingyen dolgozunk, mert barátaink és támogatóink felvásárolják saját újságunk számait, amelyeket sajtó-apostolkodásra használnak. Fizetünk azért, hogy dolgozhatunk. Lapunkat az Evangélium aprópénzre váltójának tekintjük. Ezért nem belőle élünk meg, hanem e lapért és gondolataiért élünk.

Jól van ez így? Kezdetnek alighanem jó egy olyan lap számára, amely annak a valahavolt fizetségnélküli Vándortanító nyomdokain kíván járni, akit Jézus Krisztusnak neveztek. S annak a tarsus-i Saulus--Paulusnak a nyomdokain, aki elmondta — mert elmondhatta — magáról e szavakat: „Senkinek ezüstjét, aranyát nem kívántam, sőt Ti jól tudjátok, hogy a magam szükségleteiről is, meg a velem lévőkről is ezek a kezek gondoskodtak ... megemlékezve az Úr Jézus szavairól. Mert ő mondta: »Nagyobb boldogság adni, mint venni.«” (Csel. 20,34-5)

Mindez arra bátorít bennünket, hogy őszintén, meg nem alkuvo hangon szóljunk, hogy megszólaltassuk az elnémítottak hangját, hogy felvessünk égető, de agyonhallgatott problémákat, hogy sokszor „éles kardként” hasítson gondolatunk a hazai közgondolkodásba és Egyházunk életébe. „A kritika az Egyház iránti szeretet jele” — mondta halála előtt Rahner, s ilyen felelős, féltő szeretettel munkálkodunk Egyházunk megújulásán, kérve Urunkat: „tedd könnyűvé énnkem ezt a nehéz hűséget”.

S persze nem kerülhettük el Tanítónk sorsát: kért támogatásainkat elutasították; a terjesztés munkáját — sokszor a megfélemlítés eszközeivel is — akadályozzák; leszólják, rágalmazzák lapunkat. Mindez csak a teljesség kedvéért íródott, hiszen a sok segítő levél, biztatás, a többi újságban visszaolvasott gondolat, a visszahallott prédikációk, a nagyobb bátorság a kritikához, a tabuk döngetése, a beszámolók a megváltozott életéről és gondolkodásról — egyszerre igazolás és erőforrás a további munkához.

S meg kell követnünk megbántottjainkat: a megválaszolatlan levelekért, a be nem fogadott írásokért, a rossz hangsúlytevésekért, a csúszásokért, ötlettelenségeinkért és pontatlanságainkért. Az új évben jobb munkamegosztással, a feladatok személyre konkretizálásával indítjuk munkánkat, megköszönve az újságot elindító heroikus feladatvállalását Simonyi Gyulának, aki hosszabb időre külföldre utazik.

Ezen gondolatokkal és reményekkel indítjuk útnak a közel 50 éves Bokor Katolikus Bázisközösség szellemi-gondolati háttérét vállaló és szerkesztésében megjelenő családi és közösségi folyóirat harmadik évfolyamát. Tesszük ezt minden magyarul tudó, akár idehaza a Kárpát-medencében, akár azon túl — Csángóföldtől Clevelandig — élő felebarátunkért. Tesszük, mert üzeni akarjuk a csipkekorban megszólaló Hanggal együtt: „Érted vagyok!”

Isten Országát közelítő új esztendőt kívánva

1992. január 1-én

az Érted Vagyok szerkesztői.

Gergely G. András

Beleszólt-e Jézus társadalmi kérdésekbe?

Valaki egyszer egy vitában azt mondta, hogy Jézus nem szólt bele társadalmi kérdésekbe, különösen nem strukturális problémákba, hanem mindig csak az egyént szólította meg: csupán az egyes ember életét akarta megváltoztatni, és nem azt a társadalmi berendezkedést, amelyben az egyén élt. — Az erre az alternatívára adott válasz minden korban döntő jelentőségű, de különösen Marx óta („a vallás ópium...”) nem mehetünk el mellette szó nélkül.

Újból végigolvastam tehát az evangéliumokat ebből a szempontból, vajon tényleg beleszólt-e Jézus társadalmi-strukturális kérdésekbe, vagy valóban csak az egyes emberhez intézett-e morális intelmeket. A problémafelvetésből és a feldolgozás módszeréből fakadóan az itt talált anyagban nem lesz semmi új vagy ismeretlen, mindez tárgyalag megtalálható a KIO megfélemlő kötetében, legfeljebb az anyag csoportosítása újszerű, és az a szemszög, amelyből vizsgáljuk. Mégis nem titkolt reményem, hogy ez a kis összeállítás hozzájárulhat ahhoz, hogy Jézus üzenetét egy „új” oldalát ismerjük fel és tudatosítsuk, azt a — „társadalmi” — dimenziót, amelyről talán túlzás azt állítani, hogy az egyház történelme folyamán eddig még igazán sosem ismerték fel és igazából sosem vették komolyan. Talán ennek az egyébként oly tragikus XX. századnak a hozzájárulása lehetne az evangélium ügyéhez, hogy „felfedezze” és komolyan veszi, azaz életre váltja Jézus tanításának társadalmi vonatkozásait.

Lássunk tehát hozzá! Már az evangéliumi szövegek analízise során világossá vált, hogy a címben felvetett kérdésre igennel kell válaszolni. A szintézis vázlatának elkészítésekor pedig kiderült, hogy Jézus „beleszólása” három területre vonatkozik, hármas irányultságú: „morális” beleszólás, „strukturális” beleszólás és „politikai” beleszólás, így ennek a három szempontnak a tárgyalása adja tanulmányunk törzsét. Mégpedig oly módon járunk el, hogy az „enyhébb” területől haladunk a „kényesebb” felé, ill. az „elvonított” a „konkrét” felé.

I. Morális beleszólás

Bárki, aki azzal az igénnyel lép föl, hogy morális tanítást adjon az embereknek, akarva-akaratlanul, közvetlenül-közvetve máris beleszólt társadalmi kérdésekbe, mivelhogy „senki sem sziget” az egyes ember nem remete, hanem társadalmi lény. A morális tanítás-intelem fajtáira felhozott néhány példából mindjárt világos lesz a tételünk. 1) Amit a te evilági országod uralkodói mondanak neked, azt tekintsd Isten szavának.... a mindenkori uralkodók mindenkori szavát aszerint, hogy kinek az uralma alatt élsz! 2) Semmit se törödj azzal, hogy mit csinálnak az uralkodók, neked a legkevésbébb közdő legyen hozzájuk, szavukhoz, magatartásukhoz! Te csak a családoddal és a család eltartásához szükséges kenyérkereső munkával törödj! 3) Dönts meg erővel minden igazságtalan rendszert! 4) Ne dönts meg erővel az igazságtalan rendszert sem, de te a saját lelkiismereted parancsai szerint élj! 5) Szeress minden embert!

Az ilyen és másfajta intelmeket mindig egyes emberek teszik magukévá, de ha magukévá tették bármelyiket is, annak társadalmi következményei vannak, mert minden magatartásunknak hatása van a többi emberre. Sőt, politikai következményei vannak, mert egyetlen államhatalom sem lehet közömbös a társadalmi hatáskifejtéssel, és így az egyes emberekhez intézett mo-

rális intelmekkel szemben sem. (A hatalom reakciója a fenti öt intelemre: Ad 1.: summa cum laude Ad 2.: cum laude Ad 3–5.: börtön... akasztófa — az intelmet magukévá tevő egyes emberek hatékonyságának függvényében.) Különösen nyilvánvaló, hogy minden morális tanításnak, illetve minden morális cselekedetünknek társadalmi kihatása van, ha valaki olyan aktív igényű morálissal lép föl, mint Jézus, aki sem passzív erkölcsöt (pl. „Nyugodj bele a szenvedésekbe és viseld azokat türelmesen!”), sem magánerkölcsöt (pl. „Légy kedves a feleségedhez, szeresd a gyerekeidet!”) nem prédikált. Nyíltan „aktív” és „közérdekű” igényekkel lépett föl, amikor programszerűen ebbe a (forma-)etikai felszólításban foglalta össze tanítását: „Úgy világítson világosságokat az emberek előtt, hogy lássák jötteteiket...!” (Mt 5,16).

Társadalmi szempontból vizsgálva Jézus etikáját, rögtön világossá válik, milyen társadalmi-strukturális-politikai kihatásai vannak, azaz etikájának megvalósítása társadalmi-strukturális-politikai változásokat von maga után, ami pusztán karitatív célzatu morális esetén nem áll fenn. (Hogy egy apró és egy nagy példát mondjunk: a segítőkész udvariasság a tömegközlekedésben vagy Teréz anyáék hősies törődése a „szegények legszegényebbeivel” nemigen változtatta a világ folyását, „marad a tört vér, fekete folt”). Ebben az első pontban azonban egyelőre elvi síkon maradunk, s ezért most Jézus „morális beleszólását” a társadalmi kérdésekbe így fogalmazzuk meg: *fenekesül felforgatta a közgondolkodás értékrendjét, mégpedig a leginkább társadalmi vonatkozású területeken*: a Pénz, az Erőszak, és az Uralkodás, valamint a Szexualitás kérdéseiben. Tételünk szemléltetésére elég lesz néhány utalás.

1. Vajon nem a „legdurvább” beleszólás-e a „közügyekbe” kijelenteni, hogy „nem a vagyonban való bővüléstől függ az ember élete” (Lk 12,15), és következőképp arra buzdítani, hogy „ne gyűjtsetek kincset a földön” (Mt 6,19), amikor köztudott, hogy „mindenki a piacról él” és szeretne „kettőből háromra jutni”, a legfőképpen, hogy „pénz beszél, kutya ugat”? Nem éppen az egész társadalmi gépezet motorját akarja-e tönkretenni az, aki ilyesmire bízta, és a Pénzt sátnának, azaz minden gonoszág forrásának és foglalatának nevezi (vö. Mt 6,24 és Lk 16,9,11)? Ennek a szemléletnek és a belőle fakadó következtetéseknek a valóra váltása nem vezethet-e egy minden eddigitől eltérő társadalmi berendezkedéshez?

2. Nem kevésbé radikális beleszólás a „közélet” dolgaiba az, amit Jézus az erőszakról, ill. erőszakmentességről tanít. Ennek lényegét az ellenségszeretet parancsa foglalja össze (Mt 5,44), ami nem csak a passzív megbocsátást (Mt 18,33) és az önvédelemről való lemondást (Mt 5,39) jelenti, hanem arra int, hogy aktív alakítói legyünk a társadalmi viszonyoknak, és fizessünk a rosszért jóval (Mt 5,39.40.41.44)! Egyáltalán: Jézus megszünteti (saját rendszerén belül) az ellenség fogalmát, amikor az ellenséget is a „felebarát” kategóriájába sorolja (Lk 10,29-37 tudvalevő, hogy a zsidók és a szamaritanusok esküdt ellenségei voltak egymásnak, ld. Lk 9,52-53; vö. még Jn 4,7-9!). Ez ne lenne társadalmi jelentőségű?

Jézus idevágó tanításának logikus következménye és „minősített esete” az emberölés tilalma (Mt 5,22.19,18 stb.), ami az un. önvédelem esetén is fennáll (Mt 26,51-52 és Lk 22,49-51 tételiesen: Jn 18,36!) Sőt! Tiltja már az ölére vezető

haragot (Mt 5,22) és gyalázkodást is (uo.). Ez aztán már igazán a társas kapcsolatok porondja! Most a gazdag még talán elmondhatja bizonyos értelemben, hogy „Igaz, jól élek, míg mások nyomorognak, de én jó ember vagyok, nem bántok senkit!”, de aki őt, vagy gyalázódik vagy akár „csak” haragot tart? Ezzel persze még csak a személyes (nem hivatalos) magánylikosságok körét érintettük az emberölés szervezett, „jogilag megalapozott”, legális formára alább térünk majd ki.

3. A legalapvetőbb társadalmi kérdések közé tartoznak az uralmi viszonyok: kinek sikerül a hatalmat megszereznie, ki uralkodhatik, kiken és hogyan. Mindannyian magunkkal hozzuk ösztönvilágunkban az uralkodást, a társadalmi nagyság (dicsőség, hírnév) vágyát. Ha van valaminek társadalmi vonatkozása, akkor ennek igen! És Jézus itt is feje tetejére állítja a dolgokat: a pusztai kísértések kapcsán ő maga is elutasítja az uralkodás pozícióját (lényegileg mindhárom kísértésben erről van szó! — Mt 4,1-11. Lk 4,1-12), és övéit is ismételtelen arra buzdítja, hogy *uralkodás helyett szolgálatra, társadalmi nagyság helyett társadalmi kicsiségre törekedjenek*, a társadalom legkisebb egységeitől kezdve (Mk 9,33-35: 12 egymás között) a nagyobbakon át (vö. Lk 14,7-11: Lakodalmas társaság) a legnagyobbakig (vö. Mt 18,1-4: a nagyon is evilágian értett „menyek országa”, sőt az eszkatalogikus-kozmikus dimenzió, a „dicsőség” Mk 10,37.43-ban).

Nem nehéz rávetíteni ezt a tanítást a családi-munkahelyi-közösségi viszonylatokra, de a legáltalában értelemben vett társadalmi vonatkozásai is nyilvánvalóak, akár az egyes keresztény, akár a kisebb vagy nagyobb egyházi közösségek számára. Hiszen a mindenkor uralkodó osztály mindig és mindenütt megköveteli az egyes embertől, hogy dicsőítse az ő uralmát és ily módon legyen (bár elnyomottként, de) „társuralkodó” (vannak olyan korok, amikor kifejezetten tapsolni kell, van, amikor megelégszenek az állami ünnepeken való részvétellel), az egyháztól pedig (a kezdeti idegenkedés után) azt, hogy ténylegesen vállalja a részt a hatalomból (természetesen úgy és annyit, amennyit engedéjnek számára): a trón és az oltár, a kard és a kereszt szövetsége teszi lehetővé a legteljesebb és legbiztonságosabb uralkodást. És ezek a dolgok aligha függetleníthetők a jézusi szolgálat és kicsiségi eszméitől.

4. Van még egy negyedik kérdéskör is, amelybe Jézus elvi síkon beleszólt, bár ez mindmáig társadalmi tabu (már önmagában ez is bizonyítja, mennyire társadalmi, és nem magánügy): a házasság emberek házasságon kívüli szexuális kapcsolatainak problematikája ez. Jézus azonosul „a régi-eknek szóló” paraccsal: „Ne törj házasságot!” (Mt 5,27), sőt már a szándékos („pros to” a görögben, 28.v.) megkívánást is házasságtörésnek minősíti. Ezeknek a parancsoknak a társadalmi jelentősége külön szociológiai és pszichológiai tanulmányt érdemelne!

Ezekkel a tanításaival Jézus — hacsak elvileg is, ha csak közvetve is, — ténylegesen beleszólt társadalmi kérdésekbe, mégpedig a mindenkor legégetőbbekbe, sőt úgy látszik ennek a szerepének tudatában is volt, és tudatosan is vállalta, hiszen egyértelműen és „tétélesen” megmondta: „Engem gyűlöl a világ, mert én bizonyítom, hogy cselekedetei gonoszak” (Jn 7,7). Mi több, ez tanítványainak is feladata: rajtuk keresztül (mert — leszámítva Jézus feltámadását — hogyan más-képp?) fogja a Lélek „vádlni bizanyítani a világnak a bűnt, az igazságot és az ítéletet” (Jn 16,8-11).

II. Strukturális beleszólás

Strukturális beleszóláson Jézusnak azokat a kijelentéseit és tetteit (!) értjük, amelyek az (akkori) társadalom (többnyire államhatalmilag igazolt, támogatott, sőt fenntartott) szervezeti felépítését és begyökeresztelt „törvényerejű” szokásait, egyszerűen strukturált érintik. — E fejezetben belül is a „könnyebb esetektől” haladunk a „nehezebbek” felé.

1. *Kezdjük röviden a válasszal, így egyúttal az első fejezet utolsó pontjának témáját is folytatjuk.* Nyilvánvaló, hogy egyetlen társadalom sem tekinti a házasságot magánügynek, hiszen több-kevesebb törvénnyel veszi körül és igyekszik szabályozni, tehát a házasság messzemenően társadalmi ügynek számít, következésképpen a válás is. Aki tehát a nyilvánosság előtt, tekintélyi módon, normatív igényteléssel nyilatkozik a válásról, az bizony nagyon is beleszól egy társadalmi kérdésbe, éspedig olyanba, amely gyakorlatilag a társadalom minden tagját érinti, nem hagyva figyelmen kívül a hatóságokat sem.

Márpedig Jézus ezt tette: a nyilvánosság előtt (Mt 5,1-2.19,3), tekintélyi módon („én pedig azt mondom nektek”: Mt 5,32, ami gyakorlatilag az isteni tekintély igénylését jelenti, hiszen a Mózesnek, „Isten által adott” Törvény fölé helyezi magát), normatív igényteléssel (Mt 5,32.19,3-9) szól hozzá a válás elméletéhez és gyakorlatához (Mt 19,4-6 és 8-9) — ráadásul úgy, hogy *ellene mond az uralkodó elnöknek és gyakorlatnak!* Ez a magatartás a zsidó társadalomban hármasszólásnak (és hármasszólásnak) minősült: a) az uralkodó felfogással ellentétben szövegezte bele egy mindenkit érintő társadalmi kérdésbe, b) ezáltal nem csak a jelen „törvényerejű szokásaival” szállt szembe, hanem felforgatta a hagyományokat is, c) az isteni törvények fölé helyezte magát. (Így amit a válásról tanított, az egyszerű minősült törvényszegésnek (a), néplázításnak (b) és istenkáromlásnak (c), s ebből is látszik, mennyire társadalmi kérdésről volt szó.)

2. Ennél is drasztikusabb megnyilvánulása volt Jézusnak, hogy minden tévovázás nélkül egyszerűen *ülépet a beveti társadalmi, nemzeti korlátokon*, sőt semmisnek tekintette azokat. Két részletben vizsgáljuk meg ezt, egy tágabb és egy szűkebb körre vonatkoztatva.

a) Minden társadalomban többé-kevésbé külön „kaszatot”, és többnyire megvetett kaszatot alkotnak a betegek, nyomorékok, akiket az egészségesek igyekeznek elkerülni. A zsidó társadalomban különösen is így volt ez (vö. pl. Jn 9,34)... Jézus már a gyógyításainak és azok módjának pusztán tényével túllépett ezen a társadalmi korláton, de ezt most nem részletezzük. Csak két olyan dolgot említünk, amely látványosan szemlélteti beleszólását ebbe a társadalmi kérdésbe. — 1) Mt 8,3 tanúsága szerint Jézus úgy gyógyított meg egy leprást, hogy megérintette őt! Kétszerez „beleszólás” volt ez a részéről: a) nem zavarta el a leprást, aki az előírások ellenére (Lev 13,45-46) a közelébe merészkedett, ahelyett, hogy illő távolságban megállt volna, és onnan kiáltott volna (ld. Lk 17,13)... b) Megérintette a leprást, fittyet hányva ezzel a szabályokra, és kifejezésre juttatva, hogy teljes emberi közösséget vállal vele... — 2) Lk 14,13-ban Jézus arra buzdítja vendéglátóját, hogy a megvetett és kitaszított bénákat, sántákat és koldusokat hívja meg a lakomára...

Amit az ímént elmondunk fokozottan vonatkozik az ún. „nyilvános bűnösök” esetére, Jézus ebben a vonatkozásban is gond nélkül felrúgta a társadalmi korlátokat, és nagyon sokszor kellett ezt tennie, hogy kialakulhasson róla a sommás vélemény: „A vámosok és bűnösök barátja!” (Mt 11,19). A szimbólumokra rendkívül fogékony zsidóknak mindennél többet mondott, hogy együtt evett a vámosokkal és bűnösökkel (Mt 9,10-11). Ennek a közösségvállalásnak legékebb kifejezése és talán „csúcsa”, hogy egy

vámóst (Mátét) is meghívott a tizenkettő közé (Mt 9,9), aki nemcsak népnéző tevékenysége miatt számított nyilvános bűnösnek, hanem azért is, mert a gyűlölt megszálló hatalommal, a rómaiakkal működött együtt.

De Jézus nem áll meg itt. Nagyobb korlátokat is ledöntött. A *samaritánus-kérdés* félig nemzeti (félzsidók voltak), félig nemzetközi ügynek tekinthető (elkülönültek). Zsidók és samaritánusok kölcsönösen utálták egymást és ennek megfelelően viselkedtek. Erre a zsidó Jézus az ellenségnek számító samaritánusokat felebarátnak (gyakorlatilag: honfitársnak Lev 19,18!) minősíti (Lk 10,29-37), ennek megfelelően is viselkedik velük (Lk 9,51-56 Jn 4,7-26), sőt nemegyszer példaképpel állítja őket (!) a zsidók elé (Lk 10,33-37.17.15-18)...

S még ennél is tovább ment. A korabeli zsidóság számára aligha volt fájóbb dolog a *római megszállásnál*, és minden zsidó számára, aki valamit is adott magára, becsületbeli ügy volt a rómaiakkal nem érintkezni és gyűlölni őket... Jézus pedig ezt a nemzetközi korlátot is felborítja, amikor azt mondja: „Ha a római légionárius — az ő törvényük értelmében — arra kényszerít, hogy cipeld ezer lépésre a holmiját, menj el két annyira, kifejezve ezzel, hogy nem tekinted ellenségnek az *elnyomó pogányt*, hanem felebarátnak (= honfitársnak!)” (vö. Mt 5,41). (Tulajdonképpen ide vehetjük a kafarnaumi százados szolgájának meggyógyítását is — Lk 7,1-10 —, hiszen a százados, ha nem is volt római, de pogány volt, és ha a zsidó uralkodó, Heródes Antipász szolgálatában állt is, de elnyomó volt. És ennek az embernek tesz Jézus gyógyító szolgálatot — bár ezáltal maguk a zsidók ajánlják —, mi több: példaképpel állítja őt a zsidók elé, mondván: „Bizony mondom nektek, nem találtam ekkora hitet Izraelben!”)

b) A társadalmi korlátokon túllépésnek szűkebb körű, sajátos esete az, hogy Jézus a *családi-vevési kötelezetkeket messzenemően alárendeli a szellemi kötelezetkeknek* (konkrétan: az Isten Országának), és ezáltal „durván beelőz” minden társadalom alapjait és alapköveit, a családba. (Jól lássuk: nem eleve szembeállításról van szó, hiszen még a keresztény is gondolja van anyjára — Jn 19,27 —, hanem alárendelésről...)

Általános érvényű tételként megfogalmazza, hogy az emberi összetartozás alapja számára nem a családi-vevési kötelek, hanem az Istenhez tartozás, az Atya akaratának teljesítése (Mt 12,46-50)! Alkalmassint le is vonja az ebből adódó következtetést: az Isten Országának hirdetésé fontosabb (lehet), mint megvárni apánk halálát és eltemetni őt (Mt 8,21-22). S minthogy a halottakat eltemetni a rokonok dolga, ebben az is benne van, hogy az Isten akaratát nem teljesítő rokonokat (vö. Mt 12,50) halottaknak minősíti (Mt 8,22)... Kijelenti, hogy aki apját vagy anyját, fiát vagy lányát jobban szereti, mint őt, az nem méltó hozzá (Mt 10,37)...

Jézus tisztában van azzal, hogy ezzel a beleszólásával mit idéz elő: „Halálra adja majd testvér a testvérét, és apa a fiát, a gyermek szüleit ellen támad és megöleti őket” (Mt 10,21). De ezt nem csak *vállalja*, hanem egy hihetetlenül merész mondatában szinte programmá is teszi: „Azért jöttem, hogy szembeállítsam az embert apjával, a leányt anyjával, a menyét anyósával” (Mt 10,35), bár rögtön kiderül, hogy ez nem cél, hanem következmény: „Saját házanépe lesz az (öböne hívó) ember ellensége” (Mt 10,36) — az ő „beleszólásának” következményeként!

3. Am a társadalmi-nemzeti korlátok túllépésénél is mélyebben szól bele a társadalom strukturális viszonyaiba az, hogy *Jézus alaplatannak* (Mt 7,3-5. Jn 8,7), *tehetetlennek* (vö. Mt 13,29) és *károsnak* (Mt 13,29), *következésképp fölöslegesnek* (Mt 13,30) *minősíti, és a maga részéről tiltja is az ún. igazságszolgáltatást.* Úgy ahogy van, teljes egészében, vállalva ennek mindenfajta következményét.

A sor elejére a hegyi beszéd általános érvényű tiltása kíváncsi: „Ne ítéljétek, hogy meg ne ítéljenek” (Mt 7,1)! Csak utalunk ezzel kapcsolatban a KIO elemzésére, melynek alapján egyértelmű, hogy a bírói *vagy bírói jellegű ítélkezés tiltásáról* van itt szó, azaz olyan ítélkezésről, amely az elítélt megbüntetéséhez vezet. (Lk 6,37 megtoldja az előbbi felszólítást egy másikkal, mely értelmezni látszik az elsőt: „Ne ítéljétek el senkit, hogy titeket se ítéljenek el!” Az első felszólításbeli krinóval szemben a másodikban a katadikázó szerepel, melynek értelméről világosan tanúskodik a hegyi beszédre oly érzékeny Jakab levél: „Elítéltétek és megöltétek az Igazat...” = 5,6)

A hegyi beszéd elvi tételét félremagyarázhatatlanul fejt ki a búzáról és a konkolyról szóló példabeszéd (Mt 13,24-30, ill. ennek kifejtése: Mt 13,37-43): *A világból nem szabad „kigyomláni” = kiirtani a gonosz embereket* (29.v.), hagyni kell, hadd növekedjenek (!) — éljenek a világ végéig (az „aratásig” — 30.v.)! Ez aztán társadalmi kérdésbe beleszólás a javából!

De Jézus komolyan gondolja ezt, és *alkalmazza is mind a „polgári”, mind a „büntetőjogi” perekre!* (Minthogy a „gyomlálás” „kultúremberrek” közötti perek formájában szokott zajlani). — Az *előbbire* három példa is van az egyik azt tiltja, hogy én kezdeményezzek pert és juttassam annak révén börtönbe embertársamat (Mt 18,30,33), kettő pedig azt, hogy az ellenem kezdeményezett perbe belemenjek: „Békülj ki idejében, még útközben ellenfeleddel, hogy át ne adjon a bírónak...”, (Mt 5,25)! *Hogyan?* „Ha pörbe fogva el akarják venni köntösödöt, add oda a köpenyedet is...”, (Mt 5,40)! — *Az utóbbira* példát a házasságtörő asszony esete kapcsán mutatott (Jn 8,3-11), egyértelműen tanusított téve arról, hogy az állami igazságszolgáltatást és ítéletvégrehajtást is helyteleníti. Ezt határozottan állíthatjuk, mivel „Mózes törvénye” nem csupán vallási okmány volt, hanem egyúttal Izrael (Palesztina) államalkotmánya (és büntetőjogi törvénykönyve) is! Jézus tehát nem habozott az országában érvényes Rendet alapjaiban kétségbe vonni...!

Mind ezt Jézus önmagára is vonatkoztatta és *személyes példájával támasztotta alá*: megtiltotta övének a vele ellenséges magatartást tanúsító, „öselenség”, samaritánusok megbüntetését (Lk 9,51-56) megtiltotta Péternek, hogy a vele szemben igazságtalanul eljáró (vö. Jn. 8,46.10,32) templomrendőrséggel szemben „igazságot szolgáltatasson...”, (Mt 26,52), és Pilátusnak is kifejtette, hogy nem óhajt önmagának (erőszakkal) „igazságot szolgáltatni” (Jn 18,36).

Íde tartozik még az eskü határozott és minden kibúvót kizáró tilalma (Mt 5,33-37 — annál is inkább, mivel esküre általában az „igazságszolgáltatás” folyamatában van szükség). Jézus ezzel ugyancsak a társadalom egyik (a közfelfogás szerinti) alappilléreit ingatja meg. Elég ezt néhány mai helyzetre alkalmazni, s máris kézzelfogható, hogy bizony megint nagyon is társadalmi kérdésbe szól bele Jézus. Tegyük föl, hogy egy munkavállaló (bárki, akit illet, de mondjuk éppen egy pedagógus) nem hajlandó letenni a hivatali esküt, vagy egy „sorköteles” nem hajlandó letenni a katonai esküt... Megmozdul ugyebár az egész állami apparátus...

III. Politikai beleszólás

Tisztázzuk először, mit értünk politikán és politikai beleszóláson! Politikán a szó közhasználatu értelmében a hatalomgyakorlást, ill. az erre való törekvést értjük, és természetesen beleértjük a (fegyveres) erőalkalmazást is (hiszen az eddigi történelem során nélkülözhetetlen még egyetlen rendszer sem állt fenn). Ebben az értelemben persze *Jézus nem szól bele politikai kérdésekbe*, sőt nyugodtan állíthatjuk, hogy az ilyen értelmű politikába be nem avatkozás volt egész működésének alapprogramja (ha ezt a programot a fonákjáról néz-

zük): Máté is (4,1-11), Lukács is (4,1-12) Jézus nyilvános működésének élére állítja megkísértésének történetét, melyben mind a három kísértés visszautasítása lényegében a „hatalom és dicsőség” (Lk 4,6) visszautasítását jelenti. Ehhez az alapálláshoz aztán egész további élete során hűséges maradt, semmiféle hatalmi rendszert nem óhajtott a bevett evangéliumi módszerekkel megdönteni: sem a római világbirodalmat („Adjátok meg a császárnak, ami a császáré...” — Mt 22,21), sem a helyi zsidó uralmat (a templomadót is megfizette — Mt 17,24-27 —, és amikor ez a hatalom az életére tört, nem kért az Atyától „tizenkét ezred angyalt”, hogy fellépjen ellene és legyőzze, vö. Mt 26,53).

Míndez azonban korántsem jelenti azt, hogy Jézus közömbös lett volna a fennálló politikai (uralmi) viszonyokkal, s főleg ezek következményeivel szemben. Ellenkezőleg! Ha tehát a „politika” szót sajátos értelemben használjuk, azaz a „polisz”, az emberi társadalom (beeleértve az államapparátust is) közérdekű ügyeibe történő aktív, de mindenfajta erőalkalmazást eleve kizáró beleszólást értjük rajta, akkor — amint rögtön látni fogjuk, — nagyon is azt kell mondanunk, hogy Jézus beleszólt politikai kérdésekbe is. A rendelkezésünkre álló anyagot két csoportra osztjuk: „vallási kérdésekre” és „társadalmi kérdésekre”, ezek Jézus „politikai” beleszólásának fő területei.

1. **Jézus beleszólt a vallás kérdéseibe.** — *Két előzetes megjegyzést* kell itt tennünk. Egyrészt meg kell állapítanunk, hogy ezt a témát tárgyalhattunk volna a második fejezetben, a strukturális beleszólás eseteként is, de súlyánál és lényegénél fogva — ld. a második megjegyzést — mégis jobbnak látszott idevenni. *Másrészt* meg kell indokolnunk, miért minősítjük a vallást politikai kérdésnek. Nagyon egyszerű. Köztudomású, hogy egyetlen államhatalom sem tekint a vallást magánügynek — függetlenül attól, mi áll az alkotmányban — ennek okait most nem részletezzük (vö. főntebb I.3.). A Jézus korabeli zsidó államra ez fokozottan, sőt a világtörténelemben szinte egyedülállóan érvényes (talán csak az iszlám mutat fel hasonló jelenségeket). Ugyanis a zsidók, a politikai vezetők és a nép, az „állam” és a „társadalom” egyaránt lényegében teokráciának tekintették állam-, de igazában létformájukat (bármennyit torzult is ez a kezdetektől Jézus koráig). Ez azt jelenti, hogy a szó közhasznú értelmében vett politika (hatalomgyakorlás) és a vallás teljes mértékben összemosódott, tehát minden politikai kérdés egyúttal vallási kérdés is volt, és megfordítva, minden vallási kérdés egyúttal politikai kérdés is volt. Nagyon jól tükrözi ez szemléletét ezt a tényt, hogy — legalábbis Jézus korában és az uralkodó személyét leszámítva — a politikai és a vallási vezetők ugyanazon személyek voltak, belőlük állt Palesztína legfőbb hatalmi testülete, a Nagytanács — élén a Főpappal. De az „alacsonyabb rétegekben” is a vallási vezetők voltak egyúttal a társadalmi élet vezetői is (farizeus vagy szaduceus fráterudók). — Most már rátérhetünk a tárgyalásra.

Jézus nem volt ellenséges korának „vallási rendszerével” szemben: eljárt a jeruzsálemi templomba, „szokása szerint” a zsinagógákban (is) tanított (vö. Lk 4,16), megfizette a templomadót (Mt 17,24-27) és az előírások értelmében (Lev 14,2-32) a meggyógyított leprást elküldi a paphoz, hogy mutassa meg magát és ajánlja föl a szokásos áldozatot (Mt 8,4). — *De kérelhetetlenül föllépett a vallási visszaélésekkel szemben*, ill. gondolkodás nélkül fölírta a vallási (tehát politikai következményekkel bíró) előírásokat és szokásokat, ha azok Isten akaratával, a szeretettel ellentétesek voltak.

Legenyhébb formája ennek, hogy megbélyegezte a képmutató vallásosságot (alamizsna: Mt 6,1-4; imádság: Mt 6,5-8; böjt: Mt 6,16-18; perselypénz: Lk 21,1-4), és ezért azt tanította, hogy az embernek nem szabad addig áldozatot

bemutatnia, amíg rendezetlen nézeteltérései vannak embertársával (Mt 5,23-24 — ha ezt mindenki komolyan vette volna, akkor az áldozatbemutatásból hasznot húzó papságnak és főpap-ságnak hamar felkopott volna az álla...).

Sorsdöntővé vált Jézus számára, hogy *beleszólt a vallási élet két fő területének kérdéseibe: a szombat* (Mk 7,1-23) dolgaiba. a szombat törvényét elsősorban gyógyításaival szegte meg (de nem csak azokkal, vö. Mt 12,1-8. Jn 5,8-10), és a rituális tisztasági előírásokon is túltepte magát (vö. Mk 7,2,5). De a vallási (és politikai!) *Törvénynek* más vonatkozásban is *ellenmondott*, sőt tagadta érvényességét: gondoljunk akár a válaszal (Mt 19,7-9: „Mózes parancsolta... de ... mondom nektek”), akár a házasságtörő asszony megkövezésével kapcsolatos (Jn 8,5-8: „Mózes azt parancsolta... aki bűn nélkül van közületek, az ...”) állásfoglalására (ez utóbbi esetben az országban érvényes büntetőjogi érvényességét vonta kétségbe!). Mindennek „betetőzéseként”, s ha tetszik, szimbolikus összefoglalásként, *megszította a Templómat*, kiűzve onnan a kereskedőket (Mt 21,12-13. Mk 11,15-17. Lk 19,45-46. Jn 2,14-17) ennek a cselekedetnek az éle — túl a kereskedőkön — ugyancsak a nép vallási vezetői, a helypénzt szedő s ebből is pénzelő főpapok ellen irányult.

(Zárójelben megemlítünk itt még egy mozzanatot, amely önmagában is kimerítette volna a „(vallás-)politikai beleszólás”, egyszerűen szólva: a felforgatás fogalmát. Jézusnak arra a kijelentésére gondolunk, mely szerint *Vallás és Vagyon*, Isten szolgálata és a Pénz szolgálata kölcsönösen kizárják egymást; ld. Mt 6,24. Ilyesmit képviselni abban a társadalomban, melyben a „legvallásosabb” emberek egyúttal a legvagyonosabbak és fordítva, a legsúlyosabb tekinélyrombolásnak és bomlasztásnak minősül. De legelősebb beleszólás a társadalom minden más rétegének az életébe is...)

Míndez együtt nemcsak azt jelentette, hogy Jézus számos esetben szembe helyezkedett a vallási-politikai Törvénnyel és annak hivatalos képviselőivel nemcsak azt, hogy — legalább is elvben — alapjaiban ingatta meg a rendszer vallási-politikai épületét, hanem azt is, hogy az egész vallási-politikai rendszernek fölébe helyezte önmagát — és ezt nemcsak, hogy tudatosan vállalta, hanem nyíltan hirdette is: „Az Emberfia ura a szombatnak is” (Mk 2,28 — ld. még pl. Mt 5,22.28.32.34.39.44. Mt 19,7,9. Jn 8,5,7). Kérdezem, kell-e ennél nagyobb és nyíltabb „politikai” beleszólás? — De azért akadnak még jellemzőbb esetek is!

2. **Jézus pártos „politikai” állásfoglalást tett.** — Ez az állásfoglalás két, egymásnak tökéletesen megfelelő és egymást pontosan kiegészítő részből áll, s a két rész együtt nem hagy kétséget afelől, volt-e Jézusnak „politikai” állásfoglalása és mi volt az.

a) *Jézus „pártosan” állást foglalt a szegények, a (társadalmilag) kicsinyek (gyöngék) és az üldözöttek (szelidek) mellett.* Teljesen világos ez már a „kezdeti” vagy „programbeszédében” (hegyi beszéd, mezei beszéd: Mt 5,3,5,7,9,10. Lk 6,20-23), majd egész nyilvános működése során tanúsított, e programnak teljesen megfelelő magatartásából: szinte mindig az említettek körében és értük dolgozva látjuk őt. De későbbi nagy beszédek is tanuskodnak erről, főként a szívtelen gazdag és a koldus Lázár példabeszéde (Lk 16,19-31) és „az utolsó ítélet tablója” (Mt 25,33-40): Jézus az éhezők, nincstelnek, betétek és bebörtönzöttek, illetve a velük jót cselek-

vők és közösséget vállalók pártján van: teljes együttérzéséről, elismeréséről („boldogok vagytok”: Lk 6,20-23; „Atyám áldottai”: Mt 25,34) és melléjük állásáról („jobbára állítja...” Mt 25,33) biztosítja őket.

De nemcsak erről, hanem arról is, hogy *magá Isten is az ő oldalukon áll*: ugyanis „tiétek az Isten országa”, „majd kielégítenek”, „nagy jutalmatok lesz a mennyben” (Lk 6,20-23), „majd nekik is irgalmaznak”, „ők Isten fiai” (Mt 5,7,9), „az angyalok Ábrahám ölébe vitték” (Lk 16,22), „Atyám áldottai” (Mt 25,34) kifejezéseket nyugodtan fordíthatjuk így: a ti oldalatokon áll Isten, a tiétek Isten, veletek van és lesz Isten. Áttételesen ide vonatkozathaljuk azokat a helyeket is, ahol Jézus arról beszélt, hogy nem azokat jött hívní, akik magukat igaznak tartják (mert ezek többnyire a társadalom nagyjai és hatalmasai), hanem a magukat bűnösnek tartókat (mert ezek többnyire a társadalom kicsinyei): Mt 9,13. Lk 19,1-10 ill. arról, hogy Isten jobban örül egyetlen megtérő bűnösnek, mint kilencvenkilenc igaznak, aki azt állítja magáról (vö. Lk 16,15!), hogy nincs szükségére megtérésre (Lk 15,1-2,3-7,8-10. vö. még Lk 15,11-32.18,9-14).

E tanításait Jézus számos *szimbolikus cselekedettel erősítette meg*, ezekből most csak kettőt emelünk ki: a szegények tehermentő állapotán, a számon vonult be jeruzsálembe (Mk 11,1-11) és főként: a szegénység, a kicsiség és az üldözöttség teljességében, a keresztben fejezte be életét.

b) *Jézus pártosan állást foglalt a gazdagokkal, a (társadalmi) nagyokkal (hatalmasokkal) és az üldözöttekkel (erőszakosokkal) szemben.* E tétel összefoglalásaképpen Jézus „programbeszédének” lukácsi változata kívánkozik ide: „Jaj nektek, gazdagok”, „jaj nektek, akik jóllaktatok”.

KÖZELEG AZ EMBERFIA

Tudom, hogy közeleg már a jó ember fia, aki nem tőlem és nem tőled kap életet.

Néhány pásztornak, akik sohasem ölték nyulat, nem hordoznak emberölő szerszámot, megjelenik az angyal és

a decemberi heggyoldal. Csak ránézünk a kisdedre és tudni fogjuk, hogy Ő az.

Eljönnek az acéltrösztök fejedelmei, a petróleumbányák frakkos császárai s könnyel a szemükben letérdelnek elé.

Mert Ő lesz, akinek legtisztább kék a szeme, legerősebb lészen a karja és szelíd arcáról ragyog az örök építő acélos vídamsága.

Ő megmutatja minden vándornak az utat, minden töprengőnek az igazságot, minden haldoklónak az életet. Ő magyarázza nekünk a gépek dalának igazi értelmét,

magyarázza és megáldja a fáradt költőt legsajgóbb szavait és mosolyogni fog és két fehér galamb fog ülni a vállán kétfelől.

Ő nem ad országot nekünk, hanem otthont, nem ad fegyvert, hanem kenyeret.

Ma még sírunk, mert a mosolygás nem én vagyok, ma még sötét

van, mert nem jöttem világosságnak, hanem hogy bizonyosságot tegyek a világosságról. Már közeledik az éj, mely szüli a Hajnalt.

Eljön Ő, minden bizonnal eljön.

Dsida Jenő

„jaj nektek, akik most nevettek”, „jaj nektek, akiket körülhízelegnek az emberek” (6,24-26). És őket is biztosítja arról, hogy ez nem csak a saját állásfoglalása, hanem *Istené is* („megkaptátok már vizsgálatásokat”, „éhezni, keseregni és sirni fogtok”: Lk 6,24-26; vö. még „a gazdag a pokolba jut”: Lk 16,23; „elvetitek tőletek az Isten országát”: Mt 21,43!) Az utolsó ítélet tablója ugyanezekről tesz bizonyosságot (Mt 25,32.41-46).

Ennek a jézusi állásfoglalásnak legenyhébb formája, hogy *őv a „köziszteletben álló”, „vezető beosztású” uraktól*, attól, hogy bárki hitelt adjon szavaiknak („Óvakodjatok a farizeusok és saduceusok kovászától-tanításától”: Mt 16,5-12) vagy példájukat kövesse („tettekben ne kövessétek őket”: Mt 23,3 — „köztetek ne így legyen”: Mt 20,26; amint a két példából látható, mind az alacsonyabb, mind a magasabb rangú vezetőkre, ill. mind a „helyi urakra”, mind a „világ uraira” vonatkoznak szavai...).

A következő fokozat az, hogy leleplezi a *hatalomgyakorlók gazemberségét* („zsarnokoskodnak... hatalmat gyakorolnak... jötevőknek hívják magukat”: Lk 22,25; „tisztára mossák a poharat, de belül rablott holmival vannak tele”: Mt 23,25; „prófétagyilkosok fiai”: Mt 23,31; egyéb példák tömege: Mt 23,1-36), *nyilvánosan lejártaja őket* („vamosok és utancók megelőznek titeket”: Mt 21,28-32; „azok mind a fölőlegűkből adtak”: Mk 12,41-44; „aki bűn nélkül van közületek... egymás után eltávoztak”: Jn 8,1-11; egyéb példák bőségesen Mt 21-22 fejezetben, valamint Lk 10,30-37 stb.).

A csúspont: Jézus a *széles nyilvánosság előtt kigúnyolja és gyalázza a vallási és politikai vezetőket* (a gazdagokat, hatalmasokat, uralkodókat): képmutatóknak (Mt 23,1-36), viperák fajzatának (Mt 12,34), hazugnak (Jn 8,55), a sátn fiának (Jn 8,44), tolvajnak és rablónak (Jn 10,1), béresnek (Jn 10,12), nem kevészer gyilkosnak (Mt 21,38.23,31. Jn 8,40.44), egyszóval gonoszoknak (Mt 16,4) minősíti őket, sok egyéb mellett (pl. Mt 16,4. Lk 7,31-32.22,53. Jn 5,44). Minderre fölteszi a koronát a legfőbb helyi uralkodónak címzett üzenettel: „Mondjátok meg annak a rókának...” (Lk 13,32)!

Ezek után aligha maradhat kétsége bárkinek is, beleszólt-e Jézus politikai kérdésekbe. Persze, a maga módján. De erre a befejezésben még kitérünk. Előbb vessünk egy pillantást a dolgok „fonákjára”!

IV. Az okozat árulkodik az okról

Tegyük fel, hogy Jézus tanításából nem maradt volna fenn semmi, csak az életéről tudnánk annyit, hogy nyilvános működését tanítással, gyógyítással és ördögűzéssel töltötte, majd alig háromszötendős életén tevékenység után népének politikai és vallási hatalmasai a kor akasztófáján kivégezték, ráadásul úgy, hogy e cél érdekében az elnyomott ország politikai-vallási vezetői nem áttallottak szövetkezni az (általuk egyébként mélységesen gyűlölt) megszálló hatalom legfőbb képviselőivel. *Ennyi is elég lenne ahhoz*, hogy meglehetősen egyértelmű választ adjunk a dolgozat címében felvetett kérdésre, hiszen élete és sorsa között ok-okozati összefüggést kellene fölfedeznünk, melyben az okozat árulkodnék az okról. *Ugyanis gyógyításért és ördögűzésért* nem szokás embereket kivégezni, vagy ha mégis megésik (a mitikus-mágikus ókorban ez nem zárható ki), akkor sem az ország belügyminisztériuma és egyházi főhatósága szokott ezzel foglalkozni, beleértve a legfőbb politikai és vallási vezetőt is (hanem a helyi hatóságok), s pláne nem a megszálló hatalom legfőbb képviselőjének bevonásával, tőle megszerzett engedéllyel és eszközökkel. *Tehát csak a tanításban* kereshető a kivégzés oka! Ebből pedig kényszerítő erővel következik, hogy ennek a tanításnak (vagy leg-

alábbis következményeinek) olyan elemeket (is) kellett tartalmaznia, melyek a legmesszebbmenően keresztetették a kor társadalmi nagyjainak, a politikai és vallási vezetőknek az érdekeit, azaz — így vagy úgy, de mindenképpen — beleszóltást jelentettek társadalmi-politikai kérdésekbe mégpedig olyan mértékű és súlyú beleszóltást, amelyért a világ minden „jogállamában” kivégzés jár.

Am nem vagyunk csupán erre a következtetésre szorulva, amint ez az előző három fejezetből kiderült, amihez most még Jézusnak egy már idézett, amolyan „önmagában is elég lenne” kijelentését szeretnénk hozzátenni: „Engem gyűlöli a világ, mert én tanusítom (bizonyítom), hogy cselekedetei gonoszak” (Jn 7,7). A „világ” pedig alighanem mindig és mindenütt elsősorban a társadalom nagyjait és a hatalmasokat, az állami és a vallási vezetőket jelenti...

+

Mindezek után is természetesen *bárki azt mondhatja*, hogy *egyrészt* Jézus csak tanításával szólt bele társadalmi-politikai kérdésekbe, de *tettekkel* nem avatkozott bele ezekbe, *másrészt* még tanításában is megmaradt az egyes emberekhez intézett morális intelmeknél, és sohasem biztatott a társadalmi-politikai *struktúrák* megváltoztatására.

Röviden a következőket felelhetjük ezekre az ellenvetésekre. Ami az elsőt illeti: Aki „politikájában” cleve lemond a szúró-, vágó- és löfgyverekről, annak aligha marad más „fegyver” a kezében, mint a szó....

Ani a másodikat illeti: Egyfelől Jézus korának társadalmi korántsem volt annyira „társadalmiasított” és „strukturálisított”, mint a miénk (Így pl. a kor társadalmi-politikai nem feltétlenül szakszervezetek szervezésével és tüntetésekkel kellett volna megoldani). Másfelől — s ez az előzővel összefügg, de annál fontosabb —: amint a szentírás egésze sem, úgy Jézus maga sem akart (a kenosis következményeként nem is tudott) minden kor minden kérdésére választ adni. Így aztán nem vethetjük szemére, hogy miért nem adott határozott útmutatást pl. a népességrobbanással (születésszabályozással) vagy a környezetszennyezéssel (környezetvédelemmel) kapcsolatban, hogy az atomfegyverkezés problémáit ne is említsük. De megadta azokat az alapelveket, amelyekből minden kor minden problémájára — a Lélek vezetésével (Jn 16,13) — ki-következtethető a válasz. És ezeknek a következtetéseknek a levonása, legalábbis Jézus követői számára — kötelesség. Akkor is, ha olyasmire vezet, amit „Jézus nem csinált”.

Emelett persze kézségesen elismerjük, hogy Jézus elsődlegesen nem társadalmi reformer volt. De abból, ami elsődlegesen volt, ti. az ige hirdetője (vö. Mk 1,38), ez is következik. Ezért aztán nem akarunk megfélemedezni arról, hogy az ítéleten elsősorban azt fogja számonkérni tőlünk, adtunk-e enni az éhezőknek (Mt 25,35), közvetlenül (pénzzel és étellel) és közvetve (adakozásra tanítva és felszólítva másokat is), olyan módon és olyan mértékben, ahogyan azt korunk lehetővé tette volna — és hogy békesség-szerzők voltunk-e (vö. Mt 5,9). És végső soron arról sem akarunk megfélemedezni, hogy „nemcsak kenyérről él az ember” (Mt 4,4)....

A kommunizmus összeomlása után

„Keserű búcsú a kedvenc mintaképektől”

Mit várnak el ma a magyar katolikus Egyháztól?

Nyíri Tamás tanulmánya a Public Forum-ban

(1991. nov. 15.)

Kelet-Európa egyházai a mindenkori társadalmi helyzetükért küzdenek. Merre irányul pillantásuk? A múlt, vagy az új jövő felé? Ez a kérdés a katolikus püspökök Rómában megtartott európai szindodusának napiredjén is szerepel. A pasztorálteológusok röviddel ezelőtt Freisingben (Németország) megtartott kongresszusán Nyíri Tamás magyar teológus egy állapot felvétel mellett egyházával szemben tizenegy elvárást fogalmazott meg. E kívánságokkal energikusan ellene mond minden restaurációs törekvésnek. Beszédének ezt a részét dokumentáljuk a következőkben, mely sokak figyelmét kellerte fel.

1. Az egyházak egyre inkább szembe kerülnek azzal a kérdéssel, milyen volt magatartásuk a megvalósult szocializmus feltételei között. Ezért az volna az első kívánság, hogy a katolikus egyház bocsánatot kérjen ezen időszakban tanúsított hibás magatartásáért. Az egyházak vezetőségeinek a lehető legrövidebb időn belül meggyőzően bocsánatot kell kérniük azoktól a papoktól és laikusoktól, akikkel szemben igazságtalanul jártak el. A katolikus egyháznak mindenképp azokért az igazságtalanságokért kell bocsánatot kérnie, melyeket a püspöki kar követett el a bázisközösségek ellen, akiknek a lelkiismereti és vallásszabadság elismeréséért folytatott harcát az egyház vezetése nem támogatta.

2. A második kívánság a magyarországi egyház jogi helyzetének tisztázása volna. Az alaptörvény, valamint a lelkiismereti és vallásszabadság törvénye magától értetődően feltételezik az állam és az egyház szétválasztását anélkül, hogy bármit is mondana egymáshozrendeltségükről. Hogyan kell elképzelni a két szervezet kiegyensúlyozott szétválasztását?

Az ellenzéki pártok jelenleg az egymáshozrendelésnek olyan modelljét képzelik el, mely az egyházat valamiféle egyesületnek vagy érdekszövetségnek minősíti az állami jogrend keretei között és működését ezen a síkon biztosítja. Az egyházat a pluralisztikus és világi társadalom talaján többek mellett egy nyilvános jelentőségű szövetkezésnek tekinti, mely sajátos, mégpedig vallásos érdekeket képvisel és érvényesít. Ez a felfogás a társadalmat átfogó cselekvési rendszernek képzi el, mely különféle alrendszerre bomlik, s ezek között az állam is a társadalom alrendszerévé jelenik meg. Valójában azonban mind az állam, mind az egyház kivonja magát az ilyen szeletelő besorolás alól.

Ezért a második kívánság az volna, hogy az egyház nézzen szembe ezzel a kihívással és legalább saját álláspontját fogalmazza meg, melynek során a régi, kedvenc mintaképektől el kellene búcsúznia. Teljesen egyetérték Norbert Greinacherrel: a jövő mintaképének a kissebbségi és közösségi egy-

ház irányában kell haladnia.

3. Belátható, hogy a második Vatikáni Zsinat feldolgozásának folyamata nem mehetett végbe olyan mértékben Magyarországon, amint ez magától értetődővé vált a világ más részein. Az sem tagadható, hogy Róma megkísérli alacsony szinten tartani a zsinati szellemet az egyházban és igyekszik visszajára fordítani a zsinati megújulást. Ezért tűnik fontosnak számomra a harmadik kívánság, mely arra irányul, hogy a Zsinat feldolgozásának a világ sok részén magától értetődő folyamatát a lehető leggyorsabban utóljárjuk. A magyar katolikus egyház gondolkodásmódja és struktúrája még mindig félfudális, ezért szükséges, hogy felfogásmódját a második Vatikáni Zsinat szellemében belülről megváltoztassa. Többek között azért is, mert a demokrácia szellemének, mely most vonul be a magyar társadalomba, a magyar egyházban mindmáig nyomát sem lehet érezni. A második Vatikánium alapvető döntései közé tartozott az egyház kritikai igentmondása a „modernre”, mint az egyház önálló történelmi és kultúrvilágának ellentétére. Az egyház azt véglegesen elfogadta mint saját léte- és működésének vonatkozási keretét — és ehhez hozzátartozik még a fenntartás nélküli igentmondás a demokráciára mint állam- és életformára, valamint annak megvallása, hogy a párbeszéd a kifelé és befelé irányuló egyházi kommunikáció alapinté- je a lelkiismereti és vallásszabadság alapján. Az egyház csak akkor léphet fel a szabadság és az emberi jogok ügyvédjeként, ha belső életében maga is nagyra értékeli az emberi jogokat. Ha azonban valaki ma a magyar egyházban ilyen értelemben szót ejt a demokratizálásról és az egyenjogúságról, eleve gyanússá válik és eretnkséggel vádolják.

4. A negyedik kívánság volna, hogy az egyházat és a keresztényeket fel kellene sze- relni a mind kereszténységutáni, mind marxizmusutáni történelmi időszakban folyta- tandó keresztény életre, melyben a felszint elfedő keresztény és egyházi környezet már régen elolvadt, a keresztény hit- és életsza- bályok az ossztársadalomra már nem általá- nosíthatók és a keresztény hit élettereje az

egy ember tanúságától és az őt védő kö- zösségektől függ. Ennek az életmódnak a begyakorlása Magyarországon mindeneke- lőt a bázisközösségekben és a gyülekezeti mozgalmakban zajlik. Ha tehát Magyaror- szágon az egyházi megfogalmazott ke- reszténység mint a hit erjesztője kell jövővel rendelkeznie és nem mint a világi társada- lom pusztá integrációs eleme, akkor az egy- háznak újra a népbe és a népből kell nö- vekedniük. A jövő nem új intézmények struktúráinak vagy berendezéseinek megszilárdításában található, főleg nem azok öncéljában, hanem a laikusok egyhá- zon belüli pluralisztikus aktivizálásában, akik a hit kérdéseiben és az azokból az egyé- ni és társadalmi mindennapi élet számára eredő etikai következményekben rendelkeznek a megalapozás és a tanúságtétel ké- pességével és gondolkodásukkal, életükkel, magatartásukkal a társadalmi érdekek és politikai ellentétek tolongásában meg tud- ják fogalmazni a keresztény hitet. XVI. Gergely pápa felfogása, mely a ma- gyar klérus széles köreiben még mindig uralkodó, mely szerint az egyház nem az egyenlők társasága, hanem abban Isten egyeseket uralkodásra, másokat engedel- meskedésre rendelt, nos ez a felfogás felté- len revízióra szorul.

5. Az ötödik kívánság a restaurációs tö- rekvések energikus megtagadása volna. A szabad egyháznak a szabad társadalomban a Magyarországon kialakult, gyakorlatilag teljes politikai szabadság mellett, nem sza- bad visszahúzódnia a szakrális területekre, de hatalmat sem gyakorolhat és társadalmi vagy politikai érdekek eszközüvé sem vál- hat, hanem a társadalom intő lelkiismereté- nek kell tartsa magát. Az egyház befolyása elveinek erejétől, hitelreméltóságától és gyakorlatának társadalmi jelentőségétől függ. Nem szabad leszűkítenie magát az er- kölcs néhány sajátos kérdésére, hanem a kereső embert az élet egész szélességében meg kell szólítsa üzenetével. A marxista ideológia kudarca nem hozza magával a val- lás gyakorlatát. Ez az ideológia szótárában évtizedekig visszaélt az olyan szavakkal, mint „béke”, „egyenlőség”, „szabadság”.

„demokrácia”, vagy „szocializmus”, aztán az újak, mint „pluralitás”, „tolerancia”, „kompromisszum” vagy „szubszidiaritás”. Ezeket keresztény tartalmuk tekintetében még meg kell fejteni. Hogy az ilyen újrafogalmazás vagy újjalalkítás alaplétele miben állhat, e kérdést a múlthoz történő restauratív visszanyúlással nem lehet megválaszolni.

6. Hatodikként szeretnék rámutatni az egyházak úgynevezett értékmegalapozó funkciójára. Az állam és a társadalom szabadságon alapuló rendje még akkor is, ha annak legitimálása nem az emberi élet értelmére vonatkozó kérdésre adott válasz alapján történik, rá van utalva arra, hogy saját, részben helyesen igényes elveit (emberi jogok, párbeszéd, stb.) értelmes módon alapozza meg. Hogy az alapvető jogok horde-rejüket és érvényesíthetőségüket megkapják, ahhoz szükséges, hogy a kiművelt alapértéktudat hordozza azokat. Az egyházak azon fórumok közé tartoznak, melyek az egyes személy és a társadalom számára közvetítik az ilyen alapfelfogásokat és alapmagatartásokat és ezzel hozzájárulnak a társadalmi konszenzus létrehozásához. A hatodik kívánság tehát az volna, hogy az egyház bármennyire is úgymond mellékesen, tevékenységének következményeként legitimálja a társadalmi rendet és erősíti az alapvető egyetértést, adott esetben maradjon hűséges prófétai küldetéséhez és fedje fel az összeegyeztethetlenségeket is az állami és társadalmi cselekvés és a keresztény üzenet igénye között.

7. A kívánságok egyik legfontosabbika volna a teológia megújítása. A magyar teológia egészében véve megállt ma nem az 1991. évet, hanem az 1949.-et éljük meg. Már korábban felpanaszoltuk a kelet- és nyugat-európai teológia elidegenedését egymástól, de a mértéke ennek az elidegenedésnek csak most, az összeomlás után vált láthatóvá. Korábban a teológiai konzervativizmus a legsikeresebb túlélési stratégiák közé tartozott. A konzervatív államhatalom a konzervatív teológusokat különféle okokból nem zaklatta. A megvalósult szocializmusban mindenkor lehetett hiytkozni a teológia róma- és pápahűségére. Ebben az a tragikomikus, hogy a legtöbb teológus felült ennek a cselnek és továbbra is az ortodoxia védelmezőjeként viselkedik a nyugati teológia és a laikus teológusokkal szemben. Így az volna hetedik kívánság, hogy a nyugati és keleti teológusok újra egymásrataláljanak, mely feladat bizony sokat követel meg a nyugati teológusoktól.

8. Nyolcadik kívánságként a társadalmi megbékélésre kell rámutatni. A hasadtság és szétszakítottság túlságosan mélyen érintette társadalmunkat. A demokráciába vezető békés átmenet még előttünk van. Kibékülés szellemének ellenmondás az egyházon belül is alapvető oka a pasztorális kudarchelyzetnek. Kibékíthatetlen teológiai irányzatok, összebékíthatetlen báziscsoportok, megbékíthatetlen papok, püspökök, akik vonakodnak a megbékélés szolgálatá-

nak konkrét megértésétől. Plébánosok, akik illetéktelennek tartják magukat a megbékélés szolgálatára, teológusok, akik harcolnak egymással, nyírják egymást és elkötelezettek hiúságuk mint a teológia iránt. Az egyház kapta a megbízást, hogy állandó jelenlétet biztosítson Isten megbékélésre és békére vonatkozó ajánlatának. Ennek a szolgálatnak konkrétnek kell lennie, azáltal, hogy az egyház modellszerűen éli saját soraiban azt, amit a megbékélés jelent Istennel és az embertársal. Ha az „egyház”, mint társadalom saját soraiban felmutatja a kibékülés lehetőségét, úgy remélhető, hogy a társadalom más csoportjai is meggyőződnek a konfliktusfeloldás erőszakmentes lehetőségéről.

9. A kilencedik kívánság az előzőekben mondottakkal szoros összefüggésben áll. Közép-Európa egyházainak még mindig feladata, amit nem háríthatnak el maguktól: a béke megteremtése Közép-Európában abban a térségben, melyben két világháború tört ki. Akár katolikus litvánokról, horvátokról és szlovénekről, luteránus szlovákokról, szerb ortodoxokról, román görögkatolikusokról és ortodoxokról vagy erdélyi református és katolikus székelyekről van szó, mindezeket egyaránt érintik az újra túlhajtott nemzeti ellentétek. Részben maguk az egyházak is hagyományoznak át régi nacionalizmusokat, s számukra is nehéz különbséget tenni a vallásos érzések, a saját nép iránti szeretet és a nacionalista szűklátókörűség között. Az egyházaknak hozzá kellene járulniuk ahhoz, hogy e térségben az emberek úgy lássák az emberi világot, amilyen az a valóságban. Mint megismételhetetlen személyek ezreinek és millióinak bonyolult közösségét, akik hibáik és rossz hajlamaik mellett százzámra rendelkeznek jó tulajdonságokkal.

10. Az antiszemitizmust a kommunisták nem oldották, mindenütt csak elnyomták,

hacsak nem szították a cionizmusellenesség takarója alatt. A üzedik kívánság az egyházon belüli antijudaizmus feldolgozása volna. Legalább azokat a rendszabályokat kellene egyszer már végrehajtani, melyeket Róma az antiszemitizmusra vonatkozóan a Második Vatikánum után a liturgia, a vallásoktatás és a prédikációk terén előírt. Jézus életteljesítményét csak abban lehet megfelelő mértékben felfogni, ha az ember észreveszi benne a tiltakozást a vallási és társadalmi megkülönböztetés és az elnyomás minden formája ellen.

11. A tizenegyedik kívánság a hit továbbadására vonatkozik.

Ebben az összefüggésben szabályosan feltör bennem Kierkegaard ismert története.

Egyszer még hallgató korában egy kosár fehérművel ment Koppenhága utcáin, míg végre talált egy üzletet a következő felirattal: „Itt fehérműket mosunk és vasalunk”. Kierkegaard belépett, kosarát a pult-ra helyezte, mikor meglepetésére a kiszolgáló lány nevetve a következőket mondta neki: „Ön téved uram, ez nem mosoda, hanem címfestő műhely, itt nem mosunk és vasalunk fehérműket, hanem címtáblákat gyártunk, melyeken ilyesmi áll: „Itt fehérműket mosunk és vasalunk”. Ugyanígy áll az objektív beszéd az Istenről, vélte Kierkegaard és ugyanígy áll — mondom én — a pusztán verbális, kívülről eltanult beszéd Istenről — a lapos szószéki prédikáció.

Illuziótlan és iedológiai befáradt világunkban közvetíteni a hitet azt jelenti, hogy oda kell fordulni az ember legbensőbb élményeihez, azokat aktualizálni, felélenkíteni kell, ki kell ásnia az összedől világ törmeleke alól. Csak így lehet olyan hitet közvetíteni, mely lehetővé teszi az embesz számára, hogy a maga útját járja túl a marxizmuson, konsumizmuson és restauráción.

Az előadás teljes anyaga a kongresszus többi referátumával együtt a „Pastoralteologische Informationen” 92/2 számában nyomtatásban megjelenik, mely megrendelhető az alábbi címen: Geschäftsstelle der Konferenz der deutschsprachigen Pastoraltheologen, Prof. Dr. Stefan Knobloch, Universität — FB Kathalische Theologia, Saar str. 20, 6500 Mainz.

A fődító nem hagyhat felvetés nélkül néhány kérdést.

— *Feltűnő, hogy a t. Szerző előadása cikk formában csak külföldön jelenhetett meg. A magyar katolikusnak nevezett sajtó a cikkből világosan kitűnő okok miatt annak leközlésére nyilván nem volt hajlandó vállalkozni. Meddig tart még itthon a katolikus sajtó szűklátókörű bölintőjénossága?!*

— *Ne azonosítsuk a klérust az egyházzal! Nem kétséges, igen sok világi hívő lépett be a bolsi pártba (nem kívánom felsorolni annak történelmi névváltozatait) azért, mert a szószékekről és a gyóntatószékekből hallott szövegek legümmálták (hitelesítették) azt a belső hazugságot, hogy személyük révén legalább „tisztességes” ember kerül az ú.n. felelős helyre. De lássunk világosan: sem a szószék, sem az annak felülő laikus, aki lelkiismeretét a „főtisztelendő úr” zsebében hordta, nem vette figyelembe a korpa és a disznók viszonyát...*

— *Ugyan mit tettek az egyházak az alapszótár egyes szavainak lejárata, illetve a jelentéstartalmakkal történő nem évtizedes, hanem évszázados visszaélés terén? Csak ilyenekre gondolok: „hit”, „szeretet”, „engedelmesség”, „igazság”, „szent hatalom”, „szentség”, „eltörölhetetlen jegy”, „ellenségszeretet”, „engesztelés”, s az újabbak közül: „párbeszéd”, „pasztoráció”, „Isten népe”, „vallási és felekezeti küzdelem”, „általános papság”, „apostolkodás”, „aggiornamento”, „erőszak”. Hogy mit tettek? Mint intézmények, elszabotálták azokat, és e szabotázs mentésére semmit sem tudnak felhozni. Tehát akik Mózes — és így Jézus — székében ülnek, tizedet adnak mindenből, de elhanyagolják az istenektetsést, az igralmasságot és a hűséget (Mt. 23, 23.)*

KÖZHELYEK

Talán észre sem vesszük, milyen mértékben alakítják gondolkodásmódunkat, s azon keresztül életavtelünket a közhelyek, melyekről azt szokás képzelni, hogy mély és örök bölcsességeket fogalmaznak meg. Ezért hát elindítjuk két és fél évre tervezett sorozatunkat, havonta szemügyre véve egy—egy közhelyet, hogy felderítsük, miféle „bölcsességet” takargatnak e sokak által gyakran és szívesen idézett mondatok.

Januári közhelyünk

„Semmi sem abszolút”

Első pillantásra mehökkentően igaznak látszó, ráadásul valami semleges igazságot kimondani látszó állítás, olyan mint a $2 \times 2 = 4$. (Leszámítva most magának az Abszolútumnak, Istennek a problémáját.) Hiszen minden mindennel összefügg ebben a világban, ami azt is jelenti, hogy minden függ, ha mindentől nem is, de sok mindentől, tehát nem ab—szolut, eloldott, nem—függő.

Ezért aztán úgy látszik, abban az értelemben sem abszolút semmi, ami a szó köznapi értelme: hogy feltétlenül feltétlen érvényű s így feltétlenül kötelező érvényű lenne. Nevezhetnénk ezt a közhelyet a „filozófiai relativizmus elméletének”. De mindez csak a dolgok felszíne.

Mert még a legviszonylagosabb dolgokban is van valami abszolút: éppen az, hogy viszonylagosak: a legváltozóbb dolgokban is van valami változatlan: éppen az, hogy változnak. S a létezők közös abszolút tulajdonsága, hogy léteznek. Még a halál sem kezdi ki ezt a tételt, csupán a létezés egy másik abszolút(nak látszó) tulajdonságát állítja elének. Vannak azután elvek is, amelyek abszolút érvényűek (vagy azoknak kell tartanunk őket, ha nem akarjuk, hogy az élet lehetetlenné váljék), pl. Ne ölj! Ha módodban áll segíteni a rászoruló, kötelességed segíteni!, és így tovább.

Ha komolyan vesszük (és szó szerint) ezt a közhelyet, akon nyilvánvaló, hogy állítása szerint Abszolút Létező, Isten sincs...

Mi következik ebből? Az, hogy ha egyszer nincs abszolút mérték, akkor senki sem mondhatja meg, mi a helyes és a helytelen, következképp senki sem várhatja el tőlem, hogy valamilyen „külső”, „objektív” normának engedelmesskedjem, a cselekvés és a helyes cselekvés egyedüli mércéje én magam lehetek csak. (Ki nem mondva: saját mindenkori önkényem!)

S ez is a „célja” ennek a közhelynek (pontosabban e közhely használatának): ideológiai támasz hivatott lenni ahhoz, hogy az egyén önmagát tarthassa Abszolútnak (ennek minden következményével együtt). Ezt formailag is kifejezi maga a közhely, hiszen (paradox módon) abszolút érvényűnek szánt kijelentés az, hogy semmi sem abszolút — s a közhely használója oda már nem jut el, hogy észrevegye: saját állításának értelmében (és saját — titkolt — szándékának ellenére) saját állítása sem abszolút.

Februári közhelyünk

„Nem vagyunk tökéletesek”

Cáfolhatatlan állítás. De ennek a közhelynek sen az a célja, hogy valamilyen „semleges” igazságot vagy köztudott tényt közöljön. Pártos állásfoglalás, mondhatni, érdekvédelem akar lenni. Mindig olyan helyzetben hangzik el, amelyben valaki vádolva érzi magát, akár kifejezetten, akár csak áttételesen, akár mások részéről, akár „jobbik énjé”, vagy mondjuk egyszerűbben: „másik énjé” részéről, szóval egy belső hang részéről. A „vád” többet, jobbat kellett volna valamiben teljesítened, vagy: több is telik tőled. Erre jön aztán a közhely válasz: Hja, nem vagyunk tökéletesek!

Egyrészt védekezés ez: Ne bántsatok, a látszat ellenére nem tettem rosszat! Másrészt öngazolás: Ha akartam volna, sem cselekedhettem volna másképp, mint ahogy cselekedtem! Harmadrészt és mindenekelőtt: ideologizálás, mely visszafelé (a múltat tekintve) jónak igazolja a rosszat, előre felé (a jövőt tekintve) pedig eleve megadja a felmentést, hogy a „nem vagyunk tökéletesek” alapján az ember eleve tehesse a rosszat, ne is kelljen erőlködni. Ezért negyedrész ideológiai alapja annak a tételnek, hogy „az embernek nem is kell törekednie arra, hogy tökéletes legyen”.

Végző soron tehát az ember jobbá levése alól húzza ki a szőnyeget ez a közhely, amikor tudomásul veszi, sőt: meg akarja merevíteni a „valóságot” — leborul a Tények előtt.

Ezzel szemben a vonatkozó jézusi „közhely” így szól: „Legyetek tökéletesek, mint a ti Mennyei Atyátok” (Mt. 5,48)! Eltekintve ennek a felszólításnak minden megváltástani jelentőségétől, azt kell mondanunk, hogy ez az egyetlen olyan szemlélet, amely valóban távlatot nyit az ember mint ember előtt. Hiszen embernek lenni annyit jelent, mint (egyre több, egyre jobb) emberré válni, ha viszont „erre nincs szükség” vagy „ez nem lehetséges”, akkor nincs morális talaj az ember lába alatt: egyszerűen céltalan és értelmetlen minden morális törekvés. Ahogy csak az Egész a Résznek, úgy csak az Abszolút adhat értelmet a Relatívoknak.

»HA ISTENNEKTESZÉSETEK FELÜL NEM MÚLJA AZ ÍRÁSTUDÓKÉT ÉS FARÍZEUSOKÉT, NEM JUTOK BE A MENNYEK ORSZÁGÁBA!«
(Mt 5,20)

—n—s

John Lennon (1940–80)

NEM AKAROK KATONA LENNI

I DONT WANNA BE A SOLDIER

Nem akarok katona lenni, mama, nem akarok meghalni

Nem akarok tengerész lenni, mama, nem akarok repülni

Nem akarok bukott lenni, mama, nem akarok sírni

Nem akarok katona lenni, mama, nem akarok meghalni

Ó nem, ó nem, ó nem, ó nem,

Nem akarok gazdag lenni, mama, nem akarok sírni

Nem akarok szegény lenni, mama, nem akarok repülni

Nem akarok ügyvéd lenni, mama, nem akarok hazudni

Nem akarok katona lenni, mama, nem akarok meghalni

Ó nem, ó nem, ó nem, ó nem

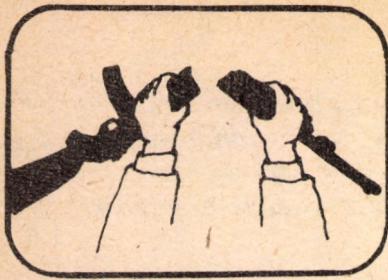
Nem akarok koldus lenni, mama, nem akarok meghalni

Nem akarok most tolvaj lenni, mama, nem akarok repülni

Nem akarok templomba járó lenni, mama, nem akarok sírni

Nem akarok katona lenni, mama, nem akarok meghalni

Ó nem, ó nem, ó nem, ó nem

„Az erőszakmentesség elképzelhető”

(Kathpess N. 014. 1990. január 19.)

Hildegard Goss-Mayr, aki a keresztény spiritualitást és az erőszakmentesség gyakorlatát összekapcsolta a prófétikus munkában, ma hatvan éves.

„Az életemet mélyen megérintette” vallotta róla Helder Camara kanonok. Hildegard Goss-Mayr karizmája Bernhard Häring morálteológust a következő összehasonlításra ösztönözte: „Hildegard éppúgy érzi, mint Pál, hogy az idő rövid, s ugyanúgy törekszik is, mint Pál. Ahogy Pál apostol hirdette az evangéliumot, Hildegard is úgy hirdeti.” Életét az erőszakmentességet hirdető Jézusnak kötelezte el, és sikra szállt a világon a békéért fáradohatatlan kötelezettséggel. Hildegard Goss-Mayr 1990 január 22-én, hétfőn volt 60 éves. „Engem nem a gondolkodásával győzt meg az erőszakmentesség tökéletességéről, hanem a karizmája, s a hivatása által. Ő volt az, aki rádöbentett arra, hogy hirdetni kell az erőszakmentesség spiritualitását” — így irt Häring több mint 30 évvel ezelőtt Hildegard Goss-Mayr-ral történt első találkozás után. Akkoriban állt a fiatal bécsi doktorált filológusnő elkölteleztségének kezdetén, amit később férjével, Franzosen Jean Goss-szal, mindenhol az egész világon folytatnia kellett, azért, hogy az embereket, népeket, fajokat a konfliktusok békés úton való rendezésére tanítsa. Az apja — aki az 1919-ben Hollandiában alapított nemzetközi kiegészítődési szövetség 1922-ben létrejött első osztrák csoportját megszervezte — volt az, aki az erőszakmentesség eszményképét leányának gondolkodásmódjába beépítette.

Erőszakmentesség: egy teremtő erő

„Semmi nem változhat meg addig, amíg a másikat nem emberként tekintik, s ha erről az embereknél ellenkező véleményük van” — véli Hildegard. Az erőszakmentesség aannyt jelent, hogy minden emberben felismerjük az Isten tevékenységét. Amíg az ellenség erőszakkal megaláz, megsébesít, vagy esetleg meg is ölné, addig az erőszakmentesség azt tanítja, hogy a másik véleményét őszinte meggyőződésként el kell fogadni, el kell ismerni a jószándékát, s egy esélyt kell adni, hogy azt megváltoztassa. Végül ehhez az is hozzátartozik, hogy akceptálni kell, ha az ellenség nem változtat álláspontján. „Az erőszakmentesség fellebbezés a gonosztevők lelkiismeretére.” — mondja Hildegard Goss-Mayr. Az erőszakmentesség által a gonosztevő is kapcsolódhat a megbékélés folyamatához, úgy, ha az erőszak spirálja megtörik.

Az idő jeleit felismerni!

Hildegard Goss-Mayr az evangéliumból meríti a hitet az erőszakmentesség radikalizálására. Az élet odaadása a jézusi erőszakmentesség következtében számára egy a két alapirányzat közül, amely máig hajtóereje maradt a nemzetközi kiegészítődési szövetségnek, anak a mozgalomnak, amelyikben egy életen keresztül szolgálatot végzett. A föld több mint 30 országában van a kiegészítődési szövetségnek képviselője, s munkatársai nem csak a keresztények, hanem a buddhisták, zsidók s a muszlimok között is megfordulnak. 1914-ben tették le a szövetség

alapkövét, amikor a jézusi eszmék értelmében megtagadták a fegyveres szolgálatot a háborúban. Miután 1938-ban a náci regime feloszlatta az osztrák ágat, 1948-ban sikerült visszaállítani. Itt talált Hildegard Goss-Mayr platformot a kötelezettségének. A követés mellett — mint Hildegard elmondotta — „mindig kész volt arra, amire a szövetség tagjai is, hogy az „idő jeleinek kihívása” ellen szembeszálljanak. A mozgalom mai díszelnöke megpróbálkozik a „megbékélés, a béke és a kiengesztelődés erejével a konkrét történelmi szituációkban az Isten szeretettszégét” ellátni. A spiritualitást és a gyakorlatot így akarja összekapcsolni a prófétikus uttörőmunkában.

Az idő jelei és a mai idők nehezen mérlegelhető történelmi kihívásai az utóbbi 50 évben a hidegháború és az ellenségeskedés mentalitása volt. Jean Goss-szal, akivel 1958 óta házask, Hildegard csatlakozott az első Kelet-Nyugat háborúhoz. 1957-ben létrejött az első német-lengyel találkozás Bécsben, melynek középpontjában a megbocsátás kérdése állt. 1958-ban — Goss-Mayr unszolására — találkoztak első alkalommal katolikus, evangélikus és ortodox keresztények az egész világból, hogy a jézusi értelemben vett erőszakmentesség jelentőségével foglalkozzanak. A második vatikáni zsinaton nyerte meg Hildegard Goss-Mayr Döpfung kardinálist arra, hogy a béke kérdését a zsinat programjára tűzze. Yves Congar, Bernhard Häring és Karl Rahner teológusokkal együtt dolgozta ki a javaslatokat az erőszakmentesség kérdésében, melyek a zsinati dokumentumokban („Gaudium et Spes”) megtalálhatók. A zsinaton ismerkedett meg egyebek között Helder Camara kanonokkal.

A forradalmi jézusi erőszakmentesség

A következő évben túlnyomórészt Latin-Amerikában folytatott intenzív munkát. A férjével, s Camara érsekkel Hildegard elkészítette és kifejlesztette Braziliában, Uruguayban és Argentínában a diktatura elleni erőszakmentes harc modelljét. Brazíliai könyve „Az erőszakmentesség hatalma” a gazdasági rendszer vádolója lett. Azé a gazdasági rendszeré, amely a kisszámú gazdagokat még gazdagabbá, s a nagy számban levő szegénységet még szegényebbé tette. Felismerte, hirdette a jézusi erőszakmentesség forradalmi erejének esélyét, amely fellelhető a népekben, csak ki kellene bontakoztatni s a harcban az igazságosság mellé állítani. Sok könyv és publikáció követte ezt az első művét. Spanyolországban, Portugáliában, az USA-ban, Szardiniában és a balkáni országokban, El Salvadorban, Nicaraguában és Libanonban tartott Hildegard Goss-Mayr előadásokat és szemináriumokat. Az oktatásai hozzájárultak a fülöp-szigeteki diktátor bukásához. A hetvenes években az afrikai országok - mint Angola, Mozamik, Délafrika és Rhodesia voltak munkájának nehéz pontjai.

A „béke tanítóinak” kitüntetései

Helder Camara kanonok mondta egyszer: „Ha én adhatnám ki a Nobel-díjat, akkor Hildegard és Jean Goss-Mayr-nak ajándékoznám”. A házaspárt kétszer terjesztették fel a Nobel-díjra, 1979-ben és 1987-ben. 1976-ban a spanyol Pax

Christi mozgalomtól kaptak Luis Maria Xirinacs díjat. 1979-ben az osztrák Bruno Kreisky-alapítvány egyik díját kapták meg az emberi jogban való működésükért. Az amerikai Pax Christi mozgalom kitüntette a házaspárt 1986-ban a tevékenységükért, mint a „béke tanítóit”. Bernhard Häring számára ők ketten jelentik „a nagy víziókat, az erőszakmentesség aktív és kreatív spiritualitásának kulcsát. Hildegard és Jean minden energiájukat, szenvedélyüket, intelligenciájukat és kezdeményezésüket arra szentelték, hogy megtestesítsék az »igazság erejét« egy életen át.”

Óvakodjatok

a tekintélyen alapuló törvénytisztelőtől!

A múlt évben Hildegard Goss-Mayr minde előtt Ázsiában, különösképpen Thaiföldön, Bangladesben, Hongkongban és a Fülöp-szigeteken fordult meg. Mint „speciális tanácsadó” vett részt az első európai ökumenikus gyűlésen Baselben 1989 pünkösdjén. Az ökológiai kérdésekben is részt kellene vállalnia a keresztény egyházak az „erőszakmentesség irányzatából kiindulva” — hangsúlyozta. A segélyforrások, s az ökológiai egyensúly előrehaladott állapotban levő zavarát ma éppúgy az „idők jeleinek” lehet nevezni, mint a politikában való jogirányzatot, ami visszatükröződik a vallási közösségeken is.

Kihívások: Kelet-Európa, környezet

A távlati tervek Goss-Mayr s a szövetség számára is abban állnak, hogy az erőszakmentesség alapfogalmát a világvallási tanács kezdeményezésére a zsinati folyamatban az igazságosság, a béke és a teremtés megőrzésére összehozzák, a nyitott Kelet-Európában közbelépjenek a konfliktusok megoldására, és ellenállásra buzdítsanak mindenkit a fegyverkezés, a fegyverkereskedelem, s az életterek szétrombolása ellen. Mindenekelőtt pedig azt hangsúlyozta, hogy: „a konkrét, alkotó alternatívák fejlődése és előmozdítása minden szinten, a személyestől kezdve a gazdaságiig, egy éppoly radikális gondolkodásmódot követel meg, mint az igazságtalan szituációk elleni harcban. Még csak a kezdet kezdetén vagyunk, s még sokmindenre szükségünk van és lehet.”

Hildegard Goss-Mayr immáron 60 éves, s még mindig tele van megszakíthatatlan energiával. A sok nehézség ellenére — ami részint saját egyházával szemben mutatkozik meg — nem lehet kedvét szegni. Bernhard Häring szerint „ez csak az isteni kegyelemben való hit által lehetséges. Egy előadásban, amit a múlt évben, a kiegészítődési szövetség fennállásának 70 éves jubileuma alkalmából rendeztek meg Konstanzban, arra ösztökélte munkatársait, hogy sohase nézzék a civil emberek elégedettségének végső konzekvenciáit, s köszönetet mondott azért, hogy „a mi kis mozgalomunk — gyakran az ismeretlenségbe merülve — kezdeményezőként vett részt az erőszakmentességi folyamatok fejlődésében.”

Fordította: Virágh Ákos

Lev Tolsztoj

A pokol szétrombolása és visszaállítása

(Eredeti címe: Legenda — Tolsztoj 1902 novemberében írta
Magyarul először 1965-ben jelent meg a Magyar Helikon Kiadónál)

1.

Ez akkor történt, amikor Krisztus kinyilatkoztatta tanítását az emberek előtt.

E tanítás annyira világos volt, követése pedig annyira könnyű, olyan nyilvánvalóan megszabadította az embereket a gonosztól, hogy lehetetlen volt el nem fogadni, így hát semmi sem tudta feltartóztatni elterjedését az egész világon. Ekkor Belzebubot, minden Sátán atyját, urát és parancsolóját nyugtalanság fogta el. Világosan látta, hogy az embereken való hatalmának mindörökké vége lesz, ha Krisztus nem tagadja meg tanítását.

Nyugtalan volt tehát, de nem csüggedt el, hanem arra bűjtögte a neki hódoló farizeusokat és írástudókat, hogy minél fájóbban megbántásák és gyötörjék Krisztust, Krisztus tanítványainak pedig azt tanácsolta, hogy szökjenek meg tőle, hagyják magára. Abban reménykedett: a szégyenletes kivégzésre szóló ítéletnek, a meggyalázásnak, valamennyi tanítvány hűtlenségének, végül pedig a szenvedéseknek és magának a kivégzésnek útján elérni azt, hogy Krisztus az utolsó pillanatban megtagadja tanítását. A megtagadás pedig megsemmisíti a tanítás minden erejét.

A döntő harc a kereszten folyt. Amikor Krisztus felkiáltott: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?” — Belzebub felujjongott. Felkapta a Krisztus számára előkészített bilincset, és miután rácsatolta a saját lábára, úgy igyekezett beigazítani, hogy ne lehessen kinyitni, ha majd Krisztus lábára kattantja rá.

Ám ekkor ezek a szavak hallatszottak a keresztről: „Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek”, utána pedig Krisztus felkiáltott: „Elvégeztetett!” — és kibocsátotta lelkét.

Belzebub megértette, hogy számára minden elveszett. Le akarta venni lábáról a bilincset, hogy elszaladjon, de meg sem tudott mozdulni. A bilincs összehorrott rajta és fogva tartotta a lábát. Ekkor a szárnyával akart felemelkedni, de nem tudta szétnyitni.

Látta, hogy Krisztus ragyogó dicsfényben alászáll a pokol tornáczára, látta, hogy Adámtól kezdve Júdásig minden bűnös kijön a pokolból, látta, hogy minden ördög szétszalad, látta, hogy a pokol falai zajtalanul széjjeldőnnek a világ négy tája felé. Ezt már nem tudta elviselni, és fűsiketítő visítással levetette magát a pokol megrepedt padlóján át a pincébe.

2.

Eltelt száz, kétszáz, háromszáz év...

Belzebub nem számolta az időt. Mozdulatlanul feküdt a fekete homályban és síri csendben. Mozdulatlanul feküdt, és igyekezett nem gondolni arra, ami történt, de mégis gondolt rá, és tehetetlenül gyűlölte azt, aki vesztét okozta. Ám egyszer — nem emlékezett rá és nem tudta, hány száz év telt el azóta — ládbogáshoz, nyögéshez, kiabáláshoz, fogcsikorgatáshoz hasonló hangokat hallott valamerről.

Felemelte kissé a fejét és fülelni kezdett.

Hogy Krisztus győzelme után a poklot még vissza lehet állítani, azt nem akarta elhinni, de a dobogást, nyögést, kiabálást meg fogcsikorgatást közben egyre jobban lehetett hallani.

Belzebub felemelte törzsét, maga alá húzta bozontos, szőrös lábát, amelyen megnőtt a pata (a bilincset — nagy meglepetésére — magától lepattant róla), és szétnyíló szárnyával szabadon csapkodva éleset fűttengett; annak idején ezzel a fűttengett hívta magához szolgálait és segítőt.

Még lélegzetet se vehetett, amikor a feje fölött rés nyílt, azon vörös fény villant át, egy sereg ördög egymást tiporva zúdult le a nyíláson a pincébe, és mint a holló a dögtetem körül telepetek le Belzebub köré. Voltak ott nagy és kicsiny ördögök, kövérek és soványak, hosszú és rövid farkúak, hegyes, egyenes és görbe szarvúak egyképpen.

Egy teljesen pucér, fényes-fekete ördög, amelynek kerek, csupasz képe, óriási lecsüngő hasa volt és vállára vetett körgallért viselt, közvetlenül Belzebub előtt guggolt, tüzes szemét hol felfelé fordítva, hol meg kimeresztve szüntelenül mosolygott és hosszú, vékony farkával egyenesen ide-oda csápolta.

3.

— Mit jelent ez a láрма? — kérdezte felfelé mutatva Belzebub. — Mi van ott?

— Ugyanaz, ami azelőtt volt — felelte a körgalléros, fényes-fekete ördög.

— Hát csakugyan vannak még bűnösök? — kérdezte Belzebub.

— De még mennyien! — válaszolt a fényes-fekete.

— És mi van annak a tanításával, akinek a nevét sem akarom kiejteni? — kérdezte Belzebub.

A körgalléros úgy elvigyorodott, hogy kivillantak hegyes fogai, és a többi ördög között visszafojtott röhögés hallatszott.

— Az a tanítás nem zavar bennünket. Nem hisznek benne — felelte a körgalléros ördög.

— De hisz az a tanítás nyilvánvalóan megszabadította őket tőlünk, és ő ezt a tulajdon halálával peccátelte meg — mondta Belzebub.

— Csakhogy én átalakítottam — válaszolta a körgalléros ördög, és szaporán csápolta farkával a padlón.

— Hogy alakítottad át?

— Úgy alakítottam át, hogy az emberek nem az ő tanításában hisznek, hanem az enyémekben, de azért az ő nevével jelölik.

— Hát ezt hogy csináltad? — kérdezte Belzebub.

— Ment az magától, én csak segítettem egy kicsit.

— Mondd el röviden — szólta Belzebub.

A körgalléros ördög lehajtotta fejét, hallgatott egy darabig, mintha összeszedné gondolatait, aztán ráérvén így kezdte:

— Amikor bekövetkezett a szörnyűség, hogy szétomlott a pokol, és a mi atyánk, urunk és parancsolónk eltávozott tőlünk, elmentem azokra a helyekre, ahol azt a tanítást hirdették, amely kis híján elpusztított bennünket. Szerettem volna látni, hogyan élnek azok az emberek, akik terjesztik azt a tanítást. És azt tapasztaltam, hogy azok az emberek, akik szerint a tanítás szerint élnek, tökéletesen boldogok, és hozzáférhetetlenek számunkra. Ném mérgelődtek egymásra, nem hódoltak be a női bájnák, és vagy nem nőültek meg, vagy ha megnőültek, akkor csak egy feleségük volt, nem volt vagyonuk, mindent közös tulajdonnak tartottak, nem védekeztek erőszakkal a támadókkal szemben, és jóval fizettek a rosszért. És olyan szépen éltek, hogy a többiek mind jobban és jobban vonzódtak hozzájuk. Amikor ezt tapasztaltam, azt hittem, hogy mindennek vége, és már el akartam távozni. Ám történt egy eset — önmagamban jelentéktelen, de véleményem szerint figyelemreméltó — így hát maradtam. Az történt, hogy ezek között az emberek között egyesek azt tartották, hogy mindenkinek körül kell metéltetnie magát és nem szabad tréflit enni, mások viszont úgy vélték, hogy ez fölösleges, senkinek sem kell okvetlenül körülmetéltetnie magát és mindent szabad enni. Erre én azt sugalltam ezeknek is, azoknak is, hogy ez a nézeteltérés rendkívül fontos, és hogy sem az egyik, sem a másik pártnak nem szabad engednie, mivel az az Isten szolgálatát érinti. El is hitték, úgy, hogy kiéleződtek a viták. Ezek is, azok is megharagudtak egymásra; erre én azt sugalltam ezeknek is, azoknak is, hogy csodákkal lehet bebizonyítani egy tanítás igazságát. Annyira akarták, hogy nekik legyen igazuk, hogy hitelt adtak nekem, én pedig egyik csodát a másik után rendeztem nekik. Nem volt mehéz. Mindent elhittek, amj alátámasztotta azt a vágyukat, hogy csak nekik legyen igazuk. —

— Némelyek azt állították, hogy lángnyelvek ereszkedtek föléjük, mások azt mondták, hogy látták magát a meghalt mestert, és még sok egyebet. Kitaláltak olyasmit, ami sose volt, és nálunk semmivel sem ügyetlenebbül hazudtak annak a nevében, aki minket nevezett hazugnak, és ezt ők maguk se vették észre. Emezek ezt mondták amazoknak: a ti csodáitok nem valódiak, a mieink a valódiak. Amazok pedig ezt mondták emezeknek: nem, a ti csodáitok nem valódiak, a mieink a valódiak. —

— Símán ment a dolog, de én attól tartottam, hogy átlátnak a túlságosan is nyilvánvaló csaláson, ezért hát kitaláltam az egyházat. Amikor hinni kezdtek az egyházban, megnyugodtam: láttam, hogy meg vagyunk mentve, és vissza van állítva a pokol!

4.

— Mi az az egyház? — kérdezte szigorúan Belzebub, aki nem akarta elhinni, hogy szolgálai okosabbak voltak nála.

— Az eskü az, hogy amikor az emberek hazudnak, és érzik, hogy nem hisznek nekik, ők az Istenre hivatkozva mindig ezt mondják: „Bizony isten, az az igaz, amit én mondok.” Tulajdonképpen ez az egyház is, azzal a különbséggel, hogy azok az emberek, akik egyháznak minősítik magukat, azt állítják, hogy ők csalhatatlanok. Így aztán bármilyen ostobaságot mondanak is, többé nem tudnak vitatkozni. Létre pedig úgy jön az egyház, hogy az emberek elhittetik magukkal és másokkal a következőket: tanítómestereink, az Isten, azt akarta, hogy ne magyarázhassák azokat a törvényeket, amelyeket ő az embereknek kinyilatkoztattott; hogy ezt elérje, kiválasztott

olyan különleges személyeket, akik — akár saját maguk, akár azok, akiknek e hatalmat ők átadják — helyesen tudják magyarázni az ő tanítását. Úgy, hogy azok, akik egyháznak nevezik magukat, ezt tartják: öneik nem azért van igazuk, mert igaz az, amit hirdetnek, hanem azért, mert ők a tanítványok tanítványai, tehát végső soron az Isten tanítványainak egyedül törvényes örökösei. Bár megvolt ennek a fogásnak is az a kényelmetlen oldala, mint a csodáknak: az, hogy egyszerre sokan állíthatták magukról, hogy ők az egyedüli igaz egyház tagjai (és ez így is volt). Azért volt előnye is: mihelyt az embereim kijelentették magukról, hogy ők az egyház, és tanításukat erre az állításra alapozták, többé már nem szívhatták vissza azt, amit kijelentettek, bármilyen ostobaságot állítottak is ők maguk és bármit mondtak is mások.

— De miért magyarázták az egyházak a mi javunkra azt a tanítást? — kérdezte Belzebub.

— Azért tették — folytatta a körgalléros ördög —, mert ezek az emberek, miután az isteni törvény kizárólagos értelmezőinek nyilvánították magukat és ezt másokkal is elhitették, a többi ember sorsának legfőbb intézőivé váltak, ezzel korlátlan hatalmat nyertek fölöttük. Miután pedig megkapták ezt a hatalmat, természetesen nagyravágyók lettek, javarészt elvetemedtek, és ezzel az emberek felháborodását és gyűlöletét hívták ki maguk ellen. Az ellenségeikkel folytatott harcban pedig — mivel az erőszakon kívül más eszközüik nem volt — üldözni kezdték, kivégeztették, elégették mindazokat, akik nem ismerték el hatalmukat. Így hát tulajdon helyzetük kényszerítette rá őket, hogy félremagyarázzák a tanítást, és ezzel igazolják helytelen életüket, meg azokat a kegyetlenségeket, amelyeket ellenségeikkel szemben alkalmaztak. Így is tettek.

5.

— De hiszen az a tanítás olyan egyszerű és világos volt, hogy lehetetlen volt félremagyarázni! — mondta Belzebub, aki még mindig nem akarta elhinni, hogy a szolgáló megtette azt, ami neki eszébe sem jutott. — „Amit akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik.” Hát hogy lehet ezt félremagyarázni?

— E célból az én tanácsomra különböző módszereket alkalmaztak — mondta a körgalléros ördög. — Az embereknek van egy meséjük: A jó varázsló, hogy megmentsen egy embert a gonosztól, kölesszemmé változtatja, erre a gonosz varázsló kakassá változva már-már felesippeni azt a szemet, de a jó varázsló egész mérő szét szór arra a kis magra. Így aztán a gonosz varázsló nem tudja megenni azt a sok magot, és nem tudja megtalálni azt a szemet, amely neki kellene. Az én tanácsomra ugyanígy tettek ők is annak a tanításával, aki azt hirdette, hogy az egész törvénynek a lényege: amit akartok, hogy cselekedjenek nektek az emberek, ti is cselekedjétek nekik. Ők negyvenkilenc könyvet minősítettek az isteni törvény szent magyarázatává, és ezekben a könyvekben minden szót az Isten, a Szentlélek alkotásának tulajdonítottak. Az egyszerű, közerthető igazságra az állítólagos szent igazságoknak ilyen halmazát zúdították, úgyhogy lehetetlenné vált valamennyit elfogadni, vagy megtalálni köztük azt, amelyikre az embereknek szükségük van. Ez az egyik módszer. A másik módszer, amelyet több mint ezer éve sikerrel alkalmaznak, abból áll, hogy egyszerűen megölik, elégették azokat, akik fel akarták tárnai az igazságot. Mostanában ez a módszer már kezd kikopni a használatból, de azért egészen nem vetik el, és ha nem is égetik el azokat, akik megpróbálják feltárni az igazságot, úgy megrágalmazzák ezeket, annyira megmérgezik az életüket, hogy csak nagyon kevesen merik leleplezni őket. Ez a másik módszer. A harmadik módszernek az a lényege, hogy miután egyháznak, következképpen csalhatatlannak nyilvánították magukat, nyíltan az ellenkezőjét tanítják annak, ami meg van írva — ha éppen erre van szükségük — és magukra a tanítványaikra bízják, hogy úgy kecmeregjenek ki ezekből az ellentmondásokból, ahogy tudnak és ahogy akarnak. Így például meg van írva: egy tanító van, a Krisztus, és senkit se nevezetek atyátoknak a földön, mert csak egy atyátok van, fenn a mennyben, és ne nevezetek senkit mestereiteknek, mert csak egy mesteretek van, Krisztus — ők pedig ezt mondják: csakis mi vagyunk az emberek atyjai és mesterai. Vagy például megmondattott: ha imádkozni akarsz, imádkozz egyedül, titokban, és az Isten meghallgat téged — ők pedig azt tanítják, hogy mindenkinek együtt, énekszóval és zene közepette, templomban kell imádkoznia. Vagy például meg van írva: ne esküdjétek semmiképpen sem — ők pedig ezt tanítják: mindenkinek meg kell esküdnie, hogy feltétlenül engedelmeskedik a hatóságoknak, bármit követelnek is azok a hatóságok. Vagy például megmondattott: ne öl — ők pedig azt tanítják, hogy lehet és kell is ölni a háborúban vagy bírósági ítélet alapján. Vagy például megmondattott: az én tanításom lélek és élet, táplálkozzatok vele úgy, mint a kenyérral — ők pedig azt tanítják, hogy ha kis kenyérdarabokat borba teszünk és e darabok fölött elmondunk bizonyos szavakat, akkor a kenyér testté, a bor pedig vérré válik, és hogy ezt a kenyeret enni, ezt a bort inni nagyon hasznos lelki üdvössége végett. Az emberek elhiszik ezt és szorgalmasan eszik ezt a kotyvalékot, aztán pedig ha hozzájuk kerülnek, nagyon csodálkoznak rajta, hogy ez a kotyvalék nem segít rajtuk — fejezte be a körgalléros ördög, kifordította a szemét és fülig húzott szájjal elvigyorodott.

— Ez nagyon jó — mondta elmosolyodva Belzebub. És valamennyi ördög harsány hahótában tört ki.

6.

— Valóban ugyanúgy vannak náiatok paráznák, rablók és gyilkosok, mint régen? — kérdezte immár vidáman Belzebub.

Az ördögök is felvidultak, és mind egyszerre kezdtek beszélni, hogy mindent elmondjanak Belzebubnak.

— Nem ugyanúgy, mint régen, hanem még többen vannak, mint azelőtt — kiáltotta az egyik.

— A paráznák el sem férnek a régi helyiségekben — sivította a másik.

— A mostani rablók gonoszabbak a régieknél — harsogta a harmadik.

— Nem győzünk tüzelőt szerezni a gyilkosoknak — bömbölte a negyedik.

— Ne beszéljétek mind egyszerre! Az feleljen, akit kérdezek! Lépjen elő az, aki a paráznasággal foglalkozik, és mondja el hogy csinálja ezt most annak tanítványai, aki megtiltotta, hogy az emberek változassák feleségeiket, és azt mondta, a nőre nem szabad kéjsóváran tekinteni! Ki intézi a paráznák dolgát?

— Én — felelte Belzebubhoz fenekén közelébb csúszva egy asszonyos képű, petyhüdt arcú barna ördög, akinek nyáladzó szája szüntelenül úgy mozgott, mintha rázna valamit.

Ez az ördög, miután kicsúszkált a többiek sorából, guggra ült, fejét oldalt billentette, bojtos farkát előredugta a lába között és azt csóválgatva éneklő hangon így kezdte:

— Csináljuk mi ezt azon a régi módon is, amelyet még te, atyánk, urunk és parancsolónk alkalmaztál a paradicsomban és amely kezünkbe adta az egész emberi nemet; és új, egyházi módszerrel is. Az új, egyházi módszerrel a következőképpen csináljuk: Elhitetjük az emberekkel: az igazi házasságnak nem az a lényege, hogy a férfi és a nő ténylegesen egyesül, hanem az, hogy fel kell venniük a legjobb ruhájukat, el kell menniük egy e célra épült nagy épületbe, ott a fejükre kell tenniük külön e célra készített sajátos sapkákat, és különböző énekek hángjai közepette háromszor meg kell kerülniük egy kis asztalt. Azt sugalljuk az embereknek, hogy ez az igazi házasság. És az emberek, miután ezt elhitték, természetesen azt hiszik, hogy a férfinak és a nőnek mindennemű, a feltételektől eltérő egyesülése egyszerű, semmire sem kötelező kedvtelés vagy egészségügyi szükséglet kielégítése, így hát minden gátlás nélkül átadják magukat ennek a kedvtelésnek.

Az asszonyos, petyhüdtarcú ördög a másik oldalára billentette fejét és szünetet tartott, mintha azt lesné, milyen hatást tesznek a szavai Belzebubra. Belzebub helyeslése jeléül bólintott, az asszonyosképű ördög pedig így folytatta:

— Ezzel a módszerrel, bár nem hanyagoljuk el a tiltott gyümölcs és a kíváncsiság régi módszerét sem, amelyet még a paradicsomban alkalmaztunk — láthatóan hízelegni akart Belzebubnak —, igen jó eredményeket érünk el. Az emberek, azt képzelve, hogy köthetnek tisztességes egyházi házasságot azután is, ha már sok nővel egyesültek, számszámra változtatják a nőket, és eközben anyira megszokják a bujaságot, hogy ugyanezt teszik az egyházi esküvő után is. Ha pedig valami okból nyűgnek érzik az ezzel az egyházi házassággal járó követelményeket, akkor úgy intézik a dolgot, hogy másodsorú is körüljárják a kisasztalt, az első körbenjárást pedig érvénytelennek nyilvánítják.

Az asszonyosképű ördög elhallgatott, farkának végével letörölte nyálát, amellyel már tele volt a szája. a másik oldalra hajtotta fejét és szótlanul Belzebubra meredt.

7.

— Egyszerű és jó — mondta Belzebub. — Helyeslem. Ki foglalkozik a rablókkal?

— Én — felelte előlépve egy természetes ördög, amelynek nagy görbe szarva, felfelé pödört bajusza és óriási, ferdén álló mancsa volt. Ez az ördög, miután előmászott mint az előbbiek, mindkét mancsával katonásan megpödörte bajuszát és várta a kérdést.

— Az, aki szétrombolta a poklot — mondta Belzebub —, arra tanította az embereket, hogy úgy éljenek, mint az égi madarak: azt parancsolta, hogy az embernek a köpenyét is oda kell adnia annak, aki az ingét kéri és el akarja venni; ezt mondta: aki üdvözülni akar, annak szét kell osztania a vagyonát. Hát hogy tudjátok rablásra csábítani azokat, akik ezt hallották?

— Ugyanúgy tesszük ezt — mondta a nagybajusú ördög, fejét fennségeesen hátravetve —, ahogyan a mi atyánk, urunk és parancsolónk tette Saul királyávalasztásakor. Pontosan ugyanúgy, ahogy akkor atyánk sugalmazta, ezt sugalljuk az embereknek: ahelyett hogy abbahagynák egymás kifosztását, előnyösebb nekik, ha egy emberre korlátlan hatalmat ruháznak, és megengedik, hogy az fossza ki őket. A mi módszerünkben csak az az új, hogy rablási jogának szentesítése végett templomba visszük azt az embert, különleges süveget teszünk a fejére, egy magas karosszékre ültetjük, egy pálcát meg egy gömböt adunk a kezébe, olajjal megkenjük, és Isten meg a Fiú nevében szentté és sérthetlenné nyilvánítjuk ezt az olajjal megkent személyt. Úgyhogy immár semmi se korlátozhatja azt a rablást, amelyet ez a szent és sérthetlenné nyilvánított személy véghezvisz. Így aztán mind a szent és sérthetetlen személyek, mind pedig segítők és segítőknek segítői szakadatlanul nyugodtan és bátorsággal fosztogathatják a népet. Rendszerint olyan rendszert teremtenek és olyan törvényeket hoznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a dologtalan kisebbség felkenés nélkül is mindig

büntetlenül kifoszthassa a dolgozó többséget. Úgyhogy az utóbbi időben bizonyos államokban felkentek nélkül is ugyanúgy folyik a rablás, mint ott, ahol vannak felkentek. Amint látja a mi atyánk, urunk és parancsolónk, lényegében régi módszer az, amelyet mi alkalmazunk. Csak az az új benne, hogy mi már általánosabbá, még burkoltabbá, térben és időben még kiterjedtebbé és még tartósabbá tettük ezt a módszert. Általánosabbá azzal tettük, hogy az emberek azelőtt a maguk akaratából engedelmeskedtek annak, akit megválasztottak; mi pedig úgy intéztük, hogy kívánságuktól teljesen függetlenül engedelmeskednek bárkinek, aki éppen jön, nem pedig annak, akit megválasztanak. Burkoltabbá azzal tettük, hogy azok, akiket kifosztanak, a különadók, a közzetett adók bevezetése folytán most már nem látják a fosztogatókat. Térben kiterjedtebbé pedig azáltal vált ez a módszer, hogy az úgynevezett keresztény népek, mivel nem érik be egymás fosztogatásával, a legfurcsább ürügyekkel, elsősorban a kereszténység terjesztésének ürve alatt, fosztogatják mindazokat az idegen népeket is, akitől van mit rabolni. Időben a társadalmi és állami kölcsönök bevezetése következtében vált a korábbinál kiterjedtebbé ez a módszer: most már nemcsak az élőket fosztják ki, hanem a jövőendő nemzedéket is. Tartósabbá pedig azáltal tettük, hogy a fő rablók szent és sérthetetlen személyeknek minősülnek, így aztán az emberek nem mernek szembeszegülni velük. Mihelyt megkenik a fő rablót egy kis olajjal, máris nyugodtan rabolhat attól, akitől akar, annyit, amennyit akar. Én például Oroszországban egyszer kísérletképpen a legalávalóbb, ostoba, műveletlen és feslett nőszemélyeket ültetem trónra egymás után, olyanokat, akiknek erre még az ő törvényeik szerint se lett volna semmi joguk. Az utolsó pedig nemcsak feslett volt, hanem gonosztevő is, aki megölte a férjét és a törvényes trónörökösöt. És az emberek, csupán azért, mert fel volt kelve, nem szaggatták ki az orra lyukát, nem korbácsolták meg, ahogy más férjgyilkosokkal tenni szokták, hanem harminc éven át rabszolgaként engedelmeskedtek neki, és eltűrték, hogy ő és számtalan szeretője elrabolja nemcsak a birtokukat, hanem a szabadságukat is. Úgy, hogy a mai világban a nyílt rablások, vagyis az erszény, a ló, a ruha erőszakkal történő elulajdonítása alig egy milliomed részét alkotja mindazoknak a törvényes rablásoknak, amelyeket rendszeresen véghezvisznek azok, akiknek erre lehetőségük van. Manapság a rablás büntetlen, burkolt, és általában annyira meghonosodott a rablásra való készség az emberek között, hogy csaknem valamennyi ember életének fő célja a rablás, amelyet csak a rablók egymás elleni harca mérsékel.

8.

— Nos hát, ez is jó! — mondta Belzebug. — De a gyilkosságok! Ki foglalkozik a gyilkosságokkal?

— Én — felelte a tömegből előlépve egy vérvörös ördög, akinek szájából agyarak álltak ki; hegyes szarva és felfelé merevedő vastag farka volt...

— Hát te hogyan kényszerítet rá a gyilkolásra annak a tanítványait, aki azt mondta, hogy ne torold meg rosszal a rosszat, szeresd ellenségeidet? Hogy tudod te gyilkosokká tenni ezeket az embereket?

— Csináljuk ezt mi a régi módszerrel is — felelte fülsértő, recsegő hangon a vörös ördög. — Vagyis úgy, hogy felkeltjük az emberekben a haszonhajhászást, az izgágaságot, a gyűlöletet, a bosszúszomjat, a büszkeséget. Ungancsak a régi módszerrel ezt sugalljuk az emberek tanítóinak: azzal lehet az embereket legbiztosabban leszoktatni a gyilkosságokról, hogy maguk a tanítómesterek megölik nyilvánosan azokat, akik gyilkoltak. Ez a módszer nem igazán szolgálhatja nekünk a gyilkosokat, inkább csak előkészíti őket számunkra. Sokkal többet szolgáltatott és szolgáltat az egyház csalhatatlanságáról, a keresztény házasságról és a keresztényi egyenlőségről szóló új tanítás. Az első időkben az egyház csalhatatlanságáról szóló tanítás szolgáltatotta nekünk a legtöbb gyilkost. Azok az emberek, akik a csalhatatlan egyház tagjainak nyilvánították magukat, azt hitték, bűn megengedni a tanítás félremagyarázóinak, hogy elrontsák az embereket, ezért az ilyen emberek megölése Istennek tetsző dolog. Így egész vidékek lakosságát lemészárolták és kivégezték, százezreket elégették. Ebben az a nevetéses, hogy azok, akik kivégezték és elégették azokat, akik kezdték az igaz tanítást megérteni, ezeket a számunkra legveszélyesebb embereket a mi szolgálóinknak vagyis az ördögök szolgálóinak tartották. Ők maguk pedig, akik kivégezték, máglyán elégették emezeket és ténylegesen a mi engedelmes szolgálóink voltak, az Isten akarata szent végrehajtóink tekintették magukat. Így volt ez hajdanában. A mai világban pedig a keresztény házasságról és az egyenlőségről szóló tanítás szolgáltatja nekünk a legtöbb gyilkost. A házasságról szóló tanítás elsősorban hitvesgyilkosokat és gyermekgyilkos anyákat szolgáltat. Férjek és feleségek gyakran megölik egymást, amikor nyűgnek érzik a törvénynek és az egyházi házasság szokásának bizonyos követelményeit. Az anyák pedig többnyire akkor ölik meg gyermeküket, amikor azt az egyesülést, amelyből a gyermek származik, nem ismerik el házasságnak. Ilyen gyilkosságok állandóan, szinte egyetlen ütemben követnek el. Az egyenlőségről szóló keresztény tanítás okozta gyilkosságokat pedig időközönként követik el, de olyankor aztán igen nagy mennyiségben. E tanítás szerint el akarják hitetni az emberekkel, hogy ők a törvény előtt mind egyenlők. A megrablott emberek viszont érzik, hogy ez nem igaz. Látják, hogy ez a törvény előtti egyenlőség nem egyéb, mint hogy a rablók kényelmesebben tovább rabolhatnak, ők pedig nem tehetik ezt olyan kényelmesen, így aztán felháborodnak és megtámadják rablóikat. És ilyenkor kezdődnek

azok a kölcsönös öldöklések, amelyek olykor egyszerre több tízezer gyilkost szolgáltatnak nekünk.

9.

— És a háborúban elkövetett gyilkosságok? Hogyan veszitek rá ezekre annak a tanítványait, aki minden embert egy atyának fiává nyilvánított, és azt parancsolta, hogy ki-ki szeresse ellenségeit?

A vörös ördög elvigyorodott, láng- és füstugarak lövelltek ki szájából és vastag farkával boldogan csapkodta saját hátát.

— Így csináljuk: minden néppel elhitetjük, hogy ők a legkülönb nép az egész világon: Deutschland über alles, Franciaország, Anglia, Oroszország über alles; és hogy az illető népek (a név mindig megemlítendő!) kell uralkodnia minden nép felett. És mivel minden népek ugyanazt sugalljuk, ők állandó fenyegetést éreznek szomszédaik részéről, szüntelenül készülnek a védelemre és agyarkodnak egymásra. De minél jobban készül védelemre az egyik fél és minél jobban agyarkodik ezért a szomszédaira, annál jobban készülnek a védelemre és annál jobban agyarkodnak egymásra a többiek is valamennyien. Úgyhogy most mindazok, akik annak a tanait vallják, aki minket nevezett gyilkosoknak, állandóan és elsősorban az öldöklésre való felkészüléssel és magával az öldökléssel vannak elfoglalva.

10.

— Hát ez szellemes! — mondta rövid szünet után Belzebug. — Dehát a csalástól mentes tudós emberek hogy nem vették észre, hogy az egyház elferdítette a tanítást, és miért nem állították vissza?

— Ezt nem tehetik meg — mondta előremászva, magabiztos hangon egy fénytelen-fekete, laposan lejtős homlokú, előálló nagy fülű palástos ördög, amelynek a tagjain nem volt izom.

— Miért nem? — kérdezte szigorúan Belzebug, akit bosszantott a palástos ördög pökhendi modora.

A palástos ördög ügyet se vetett Belzebug dorgáló hangjára, nyugodtan, ráérősen leült, de nem guggra, mint a többiek, hanem törökülésbe, keresztbe tette csontos lábát, és halk, egyenletes hangozó, folyékonyan beszéltni kezdett:

— Azért nem tehetik meg, mert én állandóan elvonom a figyelmüket arról, amit megismerhetnének és meg is kellene ismerniök, és olyasmire irányítom, amit fölösleges tudniök és soha nem is tudhatnak meg.

— Hát ezt hogy csinálod?

— Korszakokként más-másképpen csináltam és csinálom — felelte a palástos ördög. — Hajdanában azt hittem el az emberekkel, hogy a legfontosabb számukra minden részlet tudni a szentháromság személyeinek egymáshoz való viszonyáról, Krisztus származásáról, természetéről, az Isten tulajdonságairól stb. Sokat és hosszadalmasan okoskodtak, vitatkoztak, mérlegeltek, bizonygatták a maguk igazát. És ezek az okoskodások annyira lekötötték őket, hogy egyáltalában nem törődtek azokkal, hogyan kellene élniök. És mivel nem törődtek vele, hogyan kellene élniök, nem is volt szükségük rá, hogy tudják azt, amit tanítójuk az életéről mondott. —

— Azután amikor már annyira belegabalyodtak ezekben az okoskodásokba, hogy ők maguk sem értették azt, amiről vitatkoztak, némelyeknek azt sugalltam, hogy a legfontosabb számukra: tanulmányozni és megmagyarázni mindazt, amit egy Arisztotelész nevű ember írt, aki évezredekkel ezelőtt Görögországban élt; másokkal pedig azt hittem el, hogy a legfontosabb számukra: megtalálni azt a követ, amelynek segítségével aranyat lehetne csinálni, és azt az elixírt, amely kigyógyítaná az embereket minden betegségből és halhatatlanná tenné őket. És a legokosabbak, a legtanultabbak erre irányították minden szellemi erejüket. —

— Azokkal pedig, akiket ez nem érdekelt, elhittem, hogy a legfontosabb: tudni, vajon a föld kering-e a nap körül vagy a nap a föld körül. És amikor kiderítették, hogy a föld kering és nem a nap, és megállapították, hány millió kilométerre van a föld a naptól, nagyon örültek, és attól fogva mindmáig még szorgalmasabban tanulmányozták, milyen távol vannak a csillagok, holott tudják, hogy ezeknek a távolságoknak nincs és nem is lehet végük; hogy maguknak a csillagoknak a száma is végtelen, és hogy teljesen fölösleges is volna ezt tudniök. Ezenkívül még azt is elhittem velük, hogy nagyon fontos és szükséges tudniök, hogyan jöttek létre az állatok, a férgek, a növények és a végtelenül kicsiny élőlények. És bár ezt szintű egyáltalában nem szükséges tudniök; bár egészen világos, hogy lehetetlen is megtudniök, mert élőlény épp úgy végtelenül sok van, mint csillag, ők minden szellemi erejüket az anyagi világ jelenségeinek effajta kutatására fordítják, és nagyon csodálkoznak azon, hogy minél több olyat ismernek meg, amit fölösleges megismerniök, annál több olyasmi marad, amit nem sikerült megismerniök. És bár nyilvánvaló, hogy kutatásaikkal egyenes arányban egyre szélesedik annak a területe, amit még meg kellene ismerniök, egyre bonyolultabbá válnak a kutatás tárgyai és egyre kevésbé használhatóak az életben a kutatásokkal szerzett ismeretek, ez egy cseppet sem zavarja őket, így hát foglalatosságuk fontosságáról teljes mértékben meggyőződve folytatják kutatásaikat, terjesztik, írják, kinyomatják, egyik nyelvről másikra fordítják javarészt teljesen haszontalan kutatási eredményeiket és értekezéseiket, amelyek ha nagy ritkán alkalmasak is valamire, ez a valami nem több, mint a gazdag kisebbség szórakoztatása és a szegény többség helyzetének rontása. Hogy pedig sohase ébredjenek rá, hogy csakis egy dolog: az

Élet Krisztus tanításában megmutatott törvényeinek megalkotása volna szükséges számukra, azért elhitem velük, hogy a lelki élet törvényeit úgysem ismerhetik meg; hogy minden vallási tanítás, köztük Krisztusé is csak tévedés és babona; hogy azt, hogy miképpen kell élniök, abból a tudományból tudhatják meg, amelyet én agyaltam ki a számukra (szociológiának hívják), amely annak tanulmányozásából áll, hogy milyen, a maitól eltérő módon éltek rosszul azelőtt az emberek. Ilyenformán ahelyett, hogy Krisztus tanítása alapján ők maguk igyekeznének jobban élni, azt hiszik, hogy csupán a régebbi emberek életét kell tanulmányozniok és ebből a tanulmányozásból kikövetkeztethetik az élet általános törvényeit, és ahhoz, hogy jól éljenek, ezekhez a kitalált törvényekhez kell csak igazítaniok az életüket. —

— És hogy még jobban megerősítem őket tévedésükben, az egyház tanításához hasonló valamit csöpögtetek beljükhöz: azt, hogy van az ismereteknek bizonyos folytonossága, amelyet tudománynak nevezünk, és hogy ennek a tudománynak az állításai éppoly csálhatatlanok, mint az egyház állításai. —

— Mihelyt pedig azok, akiket a tudomány művelőinek tartanak, hisznek csálhatatlanságukban, természetesen kétségtelen igazságokként kiáltják ki a legfőlölségesebb sőt nem ritkán a legbárgyúbb ostobaságokat is, amelyek, ha már egyszer kimondták őket, többé nem vonhatnak vissza. —

— Ezért mondom én azt, hogy mindaddig, amíg tiszteletet, sőt szolgálalázatot tudok kelteni bennük az iránt a tudomány iránt, amelyet én agyaltam ki a számukra, sohasé fogják megérteni azt a tanítást, amely kis híján pusztulásunkat okozta.

11.

— Nagyon jó! Köszönöm — mondta Belzebub és felragyogott az arca. — Jutalmat érdemeltek, és én méltóképpen meg is jutalmazlak benneteket.

— De mirőlunk megfeledezett! — kiáltotta zavgyván a többi, különböző színű, kisebb-nagyobb, görbe lábú, kövér és sovány ördög.

— Hát ti mit csináltatok? — kérdezte Belzebub.

— Én a technikai fejlődés ördöge vagyok.

— Én a munkamegosztásé.

— Én a közlekedésé.

— Én a könyvnyomtatásé.

— Én a művészeté.

— Én az orvostudományé.

— Én a kultúráé.

— Én a nevelésé.

— Én az emberek megjavításáé.

— Én a kábításé.

— Én a jótékonyoságé.

— Én a szocializmusé.

— Én a feminizmusé — kiabálták mind egyszerre és Belzebub színe elé tolokodtak.

— Beszéljen mindegyikötök külön és röviden — rivallt rájuk. — Nos, te mit csinálsz? — fordult a technikai fejlődés ördögéhez.

— Én elhitem az emberekkel, hogy minél több használati tárgyat gyártanak és minél gyorsabban gyártják őket, annál jobb lesz nekik. És az emberek, életüket tárgyak termelésére fecsérelve, egyre többet és többet gyártanak, noha azoknak, akik gyártják nincs szükségük rá, akik meg nem gyártják, azok számára hozzáférhetetlenek.

— Jó. No és te? — fordult Belzebub a munkamegosztás ördögéhez.

— Én elhitem az emberekkel, hogy mivel sokkal gyorsabban lehet a tárgyakat gépekkel gyártani, mint kézzel, gépekké kell változtatni az embereket, és ők ezt meg is teszik, a gépekké változtatott emberek pedig gyűlölik azokat, akik ezt tették velük.

— Ez is jó. És te? — fordult Belzebub a közlekedés ördögéhez.

— Én azt hitetem el az emberekkel, hogy igen üdvös és szükséges is számukra, hogy minél gyorsabban tudjanak egyik helyről a másikra utazni. És az emberek, ahelyett, hogy ki-ki a maga helyén igyekeznék az életén javítani, az élet nagy részét egyik helyről a másikra utazgatással töltik el, és nagyon büszkék arra, hogy egy óra alatt ötven kilométert, vagy még többet is meg tudnak tenni.

Belzebub ezt is megdicsérte.

Előlépett a könyvnyomtatás ördöge. Ahogy elmagyarázta: az ő dolga közölni minél több emberrel mindazokat a galádságokat és ostobaságokat, amiket csinálnak és írnak a világon.

A művészet ördöge elmagyarázta: ő, azon a címen, hogy vigaszt nyújt az embereknek, magasztos érzéseket kelt bennük, vonzó formában ábrázolván, ösztönzést ad bűneiknek.

Az orvostudomány ördöge elmagyarázta: az ő dolga elhitem az emberekkel, hogy a testükkel való törődés a legfontosabb számukra. És mivel a testükkel való törődésnek se vége, se hossza, azért azok, akik az orvostudomány segítségével a testükről gondoskodnak, nemcsak a mások életéről felelkeznek meg, hanem a sajátjukról is.

A kultúra ördöge elmagyarázta: ő azt hiteti el az emberekkel, hogy amolyan eredményféle mindazon dolgok használata, amelyek a technikai fejlődés, a munkamegosztás, a közlekedés, a könyvnyomtatás, a művészet, az orvostudomány hatáskörébe taroznak, ilyenformán az, aki él is mindezekkel, teljesen elégedett lehet önmagával és nem kell arra törekednie, hogy tökéletesedjék.

A nevelés ördöge elmagyarázta: ő azt hiteti el az emberekkel, hogy, bár ők maguk helytelenül élnek és fogalmuk sincs arról, hogy mi a helyes élet, gyermekeiket megtaníthatják rá.

Az emberek megjavításának ördöge elmagyarázta: ő arra tanítja az embereket, hogy, bár maguk is gyarlók, mégis megjavíthatják a gyarló embereket.

A kábítás ördöge elmondta: ő arra tanítja az embereket, hogy ahelyett, hogy a helytelen élet okozta szenvedésektől megszabadulni és helyesebben élni igyekeznének, jobb, ha az ital, a dohány, az ópium, a morfium hatására bódulatba merülnek.

A jótékonyoság ördöge elmondta: ő azt hiteti el az emberekkel, hogy ha visszajuttatnak egy-egy latnyit azoknak, akikről vékaszárra raboltak, akkor erőnyesek és nem szorulnak tökéletesedésre — és ezzel megakadályozza, hogy eljussanak a jóságához.

A szocializmus ördöge azzal kérkedett, hogy ő az emberek legmagasabb fokú közösségi életének megteremtése céljából ellenségeskedést szít a társadalmi osztályok között.

A feminizmus ördöge azzal hengegett, hogy ő az élet még tökéletesebb berendezése érdekében — az osztályok közötti ellenségeskedésen túl — ellenségeskedést szít a nemek között is.

— Én a komfort ördöge vagyok! Én a divaté! — kiáltották vigyorogva, Belzebub elé mászva újabb ördögök.

— Hát azt hiszitek, olyan öreg és ostoba vagyok én, hogy nem értem: mihegyt az életéről szóló tamítás hamis, azonnal hasznunkra válik minden, ami különben ártana nekünk?! — kiáltotta Belzebub, harsány hahotára fakadt és talpra ugrott. Az ördögök körülverték őt. Az egymásba kapaszkodó ördögök láncának egyik végén a körgalléros, az egyház feltalálója állt, a másik végén pedig a palástos, a tudomány feltalálója. Ez a kettő is egymásnak nyújtotta mancsát, és ezzel a kör bezárult.

És röhögve, sikongatva, füttyülve, hujjogva, körbeforogva, farkaikkal csapkodva valamennyien táncra perdültek Belzebub körül. Belzebub meg kiterjesztett szárnyával csapkodva, magasra fel-felugorva táncolt közepén. Odafentről pedig jajgatás, sírás, nyögés hallatszott és fogcsikorgatás.

Itt a piros, hol a piros?

Kartondobozok, 3 gyufáskatulya, ügyes kéz — ennyi kell ehhez a játékhoz. Embergőyűr veszi körül a BÜVÉSZT, aki tekeri, forgatja, tologatja a 3 gyufásdobozt. Az egyik alatt ott egy kis piros golyó. Ha eltalálod, melyik alatt, — 1000 forintod helyett 2000-et kapsz vissza.

DUPLA VAGY SEMMI! Embergőyűr lépten-nyomon. Balek mindig akad. Nagy a kísértés: egy perc alatt megduplázni az egyre inkább értékét vesztő pénzemet.

Én is ott állok és nézem... A BÜVÉSZ

szó nélkül fizet. Azonnal. Nem kell a postást lesni, mikor hozza a nyugdíjat! Nem kell kuporgatni, mert itt megduplázhatom a kosztpénzt!

Idős bácsi nyújtja az ezrest.. Felesége adta, hogy vegyen csirkelábat húslévesnek, olcsó zöldséget és burgonyát paprikáskrumplinak. Erre futja csak a nyugdíjából...

A bácsi mohón figyeli a BÜVÉSZ kezét. Nyújtja a feleségétől kapott kosztpénzt. Itt csak nyerni lehet! S közben nem veszi észre, hogy a BÜVÉSZ keze villámgyorsan kicserélte a két skatulyát.

Már nem ott van a golyó, ahol az előbb a bácsi látta.

— Odaveszett a kosztpénz... Mit fog szólni a feleségem? De hiába sír a bácsi...

Amott amerikai sorsjegyet kaphat a magyar... Mások lottószelvényeiket vizszik sietve a ládához...

Mindenki nyerni akar! Riadt, megfáradt, kiabándult arcok... 1991. adventjén, itt, Budapesten...

ADNI, másokon segíteni — miért oly nehéz?

O. G.

Népi karácsonyi és újévi énekek

Perezslény (Hom vm.)

1. Mi-dön a Sze be-pó-lyáz-va gyer-me-két, gyer-me-két,
ö-rö-mé-ben így kez-dé el é-ne-két, é-ne-két.

2. Ó én szerelmes magyatom, buj-buj-buj, buj-buj-buj
aludj szivemnek öröme, csuj-csuj-csuj, csuj-csuj-csuj

3. Nem alhatok édesanyám jaj-jaj-jaj, jaj-paj-jaj
mert éhezett a szivemre baj-baj-baj, baj-baj-baj

4. Mi bajod hát ó gyönyörű Jézusom, Jézusom
Mondd meg nekem, Jé angyádnak Krisztusom, Krisztusom

5. Látod anyám az egetet elhagytam, elhagytam
és egy rongyos istállóba szállottam, szállottam.

Ravaszdi (Győr m.)

Fl. jött a régvárt sicc a rongy i-dő,
meg-szó-le-tett már az úd-vó-zít-tó,
Lett az úr szal-ga

hi-deg já-szal-ba sze-re-te-té-nek lát-szik magy-udt-ja.

Eperjes (Sáros vm.)

1. Im mag-sü-le-tett, ki jö-ven-dől-té-tett.
fé-mes csil-lag száll az ég-ből, shir-det nél-tek é-gi fény-ből
nagy ö-rö-me-ket, nagy ö-rö-me-ket.

2. Csak a szeretet segíthet titeket
menjétek hát Betlehembe
s tegyétek ott örvendezve
nagy tiszteletet, nagy tiszteletet.

1. A-ludj el mag-za-tom, na-pom fé-nye
az en e-le-tem-nek egy-re-mé-nye

Ó-rö-mest rin-gat-lak a-ludj, a-ludj,
szí-ve-m-ből ó-hat-lak

2. Aludj el fiacskám, rózsaszálam.
aludj el zöld ágam, kis virágam!
Örömet virágat, szivemből áhajtak.
Aludj, aludj!

Újévi köszöntő

1. Hej, vig ju-há-szok, csor-dá-sok,
Csör-ge-dez-nek a for-rá-sok,
De nyő-nyő-rű ez az éj-jel,
Bár-csak so-se len-ne vé-ge.

- Hát ime Bellehem felett, láthatok nagy fényességet
Ott egy csillag is megállott, rongyos pajtára leszállott.
- Hoq felszerkentem álmomból, láttam csillagot Jákobtól.
Hoq felkeltem, láttam tüzet, mely jelentett egyszülöttet.
- Hoq ültem a tűz melegén, hát ime egy fényes legény.
Hirdet glóriát, örömet, mely megnyitja szívünket.

Páloczi Horváth Adám

1. Pász-to-rok kel-jünk fel.
ha-mar in-dul-junk el.
Bet-le-hem rá no-sá-ba,
non-quis is-tal-lás-ka-ba.

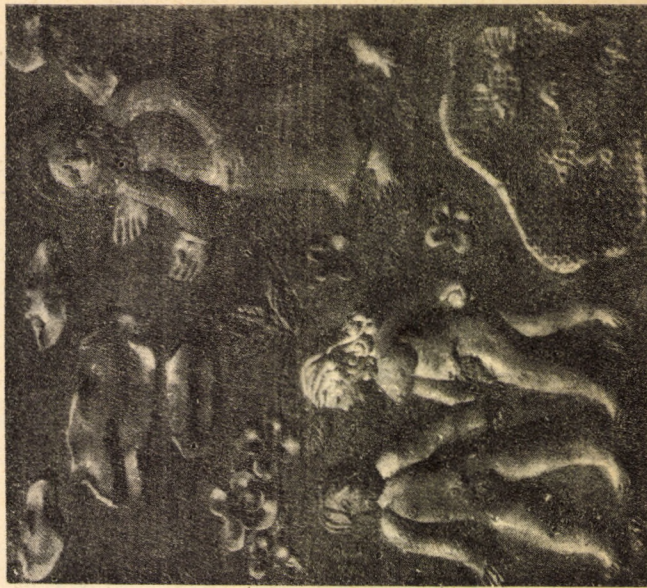
Sí-es-sünk; haq mege-zen éj-jel o-da ér-kez-zünk,
ne kés-sünk; mi u-runk-tyak tisz-te-le-tet te-hes-sünk.

- Angyalok hirdetik, Messias születik.
Itt van jele fényének,
helye születésének,
Pajtába, pályába,
be nagyon takarva posztócskájába,
áldott gyermek, szenved már kis korába.

Nagyszalonta

1. Új es-ten-dó, vig-ság szer-ző, most kezd ú-jul-ni,
ú-ju-lás-ra vig-ő-rö-met most kezd hir-det-ni.

- Hirdeti már a Messiást eljötnék lenni,
leqyetek a nagy istennek büszgő hívei!
- Alsó kékég, felső szép ég dicserd Uradat,
Urad áldjad menny, föld, tenger, te megtartódat!
- Megtartódnak, táplálódnak mondj hosszamátot,
Hossanna néked, Úr Jézus, adj vig napokat!

Leszky András bácsi Moha-meséje

Cseresznyelopás — szalámilopás — könyvlopás — ködmönlopás ...

Egy szép májusvégi napon hazafelé siettem, mert jóbarátomat, Kutykurtytot hívtam meg ebédre. Ahogy hátulról megyek kis házam felé, két kisfiút vettem észre a kerítés tövében; a cseresznyefa kihajló ágáról akarták a gyümölcsöt leszedni. Az ág elég magas volt, ugrádozva próbálták elérni. Először megijedtek, amikor odaléptem hozzájuk, de szavaim nyomán csakhamar megnyugodtak:

— Miért idekint ugrádoztok, másszunk be, ott sokkal alacsonyabban van a cseresznye!

Mindketten megrökönyödve néztek rám:

— De bácsi, mi nem akarunk lopni! Elnevettem magam:

— Na de hiszen ez a fa a kerítésen kívül is, belül is ugyanaz. Ha itt kint szedhetünk róla, ugyanolyan nyugodtan be is mászhatunk!

A gyerekek egy darabig még töprengtek, de aztán utánam szépen bemásztak a kerítésen.

Még nem kezdtünk el enni, amikor ezt indítványoztam:

— Nézzétek, milyen aranyos kis ház! Menjünk be, nézzük meg, milyen belülről!

Erre aztán az idősebb, Péter, kijelentette:

— Idegen házba nem megyünk be, hiszen az majdnem betörés!

Megint nevettem:

— Jaj de csacsik vagytok! Ez a kert ugyanúgy másvalakié, mint a ház, márpedig a kertbe nyugodtan bemásztunk, igaz-e? Akkor hát éppoly nyugodtan beszélhetünk a házba is, nem követünk el nagyobb csíny egy hajszállal se.

Péter elgondolkodva nézett a kisebbre, Ferkóra:

— Igaza van a törpe bácsinak! És a házból szemmel is tarthatjuk az utcát. Idejében eliszkolhatunk, ha hazajön valaki.

Beosontunk hát a házba. Egy nagy tál cseresznye csábítóan piroslott az asztal közepén. Mégse esett neki egyikük se. Ferkó a szobában nézelődött, Péter az utcára kémlelt, és rögtön meg is ijedt:

— Ül valaki a kapu mellett a padon! Kitekintettem:

— Az ám! Egy öreg bácsi, ez jó barátja a ház gazdájának, vendégségbe jött. De milyen jó, hogy odakint várja, legalább szemmel tarthatjuk. Amíg az becammog, százszor is elillanhatunk a kerítésen át. De együnk hát cseresznyét, gyertek már!

A fiúk azonban csak úgy ímmel-ámmal közeledtek az asztalhoz. Péter kivett egy szemet. Megnézte és visszatette:

— Meg is van mosva, vizes! A fáról én szívesen eszem, de így..., ebből... olyan furcsa! A fán magától megterem, de ezzel már dolgozott valaki, leszedte, megmosta, idekészítette magának. Ebből enni: hát ez már valami lopás féle.

Megint nevettem egy nagyot:

— Ó, te oktondi Péter! Hát gondolkozál egy kicsit! Azzal a cseresznyével, amit a fa tetején szedsz, szintén rengeteget dolgozott valaki! Talán többen is! Először is meg kellett venni a kertet. Mennyi munka, míg az a pénz összegyűlt! Aztán el kellett ültetni a fát. És minden évben a fa körüljárása, permetezése! Ehhez a rengeteg munkához mérve jelentéktelen többlet az a semmiség, hogy le is szedték és meg is mosták! Ha tehát a fáról nyugodtan ennénk: egészen nyugodtan ehetjük ezt is!

Most már határozottan léptek oda mindketten az asztalhoz. De ekkorra

már bekukkantottam a konyhába és megint elrikkantottam magam:

— Várjatok! Szalámi is van! Azt együnk előbb, csak utána a cseresznyét!

Most már megdöbbenve néztek össze, aztán a nagy darab szalámit nézték. Ferkó rokonszenvvel vizsgálgatta, de Péter komoran kijelentette:

— Szalámit nem eszünk! Az már lopás volna.

Most már Ferkó is elkomorodott:

— Úgy van! Nem eszünk! A szalámi nem gyümölcs!

Még nagyobbat nevettem, mint az előbb:

— Hát micsoda? A szalámi ugyanúgy a föld és az ember munkájának gyümölcse, mint a cseresznye. Hát tanuljatok meg gondolkodni egy kicsit! A cseresznyefa is, a sertés is élőlény. Mind a kettőt gondozni, táplálni kell. A szalámit a gyárban készítik keverő- és töltőgépekkel. Lehetséges hát, hogy ebben a szalámiban nincs is annyi munka, mint ebben a tál cseresznyében! Ha tehát a cseresznyét nyugodtan fogjuk enni, még nyugodtabban ehetünk előtte szalámit is! A cseresznyezés, mint tudjuk, nem lopás. Akkor hát éppen úgy nem lopás a szalámitás sem.

A két fiú most más elgondolkodva nézett össze, és Ferkó buzgón bólogatni kezdett:

— Igaza van a törpe bácsinak, ehetünk szalámit is nyugodtan!

Bólintott Péter is:

— Együnk!

Voitak tányérok is a terített asztalon. Az egyikén már szeleteléshez készültem, szemem azonban megakadt a dúsan megrakott könyvespolcokon, és újból felrikkantottam:

— Várjunk egy kicsit, legyünk előrelátók! Ha jön valaki és iszkolni kell, akkor már nem lesz időnk válogatni a könyvek között. Válasszuk hát most ki nyugodtan, hogy melyiket akarjuk elvinni. Nézzétek: Verne Gyula Összes művei! Én az Ox doktor eszméjét viszem, mert azt még nem olvastam. Válasszatok ti is!

Most már szinte rémülten néztek rám, és Péter szörnyülködött:

Becsületes vagy

« — De hiszen a törpe bácsi igazi tolvaj! A könyv nem hasonlítható a cseresznyéhez vagy a szalámihoz!

Most már annyira nevettem, hogy még az oldalamat is fognom kellett:

— Hát nem is kell hasonlítani, mert

hiszen ugyanaz. A könyv is a föld és az ember közös munkájának a gyümölcse. Papírját növényből, nyomdafestéjét zsiradékából munkálták ki. Íróját növényi és állati táplálék növesztette fel. Szelleme talaját tanítók ásták fel évről évre. Tehetsége lombjait olvasás permetezte.

Péter indulatosan kiáltott közbe:

— De a könyv nem ennyivaló!

Megkapaszkodtam az asztalban, hogy el ne essem a nevetéstől:

— De táplálék, te csacsikirály! Azt hiszed, hogy csak a szád útján táplálhatod magad? Szemed és füled útján nem? Nem hallottál még a lelkesítő dalról, amelytől jobban nő az ember energiája, mint egy hektoliter kakaótól? Aki tehát nyugodtan csen a fáról munkával termelt cseresznyét, az nyugodtan csenhet a konyhából szalámit, a polcra meg Verne-könyvet. Sőt, akár azt a ködmönt is magával viheti lelkiismeretfurdalás nélkül. Na válasszatok már! Itt a Grant kapitány gyermekei, ez jó lenne neked, Péter. Neked, Ferkó, a Cascabel Caesar-t ajánlom, ha még nem olvastad. Cirkuszos!

Nyújtottam feljüket a könyveket, néztek is rá vágyakozva, de Péter komoran kijelentette:

— Nekem nem kell!

Szintén komoran, de sóhajtva, ki-mondta Ferkó is:

— Nekem se.

Sóhajtottam magam is:

— Akkor hát lássunk hozzá a szalá-

mihoz!

De nem mozdultak. És Péter ezt mondta:

— Nem eszem! Ha ennék a szalámi-ból, akkor könyvet is lophatnék!

Csóváltam a fejem erősen, de bele-nyugodtam:

— Hát jó, lakomázzunk akkor csak cseresznyét!

De Péter hátralépett az asztaltól:

— Az se kell!

Most már felnyögtem:

— Nehéz ember vagy, Péter, annyi bizonyos! Na, akkor menjünk vissza a kertbe és együnk a fáról!

De Péter komoran rázta a fejét:

— Nem eszem a fáról se! Ha ennék a fáról, akár azt a ködmönt is elvihet-ném! Rájöttem, hogy egykutya. Gyere Ferkó, kimászunk!

Fordultak az ajtó felé, hogy kisiessenek a kertbe. De nem moccantak tovább, az ajtóban ugyanis állt valaki. Az az öreg bácsi, aki az előbb még az utcai padon üldögélt. A nagy vitában nem nézegettünk ki rá, és csendesen bebak-tatott. Törpe volt ő is, mint magam. A két fiú meg-szeppenten bámult. De úgy látszott nem lesz sémi baj, mert a törpe bácsi csak énrám zörörtőlődött:

— Hát te hol jöttél be a vendégeiddel, Moha? Fél órája várlak a kapu előtt.

— Hátraléptünk be a kerítésen, cseresznyét akartunk csenni, de nem bírom rábeszélni őket.

A törpe bácsi nagyot né-zett.

— Megbolondultál? Önmagadtól akartál cse-resznyét csenni?

De még nagyobbat néztek a fiúk. Most már ráesz-méltek, hogy Törpeháza vetődtek, és már azt is tud-ták, kinél vannak. Péter felkiáltott:

— Moha bácsi! Most már értem ezt a huncutsá-got!

Kiáltott Ferkó is:

— Nekem rögtön olyan gyanús volt, hogy itt min-den olyan kicsi.

Bemutattam őket a tör-pe bácsinak, őt meg nekik.

— Ez a bácsi Kutyku-rutty, az én régesrégi jó-barátom, akiről olyan sok-szor meséltem nektek a rá-

dióban. Csak hát, persze, most már nem hat esztendő.

Kutykurutty rávágta:

— De még mindig ugyanúgy össze-szid téged: ha meghívsz ebédre, maradj itthon és ne várakoztass! Nekem már majd kiesik a gyomrom az éhségtől!

Ferkó kuncogott:

— Nekem is!

Nevettem:

— Legyetek nyugodtak, készen van az ebéd. Mossatok kezet, fiúk, te is, Kutyku-rutty, és már hozom is a levest. Ferkó! Tégy az asztalra még két teríté-ket!

Péter az asztal közepéről a pohár-székre vitte a tál cseresznyét, elgondol-kodva nézte és így szólt:

— Na, te cseresznye! Te se tudod, milyen közeli rokona vagy a szalámi-nak, könyvnek, ködmönnek, — min-dennek! Én már tudom.

A tél

A gyermek az ablaknál áll.

Havazik szakadatlan.

A hulló hópihékből

Kacag ezer kis angyal.

Az angyalok kis lábán

Ezüst sarkantyúk pengnek,

Ujjongva tapsol nekik

A gyémántszemű gyermek.

Egy szénfejű nagy varjú

Az ablaknál elszárnyal.

Fehér lovak suhannak

Csengős farsangi szánnal.

Minden fehér: az utca,

A háztető, a rétek,

A hóember, a nyúlház,

A föld, az ég — fehérek.

**A gyermek arcát víg patakként önti el a vér.
És boldogan kiáltja: itt a tél, itt a tél!**

Az agg az ablaknál ül.

Havazik szakadatlan.

A hulló hópihékből

Zokog ezer kis angyal.

Az angyaloknak lábán

Nehéz bilincsek vannak.

Ijedtség szúr szívébe

A megtörtszemű aggnak.

Egy szénfejű nagy varjú

Az ablaknál elszárnyal.

Fekete lovak futnak

Dübörgő üveg-szánnal.

Minden fehér és dermedt,

Mint néma szemfedő,

Fehér a templom tornya,

Fehér a temető.

**Az agg arcából lassan-jassan eltűnik a vér.
Szemét lehúnyva súgja: itt a tél, itt a tél...**

Harsányi Lajos

Merza József

A történelem az élet tanítómestere

Lelkigyakorlatos elmélkedés

Diák koromban a latin olvasmányok végére mindig jutott néhány bölcs megállapítás, amelyet könyv nélkül illett tudni, még akkor is, ha tizenéves fejként éppen csak felfogta, de semmiképpen nem tapasztalta a szentenciák értelmét. Ez volt a tankönyvírók szokása, mi pedig több-kevesebb buzgalommal megtanultuk a házi feladatot. Tíz évtől hatvanig hamar elmúlik az élet, de ha van időnk gondolkodni, időről-időre megállapítjuk, hogy a bölcs mondások szerzőinek igaza van. Életünk egy része az elfogadott és emlékezetbe vésett gondolkodási formák megtöltése saját tapasztalatainkkal, a megtanult képletek igazolása önmagunk számára.

Vannak bizonyos korok, amikor inkább csak a szakemberek gazdagítják tényleges ismereteiket, s az átlagpolgár problémátlannul éli a viktoriánus vagy a ferencjózsefi boldog békeidő napjait. Egy pillanatban azonban hirtelen feketévé válhat a történelem ege és a vihar vagy szemünk előtt tombolja ki magát, vagy ránk törve felforgatja, tönkreteszi a mi életünket is, s nem tudjuk: a túlélők-e a boldogabbak, vagy azok, akik számára már nincs többé gond a földön. Azoknak-e a jó, akik a túlvilágról nézik értően a történelem szindarabjait, azoknak-e, akik már itt a földön felismerik az okok és törvények rendszerét, avagy inkább azoknak, akik keserűen állapítják meg, hogy régi szabályok által vezérelt események játszódtak le új szereplőkkel. Persze nem kell mindig pusztító viharokat emlegetni: az emberi komédia kisebb zsványságaira is vannak jó, öreg szabályok. Az csupán a vigasztaló, hogy más törvények következtében önzetlen, az emberiség életét őszintén megjavítani kívánó emberek is megjelennek a küzdőtéren.

Az elmúlt fél évtizedben felgyorsultak az események. 1985-ben írott elmélkedéseim még egy megváltoztathatatlan látású világot tükröztek, akkor is, ha azokban feszültségekről, küzdelmekről esett szó. Aztán megbolydult a világ, és „mégis mozgott a föld”, s ha ma új napra ébredünk, már nem találjuk a múlt ismerős diszleiteit. Nincsenek vörös csillagok a gyáron, a középületeken, nem néznek ránk bölcs vezetők a falakról, az állványokról. Egyelőre még nincs kötelező ideológia vagy világnézet, a sajtóban százféle vélemény hangzik el vagy hangoskodik. Sok szakállas honfi merül fel a társadalomból s fejtegeti magabiztosan eszméit, követőket, munkatársakat, támogatókat keresve. Vannak, akik átmentették magukat, mások visszavonultak, ismét mások keményen ellenállnak a feléjük irányított kritikáknak. Egyes helyeken megtörténik a rendszerváltás, másutt nem történik semmi: maradnak a régi struktúrák régi szereplőkkel. A történéseket figyelők egy kicsit örülnek, és sokat szomorkodnak. Vége a jó hangulatnak, olyan depressziós lett Kelet-Közép-Európa, hogy Graham Greene hozzá képest vidám helynek látja Szibériát. Már

ameddig az. A kortársak életvonalai, amelyeket egy korszakban a zsarnokság a tisztesség keskeny ösvényére terelt, most felbomlanak, szétválnak a lehetőségek megbüvölő mozgásterében. Egykori harcostársak, akik kart-karba öltve haladtak a szabadság felé vívó úton, most ádáz ellenségekké váltak; azok, akik hűségesekek régi eszméikhez vagy legalább adnak valamit emberi méltóságukra, óvatossákká lettek, visszahúzódnak.

Mint kisdíák, kényszeredetten gyűjtöttem ki a szavakat Cicerónak a Verres ellen indított perben elmondott vádbeszédéből. Semmi kedvem sem volt az egészhez, mert nem tudtam az eset mélyebb értelmét, hogy azt, amit kétezer évvel korábban Sziciliában Verres megtett, a náciizmus éveiben megcsinálta Göring is. E neves urak ugyanis úgy tettek szert gyönyörű galériára, hogy meglátogatván egy-egy műgyűjtőt, éreztették, mennyire tetszik nekik valamelyik kép vagy szobor. Ha a tulajdonos nem ajándékozta nekik a műtárgyat, nem csodálkozhatott, ha kiderült róla: ő valójában az állam ellensége. Ilyen az élet, az örökké ismétlődő élet, csak a kisdíáknak nem magyarázzák el mindig a dolgokat. A kisdíák könyvei és szótára fölé hajol, pedig ha felemelné valaki a fejét, megmutathatná neki a nagyok világát. Elmagyarázhatná neki a formákat, amelyek szerint él és rabol az erős a „Sátán ege alatt”. A tanár azonban gyakorta naív vagy a rezsim fizetett ideológusa, így hát marad az üres szentencia: „historia est magistra vitae”. De mond-e ez nekünk ma valamit, barátaim?

Negyven évet éltünk egy olyan világban, amely minden eszközzel el akarta hitetni velünk, hogy örök, és megtestesíti a kizsákmányolásmentes társadalmat. Megteremti a jólétet, a biztonságot, az emberi boldogságot. Láthattuk, miként semmisíti meg a korábbi rendszer struktúráit, hogyan formálja át embertömegek gondolkodását. Tanulókká tett felnőtt embereket, hogy új eszmék igéit ültesse beléjük. Hirdette, hogy az ember sohasem kész, szüntelenül tovább kell fejlődnie. Vallotta a párt tévedhetetlenségét, s ennek karhatalommal és hadsereggel szerzett érvényt. Egységesítette elvtársai gondolkodását, vak engedelmisséget kívánt, olyat, amely hittel képes saját lelkiismeretén is átgazolni. Nem volt számára érték az emberi élet; tízmilliókat tudott feláldozni az eszme máglyáján. Mi évtizedeken át voltunk tanúi ennek. Bizonyos dolgokat tudtunk, másokat sejtettünk, ismét másokról fogalmunk sem volt. Megpróbáltuk élni a magunk kis életét, úgy, ahogy lehetett, miközben hol így, hol úgy törtek be napjainkba az erősök hullámai. Volt 56 és 68, sorjázta a pangás és a ravasz liberalizmus évei. Húzogattuk az oroszlan bajszát egy tucaat éven át; mígnem a kilencedik évtized végére egy fél Európa mondott nemet hetven év zsakutcájára. Felszabadultunk, és lelkesen hozzáfogtunk a létező szocializmus

utáni világ építéséhez. Azt hittük, minden olyan szép és jó lesz, mint 56 tíz felszabadult, mámoros napján. Nem tudtuk, mert nem tapasztaltuk, hogy a boldogság tíz napja után megjönnek a hűvös valóság hónapjai, amikor szembe kell nézni a károkkal, az elmaradással és százféle emberi szándékkal és indulattal. Ember legyen a talpán, aki megáll az átalakulás forgatagában! Valljuk be, hogy ha nem is veszítettük el lábunk alól a talajt, hatalmas időt áldoztunk az új idők történéseinek tudomásul vételére, valamelyes feldolgozására. Néztük a TV-t, olvastuk az újságokat, megvásároltuk az addig tiltott könyveket. Pártprogramokat tanulmányoztunk, vitatkoztunk, igyekeztünk bemélni a különféle politikai, társadalmi áramlatok irányait. Lehetett volna könnyen és időben csatlakozni valamelyikhez, s ma képviselők és államtitkárok is ülhethének közöttünk. Mi azonban vártunk, figyeltünk és értékelünk akkor is, ha a külső és belső kritika egyaránt kárhoztatta magatartásunkat. Említettünk egyes csoportokkal, ameddig lehetett, s baráttan elváltunk tőlük, ha úgy éreztük: a közös munkában megsérülhetnének evangéliumi alapelveink. Kerestük és bizonyos vonatkozásokban ma is keressük helyünket az alaluk társadalomban. Ott, ahol évtizedes, diktatórikus beidegződések akadályozzák a demokrácia gyakorlaltát, gyakran teljesen tapasztalatlanul kell döntenet és cselekedni, hiszen a megoldásnak nincs hazai előzménye, legfeljebb idegen népek feladatmegoldási példatárait lapozgathatjuk. Magyarországon nincs előzménye sem a polgári demokráciának, sem a kisközösségeken alapuló, evangéliumi szellemű egyháznak. Nincs továbbá előzménye a két struktúra, az állam és az egyház tisztessége szétválásának. Ha tudatában vagyunk ennek, akkor meg fogjuk találni jövőbeli cselekvésünk területét.

A történelem az élet tanító mestere. Ez a mester azt tanítja, hogy az uralkodásra épített birodalmak — s volt-e eddig más? — mindig összeomlanak. Legyen az egyiptomi, perzsa, római, török vagy szovjet. A birodalmak olyanok, mint az emberek. Az ifjú rabló, az izmos hódító, az igazságteremtő bíró, a mesés álomképeket kergető fantasztá, a messianisztikus eszmék fanatikusa megöregszik, s alattvalóinak még az a része is más rabolni valót lát, más igazságot tart igaznak, másképp álmodik, amelyik egykor azonosulni tudott céljaival. Hát még azok, akik sohasem adták oda lelküket, csak visszahúzóva vagy csendben ellene dolgozva várták a szabadulás napját. A birodalmak mindig összeomlanak, míg a szellemi ellenállás embereit várja az emberiség tiszta emlékezete vagy — a vallási fogalmakban gondolkodók szerint — az örök haza. A kollaboráns nem tudja vagy nem akarja tudni ezt az igazságot s ezért távlatilag mindig veszít. A római birodalomban engedetlenkedő keresztények tudták, Szókratész tud-

ta, Husz János, Franz Jägerstetter, Alexandr Solzsenyicin és Mindszenty József szintén tudta, hogy egyszer leáldozik a hatalom napja, s ezért nem kell kímélni az életét az igazság kimondása érdekében. Aki elveszti az életét az igazságért, visszanyeri azt az emberiség előtt. Milyen jó lenne, ha ebben a felismerésben az egyházak jártak volna elől! Vagy legalább ma látnák, bánva a múltat és helyesen építve a jövőt. Az egyházak *elvéleg érdekeltek* az örök igazságokban, s az erőn alapuló hatalmak elmúlása ilyen örök törvény. Ebben a törvényben bízva lehetnek a biztos lelkiismeretű emberek az igazság éharcosai, s ez ad nekik erőt az életáldozathoz.

A múlt másik tanulsága, hogy a nagy dolgok is kis csirából születnek. Mustármagból nő terebélyessé a fa — mondta Jézus és ezzel nyilván evidenciát kívánt hallgatói elé tární. Maga is követte a természeti példát és *kis-közösséget* alapított. A kommunista párt gyanakodva, majd ellenségesen nézte a mi csoportjainkat (*BOKOR-bázisközösség — A szerk.*), hiszen azokban felismerni vélte azt a sejtrendszert, amellyel virágzó korszakába eljutott. Pedig a szocializmus utolsó évtizedeiben nemcsak a mi kisközösségeink jöttek létre, hanem mindentéle politikai, kulturális, szociális csoportosulások. Volt Rakpart Klub, Dialógus békecsoport, Duna Kör, a Beszélő köre, a Szegényeket Támogató Alap, voltak vallási irányzatokon nyugvó tömörülések, körösök, szalonok, kiránduló társaságok, Zöldek, Feministák és szolidaritási bizottságok, valamely másik néppel barátságot ápolni kívánó társaságok, avantgarde stúdiók, fotoklubok. A Letár II. által felsorolt 72 szervezet csupán a jelentősebbeket képviselte a már korábban létező kisebb-nagyobb, a bázison önmagától létrejött képződmények közül. Ki ne emlékezne a bennük folyó keresés kalandos és örömteli élményeire, a vitákra, a felfedezésekre, az aggodalmakra és a reményekre. A külső nyomásra, támadásokra, amelyeknek létében és heveségében igazolva láttuk utunk jó irányát. Mint a pisztráng, amely mindig a legerősebb sodrás ellen úszik, tudván, hogy ott van az áramlat közepe. Hány és hány gondolat, ötlet született meg a szobákban, klubokban, kis termekben. Milyen színessége a szellemnek, s ugyanakkor mekkora ereje, vonzása a tisztességnek. Hiszen a baráti körökben megfogalmazott értés egyeseket az utcára, másokat a börtönbe vitt, ismét másokat az irgalmasság eszelekedeteire indított. Így volt ez Prágában, Bécsben, Budapesten, Temesváron, Krakkóban, Varsóban, Moszkvában és Niederdodelebenben is.

A harmadik tanulság az, hogy a felhigult elit — ha nem válik zárttá és erőszakossá — akkor elvész, lemarad, beolvad, eltűnik. A karrieristák sokszor jobban látják az idők jeleit, idejében fordulnak az új szelek irányába, s ezáltal meg tudják tartani pozícióik jelentős részét, s feloldják, közömbösíteni próbálják a feltörő friss ízeket. Új emberek jelennek meg s benépesítik a mártírok által létrehozott világot. Szavakban dicsőítik a nagy szellemeket, hétköznapjaikban pedig módszeresen dolgoznak a saját hasznukra, legömbölyítik az elvek éleit és csúcsait. Óvnak a szélsőségektől, a céltalannak mondott önfeláldozástól. Maguk mögé akarják állíta-

ni azt a nagy, langyos tömeget, amely különféle okok miatt csak bizonyos távolságból szokta nézni a porondon küzdő keveseket s a végén kegyesen vagy romlottan a győztes mellé áll. Stadler Frida néanine igaza volt: a langyos tömeg viszi tovább a kereszténységet. Csakhogy a langyos tömeg sok minden mást is tovább visz, nemcsak a *tömegkereszténységet*. A langyos tömeg sok mindenre emlékezik, s nemcsak kereszténységről tud, hanem ateizmusról is, mindennapi materializmusról, szabadosságról és bűnről. Nyiss alkalmas medret a tömegnek s az eucharisztikus himnuszt daloló tegnapi ezrek szájából az Internacionálé fog felhangzani, hogy ismét egy idő múlva a „Tovariscsi, konec” szavak kiabáljanak a felbátorodott gyávák plakátjain. Ó, igen, a langyos tömeg is olyan, mint az „igazságtevő” utókor: „a legkapósabb ringyó, mindig a győztes alá fekszik, és neki szül gyereket”. Jó tudni ezt annak, aki a tömegbe veti a bizalmát. Félre ne értsük: a „tömegért” élünk, annak átalakításán fáradozunk, de hitünket nem belőle merítjük. Vele akarunk élni, de nem belőle. Ezért, ha elkap minket a tömegek megnyerésének indulata, érdemes elgondolkodni a kevesek és a tömeg viszonyának különféle arculatán.

A felhigult mozgalomban elsodrónak egymástól a régi barátok és harcostársak. A közéjük ékelődő szürke állomány megnehezíti az egykori kapcsolatok fenntartását, leköti egykor még szabad erőiket. Távorról nehéz bensőséges kapcsolatokat fenntartani, a túlterhelt embereknek nehéz a legfontosabb kötelek megtartása. A szürke állomány ösztönyszerűen borlasztani akarja az erős kapcsolatokat, hiszen zavarja őt, nyugodt, langyos békéjét. A szürkek elégedettek, ha az élenjárók túlbuzgóságát látják, az élenjárók pedig nyugtalanok lesznek, hiszen mindent megszervezni és mindenütt ott lenni lehetetlenség, a mindent csak adni lehet, megszerezni — bármi formában is — csak délibáb. A semmittevés lenne tehát a megoldás, vagy a zártság? Nem, hanem a mértékletesség.

A negyedik tanulság az, hogy a rendszerváltás után nincs szükség a veteránokra. Az a tény, hogy az idén újból hangoztatom ezt a tételt, arra mutat, hogy mélyen átélem az előző rendszer áldozatait és az új rendszer haszonélvezőit között fennálló feszültséget. Mélyseges mély gyökerei vannak ennek. Jézus úgy látta, hogy a fiak mindig hajlandók szentképpé avatni az atyáik által meggyilkoltakat. Saját sorsát is ebben a képletben fejezte ki. A gátlástalan gyilkosok nemzedékét mindig felváltja, követi a gátlástalan hozsan-

názók nemzedéke, de egy dolog nagyon fontos: élve vagy halva hallgasson az, akit az utódok talapzatra emelnek. Hallgasson. Ne kérjen, ne követeljen, ne mutogasson ujjal azokra, akik egyaránt jók voltak a régi rendszernek és jók lesznek az újnak is, tehát tulajdonképpen jók lennének minden rendszernek. „Aki mindent megért, az semmit sem ért meg” mondta Lenin. Aki minden rendszernek jó, az igazában egyetlen rendszernek sem jó, pontosabban csak arra jó, hogy csatlósként, kiszolgálóként tartsák, de a magukénak sohase érezzék. Van egy titkos, mélyenfekvő folytonosság az egymásra következő rendszerek között. Lehet, hogy a felszínen megsemmisítjük az ellenség vezetőit és államgépezetét, de a mélyben át vesszük bankjegyhamisítóit, besugóit, rakétaszakértőit. Elvesszük vagy visszaveszünk a földbirtokokat, a magunk lakására hozatjuk drága butoraikat, érték tárgyaikat. Mivel az új diszletekben pompázván mi sem tudjuk elképzelni az életet törvényes családok, hivatásos spiclik és szenttelen fegyvergyárosok nélkül. Jó lakások, kényelmes butorok s kultúrát hazudó festmények nélkül, vadászterületek nélkül. Nem szabad kiadnunk a tegnapi spiclik névsorát, mert akkor a mai spiclik nem érzik magukat jogbiztonságban. Ez a III/3-as komédia lényege. Legalábbis megrójjuk azt a belügyi tisztet, aki a mi malmunkra hajtotta a vizet akkor, amikor a lelkiismeretére hallgatott és nem az erőszaknak tett esküjére, s ezzel kinyilvánítjuk: az állam biztonságát nem a lelkiismeret óvja, hanem az erőseknek tett eskühöz való engedelmisség. Ezek hát az igazi erők, az államok létének valóságos alapjai. Mindenki naív, aki azt hiszi, hogy másként is lehet működtetni az állam gépezetét. Az élő veterán még vádolhat, mert emlékszik a múlt s erkölcsi ereje és joga van szembesíteni a maiakat tegnapi jelszavaikkal. A gyávák, a szürkek, a nagy langyos tömeg ezt nem teszi. Az önátmentők és új szerencselovagok nem teszik. Nekik jó okuk van nem szólni. A veterán kiabál, mert neki semmi sem drága, mert látja, hogy újból vesztesre áll az ügy. Az erőszakmentes prófétának minden rendszerben vesztesre áll az ügye. Még a kevésbé szelídek is háttérbe kerülnek. Hány 56-os és hány recski fogoly vagy hortobágyi internált marad a társadalmi gúla alján! Végtére is az ország erőforrásai nem változtak. Örüljön mindenki annak, hogy nyugodtan szidhatja a letűnt uralkodókat. A hatalom az újaké, a kisembernek marad a hullagyalázás öröme. Minden állam alapja az erőszak.

C'est la vie!

Rongyszőnyeg 13

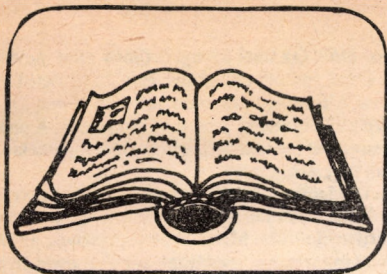
Én is világot hódítani jöttem
s magamat meg nem hódíthatom,

csak ostromolhatom nehéz kövekkel
vagy ámíthatom és becsaphatom.

Válaha én is úr akartam lenni;
ó bár jó szolgálhatnék!

De jaj, szolgál csak egy van: az Isten,
s uraktól nyüzsög a végtelenség.

Weöres Sándor

BIBLIA

A februári elmélkedéseket Barcza Barna, a márciusiakat Kovács László készítette.

Február 2. — Évközi 4. vasárnap — Lk 4,21–30 —

Az ember életébe belemozdító Jézus

Láttatok már hídlábat belemerülni csendesen hömpölygő folyóba?

Ugye milyen nagy örvényeket kavarr maga körül? Ezek aztán leszakadva tovább sodródnak a folyóval.

Igy nyúlik bele Jézus élete az emberiség történelmébe. Az egyes emberébe, és sokak életébe. Mivel az Atyától jött, az Ő üzenetével érinti meg a lelkeket. Van, aki ettől az érintéstől fölpezsdül, magára talál. Megtalálja boldogságát, vagyis életének értelmét. De van, aki kialakított önző életének megzavaróját látja benne, és elutasítja magát. Sőt, Jézus ellenségévé válik. Taszigálja maga előtt egy életet át.

Valami ehhez hasonló történet a názareti zsinagógában. Jézus az eléje helyezett Szentírás-tekercset rögtön oda forgatja, ahol megtalálja az Öszövétségen belül is az Isten Lelkétől leginkább mozdítottat, a nagyon órá vonatkozót. Akit az Isten küldött a mi eligazításunkra, az maga is nagyon eligazodik az örök élet megszerzéséhez fontos dolgokban. Tudja, hogy mi jó az ember-

nek. Tudja, mi a maradandó, mi az elpusztuló.

Amikor az Írás-tekercset összegöngyölve visszaadja a szolgálattevőnek és tanítani kezd, az emberek megrendülnek szavaitól. Őrzi a más-világ lehelletét. Jézus magávalragadó, szuggesztív erővel tanított, nem úgy, mint a betűket és szavakat magyarázgatók. Ő azonnal beleborzolt az emberlélekbe. A fogékony ember tudja, hogy itt döntenie kell boldogsága vagy boldogtalansága mellett. Aki ezt tudja, az izgalomba jön. Az följázdók a pillanat nagyszerűségétől és fontosságától. Annak a lelkében egyszerre megjelenik a vágyakozás, hogy ő több legyen, jobb legyen, hogy kiteljesedjék a szeretetben. Az ilyen ember fölemelkedik a tenyeres-talpas testi síkról a hit síkjára. A földszintről az emeletre. Ahogy a csillagvizsgáló távcsöveket is tetőkre, magaslatokra telepítik, úgy Isten felé kapaszkodásunkban nekünk is fel kell mennünk saját életünk legmagasabb szintjére. Az alagsorban nem lehet csillagokon tájékozódni.

Ebben a Jézus beszéde nyomán előálló nagy

Február 9. — Évközi 5. vasárnap — Lk 5,1–11 — A tanítványait „bezsongató” Jézus

Jézus ott áll a Genézaret tó partján. Mivel már annyiszor beleborzolt az ember-lelekbe, és mindig a más-világ érintésétől ittasodtak meg szavai és tettei nyomán az emberek, most is hatalmas tömeg kereste, hogy hallhassa szavait. A zsvajgó és toladó keleti tömeg már majdnem belesodorja őt a tóba. Jézus lelke azonban izgalomba jött e sok ember színe előtt. Lámcsak, ezek az Atya tanítását akarják hallani. Ezek szomjasak a más-világ üzenetére!

Miközben gyorsan peregnek gondolatai, hogyan is tudjon szólni e kavargó tömeghez, hogyan tudja őket hallgatósággá rendezni, közben szeme sarkából észreveszi érdektelen tanítványait. Azokat még nem fogta el a szent izgalom ennyi ember láttán. Nem csillant föl bennük a nagy lehetőség. Ővéit valóban nehezen lehet „bezsongatni”. Apostoloknak kiszemeltem most is szakmai tevékenységgel: hálókorbantartással vannak elfoglalva.

E két probléma: hogyan szóljon a tolongó tömeghez, és hogyan tegye érdekeltté tanítványait — egyszerre nyer megoldást értelmében. Megkéri Pétert, evezzen beljebb vele csónakjával. Így egyszerre ókori amfiteátrumot rögtönöz. A színpad a tó tükre, rajta a csónakkal. A nézőtér

az emelkedő part, ahol már leülhetnek az emberek. Így mindenki rálát, és ő is mindenkiére. A víz négyzser gyorsabban vezet a hangot, mint a levegő, így kitűnő az akusztika. A suttogást is meghallani. Ráadásul mellette ül Péter, aki talán most először kényszerül arra, hogy ennyire szemébe nézzen a sokszáz embernek. Jézus azt akarta, hogy valami rá is áterjedjen abból a tűzből, amely őt mindig eltöltötte a tömeg színe előtt.

Az emberek már Jézus megrendíteni tudó hatása alá kerültek. Péter ámulva tapasztalta, hogy az emberek szeméből hogyan lehet leolvasni, mi játszódik le lelkükben. Jézus pedig úgy tett, mint az orgonista, aki tudja használni a regisztereket. Ez a néhány órás tanítás egy életre emlékezetes maradt Péternek. Ott rendült meg a lelke azáltal, hogy mellette Jézus az Isten üzenetét játszotta a lelkek orgonáján. Már kezdte sejteni, hogy mi lesz az Ő küldetése. Egyszerre fölsejlett benne, mire is szánja őt és őket Jézus. Apostolnak lenni, az feladat is, de felnőté válás is: beérés. Az apostolnak is tudnia kell a lélek orgonáján játszania. Az ellaposodott és anyagba ragadt embereket ki kell fordítani sarkaikból; és megrendítve kell őket találkoztatni Istennel. Az apostol nem akárki: csak a megrendülni és megrendíteni tudó

érzelmi hullámban sokan nem fölfelé lendültek, hanem lefelé örvényltek. Meghántottnak érezték nemzeti büszkeségüket. A pogány Námán és a szareptai özvegasszony hitét Jézus többre értékelte, mint az ő anyagiás előnyökért áhító, zsidó nemzetiségi öntudatukat. Óriási erejű gyűlöletörvénylet csapott fel. Hiszen már számították magukban azokat a dénárokat, amikhez akkor juthatnak, ha a falujukbeli Jézus pályája fölfelé ível, és őket is emeli. Ők nem a hit emeletére akartak felkapaszkodni, hanem a jólét fölszintjén minél gazdagabban berendezkedni. Ők nem a vándorok és nem a magaslatra kapaszkodók, hanem a hizlalt tulkokat lakomázók nemzedéke. Hirtelen kelt haragjuk hamar el akart banni az ilyen önjelölt prófétával, aki „festett egeket” hirdet a lenyelhető falatok és az erszényeket megtöltő aranyak helyett.

Már vonszolják is, taszigálják a városon kívüli magaslat felé, hogy a mélybe lökjék. — Jézus szelídsége, ellenük semmit sem tevő kiszolgáltatottsága azonban lassan lehiggasztotta őket, és visszatartotta a szegyetelen gyilkosságtól.

Istenem! Micsoda szenvedély-viharzás e néhány lukácsi vers nyomán! Ahol az Isten megérinti az emberleket, ott fölfokozódik a döntési vágy; mellette vagy ellene. A szeretet irányába, vagy az önzés irányába.

Felsőhajtok: Ugy szeretném, ha minden Szentírás-olvasásomkor így bele tudna mozdítani lelkembe az Isten! Jaj, csak el ne véssem! Mindig feléje akarok dönteni! Mindig a tökéletesedés irányába. Mindig a szeretet irányába. Mindig fölfelé!

ember lehet apostollá.

Uram, Jézus! Tied ott a szakma mestereinek tartják magukat, mégsem fogtak egész éjszaka egy fia halat sem. Ekkor te, a tanítás befejezése után egy nagyvonalú gesztussal soha nem tapasztalt szakmai sikerhez juttatod őket. S amikor már a kölcsönkért hajók is süllyednek a rendkívüli nagyságrendű teher alatt, akkorra már lágyulni kezd a szíve a te értetlen Péterednek. Élőbbi bezsongatási kísérletet kissé késleltetve valósul meg. Nemcsak a te nagy hatalmad láttán rendült meg, hanem mellét verve már azért is potyognak könnyei, mert látja, mekkora fatuskó volt, akkor nem tudta fontossági sorrendbe rakni a dolgokat. Zokog, mert megnyílt a szeme. Már látja, mi a fontos, mi nem. Már tudja is, hogy mit kell tennie. Te már csak torkának elszorulása miatt segítesz megfogalmazni azt, ami már megérett benne, hogy ezentúl életének életüknek értelme az emberek halászása lesz. A hajók és hálók elhagyása, és a téged követés már csak azt illusztrálja érzékletes módon, hogy a foglalkozást felváltják a hivatással.

Már elkezdett azért dobogni a szíved, amiért a tiéd.

Február 16. — Évközi 6. vasárnap — Lk 6,17.20–26 — Tanítványaira emelte szemét

Jézus e jelenet előtti egész éjszakát a hegytőn imádságban töltötte. Ezután választotta ki tanítványai közül a maga állandó kiscsoportját: a tizenkettőt, akiknek majd átadja azt a tanítást, amit a mennyei Atyától hozott.

Lukács szerint lejtő a magaslatról. Máté viszont, aki ugyancsak leírta e jelenetet, csak sokkal részletesebben, azt mondja, hogy fölment a hegyre. Ezért is nevezik hegybeszédnek. Nincs ellentét a kettő között, mert lehetett ez egy fennsík, ahová a mezőkről föl kellett kapaszkodni, a hegycsúcsról pedig leereszkedni. Nyilván olyan helyet választott Jézus, ahol könnyen tudott szólni nagyobb tömeghez is. Múlt vasárnap már megcsodáltuk ilyen irányú technikai gyakorlati-
asságát.

A nagylélegzetű beszéd bevezetése azzal kezdődik, hogy Lukács kiemeli: Jézus nem úgy álta-

lában beszélt. Nem igazságokat zuhogtatott az emberek fejére, mint sok, magas templomi szószékről beszélő pap, hanem tekintetével azonnal azokat keresi, akik már mellette döntöttek: a tanítványokat. Hallhatják sokan a beszédet, de hatása csak azokban lesz, azoknak lelkét tudja megmozgatni, akik nagy elszánással keresik az igazságot, és ezt Jézusnál találták meg. Akik hittel közelednek hozzá, azok értik meg az összefüggéseket, és azok lehetnek boldogok akkor is, ha anyagi sorsuk nem rózsás. Jézus olyan boldogságról beszél, amit csak a hitben élő ember tud megszerezni, és olyan jaj-okról, amit az anyagba teljesen beleeragadtak birtokolnak.

Máté 8 boldogságot említ, Lukács csak 4-et, de mindjárt hozza a 4-nek ellentétpárját is: a négy jaj-t. Kérdezzük meg: Jézusnál mit jelent a boldogság, és mit a jaj? Mindkettő a léleknek

belső állapota. Vagy békeje vagy zaklatottsága. Vagy a megkezdett és elővételezett megnyorogás, vagy a megkezdett kárhózat. Boldog az, aki lekiismerete, illetve meggyőződése szerint él. Aki keresi, mi az Isten akarat, és azt akarja megvalósítani. Az ilyen már akkor is boldog, ha csak éppen elkezdett járni ezen ajó úton, hiszen a felismerés csak ennyit tehet. Ha már járja az utat, akkor is boldog lesz, ha ezért támadják, bántják, gúnyolják. A boldogság: az az öröm, hogy jó úton járok. Ez összefér azal, hogy kívülről a rossz úton járok szenvedéseket okoznak. Boldog lesz azért is, mert az Isten életét, a szeretetet építi fel magában és maga körül. Tehát boldogító kapcsolatai lesznek a jó emberekkel. A rosszakat meg igyekszik meggyőzni a jó úton járás belső boldogságáról, békéjéről.

A boldogsággal ellentétes lelki állapot a „jaj”

állapota. Félelem a rossz végtől. Aki elhallgattatta a lelke legmélyén megszólaló isteni hangot: a lelkiismeretet, az hangos szavakkal ugyan igazolja magát, a mélyben a béke helyett mégis mardosás lakozik. Önző, magának élő, bezárkózott élet kezdődött benne. A kárhozát elszigetelődése.

A boldog ember belülről békés lelkiületű, noha kívülről zaklatások érik. A „haj”-lelkiületű embernél ez fordítva áll. Kívülről jólét, gazdagság, önző élvezetek, belül pedig nyugtalanság, zaklatottság. Az egyik megindult a véglegesülő boldogság, a mennyország felé, a másik megindult a véglegesülő „haj”, a kárhozát felé. Az elkezdés idejét, a véglegesülést odaát történik. Jézus ezekkel a boldogság-mondásokkal először felébrszteni akar, majd lendületet adni a helyes irányba történő döntéshoz

1. Szegények. Nem a kényszerűségből szegények a boldogok, nem a szentétdombon ülő Jóbok, hanem azok, akik életüket rá tették a szeretetre, az Isten Országára építésére, és ezért nem nézhetik tétlenül a körülöttük élő éhezéseket vagy sükséget szenvedőket, hanem mindig megvonva

Február 23. — Évközi 7. vasárnap — Lk 6,27–38 — Az Újszövetség többlete

Az Ószövetség népe már sok mindent megértett az Isten terveiből, de még nem mindent. Ismerte már a főparancsot: az istenszeretetet és az emberszeretetet. A főparancs második részét azonban, amely a felebarát szeretetét parancsolta, ők csak saját népükre, saját fajtestvéreikre, a zsidókra terjesztették ki. Felebarátok ők nem mindenkit értettek. Sem a pogányok, sem bármilyen ellenség nem tartozott bele az ő felebarát-elgondolásukba.

Jézus azonban helyükre tette a dolgokat. Ő volt az, aki helyesen értelmezte és egyértelmű világossággal fogalmazta meg az Isten elgondolását és a hozzá igazodó ember magatartását. Szeretetünkben senkit sem szabad kihagynunk. Még ellenségeinket sem! Hiszen akkor nem tudunk mindenkit szeretni. Ha elkezdünk választani az emberek között: ezt szeretem, ezt pedig nem, mert bántott engem — akkor nem léptünk előbbre. Akkor nem kezdődött el a földön az Isten Országára, a szeretet közössége. Akkor még mindig csak viszálykodások és háborúk hálózának be ezt a Föld-golyót. Isten hiába keres rajta kis szigeteket, ahol már megindul a kovász erjedése és terjedése. Rajtuk fordul, hogy lesz-e valami látható, tapasztalható abból, ami az Isten világában a valóságos élet: a szeretet.

Március 1. — Évközi 8. vasárnap — Lk 6,39–45 — Jézus-mondások

Kiragadott Jézus-mondások sorakoznak előttünk Lukács evangélista gyűjtésében. Megkeresve szövegmagyarázatunkat, megtudjuk, hogy mindegyes mondás Jézusnak a vallási vezetőkkélt vívott szellemi párharcából való.

A farizeusok vallási-politikai pártjáról mondja: „Világtalanok vak vezetői ők” (Mt 15,14). A bírósági és zsinagógiai tanítványüldözés megjövendölése kapcsán mondja tanítványainak: „Elégedjék meg a tanítvány, ha olyan lesz mint mestere” (Mt 10,25). A farizeusi képmutatást ostorozza a szálla-gerenda ügyben is (Mt 7,3–5). A Belzebub vitában, melyben a farizeusok ördögtől megszállottnak mondják Jézust, hozza fel a fa és gyümölcs hasonlatot és azt kérdezi: „Hogyan beszélhettek jót, holott gonoszok vagytok?” (Mt 12,34).

Miért szükséges mindezt hangsúlyozni? Azért, mert ezeket a mondásokat Jézussal ellentétben éppen a vallási vezetők szokták a számukra kellemetlen emberekre alkalmazni. Vezetet-e vak világtalan: Egy laikus lehet-e közösségvezető vagy lelkivezető? A tanítványoknak: Nem kell megváltani a világot, Jézus Krisztus már megváltotta! A szálla-gerenda ügyben: Előbb a saját hibáit javítsa ki, aztán a püspökét! A fa és gyümölcs témában: A gyümölcsceikről ismerhetitek meg ezeket az eretnekeket! stb.

Természetesen ezek a Jézus-mondások általános érvényűek és kell is minden irányban alkal-

maguktól valamit, segítenek embertársaikon. Boldoggá az ajándékozás, a segítség teszi őket. Ám ezt csak akkor tehetik, ha magukat szegényítik.

A gazdagok életcéljukká az anyagi javak birtoklását tették. Nem törődnek bajajutott embertársaikkal. Aki pedig nem segít, abban nincs szeretet. Jaj annak!

2. Éhezők. Ez nem a testi éhezésre, hanem az igaz-volt éhezésre, a tökéletesedés vágyára vonatkozik, hiszen csak ez a fajta éhezés elégíteti ki a másvilágon, ahol már nincs testi táplálkozás. Boldog, mert arra tette föl életét, hogy Isten előtt egye tökéletesebb legyen.

Eltettek. Az a bajuk, hogy csak a gyomrukat tömik, meg a zsebüket. Vagyis éppen azon részüket, amelyet itt hagynak a halálkor. A halál után szellemi éhezés lesz a sorsuk. Nem lesz semmi felmutatnivalójuk Isten előtt.

3. Sírók. A szeretetért sok mindenről le kell mondani. Aki szeret, az szenved. Aki ezért sír, az könnyein át már kezdhet mosolyogni. Szívében most is béke van, noha könnyei pötyögnek. Oda-át csak az öröm marad meg, a fájdalomakat itt

hagyja.

Nevetők. Ők testi-anyagi örömök miatt nevetnek. Ezzel vannak elfoglalva. Ez tölti ki életüket. Éppen a fontosabbra nem jut. Azt a részüket hagyják elenyevetni, amit tovább visznek. A testköpeny levetése után zokogni fognak fogyatékoságuk meglátása miatt.

4. Üldözöttek. A világ egy maffia, hogy eltérítse a Jézus útján járókat. Mindent megtesz, hogy keserítse életüket. Minél több jót tesznek, annál jobban rágalmozza, gyalázza őket. Aki ilyen áron is megőrzi magában az Isten életét, az már itt is boldog lehet, odaát meg teljesen.

Fölmagasztáltak. Aki a jók bántásával is csak a saját dicsőségüket építették, akik kiravaszkodják, hogy a rosszat jónak kiáltásák ki, azokat itt megkalapolják ugyan, mint a hamis prófétákat, de Isten előtt nem tudnak megállni.

Uram, rajtam pihen-e tekinteted? Már elfogadtál tanítványodnak? Már nem bitorlom a keresztény, a krisztusi nevet? Már döntöttem a boldogság útjára lépés mellett? Nem zavar össze, hogy ez a boldogság bántásokkal jár együtt?

z Úr Jézus ebben a mai evangéliumrészletben olyan vérlázító dolgokat sorol fel, hogy igazán nem csodálkozom, ha valaki azzal a felháborodással tolja félre a Szentírást, hogy „Na, ezt már nem lehet bírni! Ki képes ezt megvalósítani? Talán engedjem, hogy a gonoszok vigyorogva táncoljanak a hátamon, én meg mindezt tettelesség nélkül elviseljem?” Jézus azonban nem hagy kibúvót. Azt mondja, ha egyszer beláttad, hogy Isten boldoggá akarja tenni az emberiséget, akkor annak, aki ezt megértette, komolyan el kell kezdenie megvalósítását. Sosem lesz vége az erőszaknak, csak akkor, ha valaki abbahagyja. Még akkor is abbahagyja, ha netán teljesen ártatlanul pofon vágják. Elgondolkodtatni, majd leszerelni az erőszak embereket csak szelídséggel lehet. A magát kiszolgáltató embert ritkán szokták tovább bántani.

Jézus nagyon világosan elmondja, hogy ha mi is csak úgy viselkedünk, mint az evilág fia, vagyis a bántásokat azonnal viszonozzuk, akkor milyen jutalomra számíthatunk? Akkor milyen jogcímen akarunk bejutni az Isten Országába? — Ha ezt beláttuk, akkor már belülről jövő meggyőződéssel vállaljuk azt a sok képtelennek tűnő felzárkózást, hogy tegyünk jót ellenségeinkkel, vagyis a minket bántókkal. Természetesen mi senkinek

se lehetünk ellenségei, mert minket a szeretet irányít. Minket azonban még jóságunk ellenére is bánthatnak.

Végül a mai evangélium utolsó részében Jézus olyan magásra helyezi a mércét, amire azt mondjuk: vajon ki érheti ezt el? Válaszunk: senki. Ám, ha Jézus a Mennyei Atya irgalmasszívúságát tette elérendő célunkká, akkor egész életünk során kapaszkodhatunk. Sosem tudjuk elérni, csak egyre jobban közelíteni. — Jézus szerint tehát igaz ember az, aki soha nem zónik meg kapaszkodni a Mennyei Atya irgalmasszívúsága felé, aki egyre jobban tudja szeretni ellenségeit is.

Ez az Újszövetség nagy többlete az Ószövetséggel szemben: a főparancsot egyértelműen kiterjeszti minden emberre. A felebaráthoz, akit szeretnünk kell, még az ellenség is hozzátartozik.

Köszönöm, Uram, a világos beszédet. Egyszerre támad fel bennem az öröm elgondolódás nagyszerűsége miatt, meg a félelem gyengesége miatt. Képes leszek arra, hogy ezen a területen is kedvedben járjak? Félretolom kishitűségem, és nagy bizakodással kérlek: segíts szeretnem ellenségeimet!

nak is, az az apostolotudóknak nagyszerűen megy, a fenti megoldások erejében.

Nem volt-e és nincs-e ma is gerenda azok szemében, akik vezetőik felé itélkeznek és ki akarják operálni a szálkát azok szeméből, akik talán jobban megértik Jézus prófétai küldetését?

Nem megátalkodottak-e és így bűnbánatra is képtelenek azok, akik az elnyomó hatalommal való kollaborálásukat nem bevallani, hanem kimondatni akarják, a nyilvánvaló tények ellenére?

Biztos vagyok benne, hogy az egyéni önvizsgálat mellé szükséges ez a közösségi lelkiismeretvizsgálat is, és nemcsak Isten népének kell bűnbánatot prédikálni, hanem ugyanúgy, vagy talán fokozottabban kell megtérésre szólítani az egyházi vezetőket, éppen Jézus példája alapján, hogy a belső és külső megújulás végbemelessen a magyar egyházban.

BOKOR

Közel ötven éve
Be vagyunk zárva
Krisztus köpenyébe.

Garay András

Március 8. — Nagyböjt 1. vasárnapja — Lk 4,1-13 — Kísértés

A nagyböjti idő a megtérés sürgetésének ideje: Térjete meg a jó útra bűnös utaitokról! A nagyböjt kapujában Jézus megkísértésének története áll. A kísértés útvalasztás. A Jordánba merítkezés után Jézus számára is az útvalasztás ideje jött el egy utolsó nagy lelkigyakorlaton. Jézust a jó lélek viszi a pusztába és a gonosz lélek kísérti meg a maga igaznak és jónak tűnő ajánlataival.

A kísértés nem rossz. Rosszá akkor lesz, ha nem ismerjük fel, melyik a rossz út, és még inkább, ha nincs erőnk a felismert rossz útra nemet mondani és a jó mellett dönteni. A kísértés veszélyességéhez tartozik, hogy a rossz út látszik jónak és igaznak, esetleg jobbnak és igazabbnak, mint a valóban jó. Ez az igazi jó pedig esetleg kész örültségek minőségű előtűnik.

A názáreti ács a felnőtt érettség koráig elérve tisztába jöhetett országá és a világ alapproblémáival és tisztába jött küldetésével is, mely a világ jelen viszonyainak megváltoztatását célozta meg. Felismerte, hogy a földön Sátán-világot is lehet produkálni, de Isten-világot, Isten-Országot is lehet teremteni. A bemelegítés utáni pusztai elvonulásnak alapkérdése már nem a „mit” akartok volt, hanem hogy „hogyan”. Hogyan lehet a földön az emberekből Isten-Országot létrehozni?

A történelem folyamán sok Messiás lépett már fel. Mindegyik ugyanazt a célt tűzte zászlájára: Jobb világot a földön! És minden Messiás tudta, amit mindenki tud, hogy aki labdába akar rúgni a világ megváltoztatásának mérkőzésén,

Március 15. — Nagyböjt 2. vasárnapja — Lk 9,28-36 — Színváltás

Jézusnak szüksége volt küldetése megkezdése előtt egy nagy pusztai lelkigyakorlatra. Ugyanígy, a szenevedés-bejelentéseken megzavarodott tanítványoknak is, legfőként a „főkolompokoknak” szükségük volt ilyenre. Jézus Pétert, Jánost és Jakabot fölviszi a hegyre.

A színváltás története a Biblia formanyelvén egy Isten-élmény leírása. Ugyanis a hegy, a fény és felhő, a hang a teofániák, Isten-megjelenések leírásának festékanyagai.

Amit a Biblia a maga színeivel megfest, azt a lélektan is hasonló módon ecseteli. Az összevarodott ember a sötét mélyből kapaszkodik kifelé vagy felfelé. Egy kis reménységű felvillanózza, majd újra álmoba zuhan. Ujabb fényesség, de jön a kétségek újabb felhője is. Öröm és félelem szorítja el szívét. Míg végre a felhőből kiszakad egy tiszta hang és eljön a végső megbizonyosodás. Egy életre szóló élmény, igazi Isten-élmény ez a homályban járó és a világosságra jutó ember számára.

A történetben nem az Isten-élmény a kérdéses, hanem az, hogy miről szólt a tábor hegyén a lelkigyakorlat? Mitől következett be a teofánia? Mi volt az élmény tartalmi része?

A formai keretben csak egyetlen utalás található: Jézus „haláláról beszélgettek, amelynek Jeruzsálemben kellett bekövetkeznie” (Lk 9,31). Az élmények ismeretében az egész beszélgetés könnyen rekonstruálható.

Az előzmény az, hogy Jézus Cezarea Filippinél Pétert választja utódjává a csoport élére, mert közeledni véli letartóztatását és kivégzését. Ezt többször is szövegesíti, mire a nemrég kiválasztott „utód” feljogosítva érzi magát, hogy megfeddje a Mestert: Veled nem történhet ilyen. A Messiás mindenkit kiírthat, de neki nem eshet bántódása.

Súlyos traumát jelent Péternek, hogy erre a baráti, féltő és hittől átitott figyelemre Jézus olyat mond neki, amit az ember nem szokott a barátjának mondani (s főleg nem Krisztus földi Helytartójának!): „Takarodj Sátán!” (Mt 16,13-23).

Szenvedhet-e a Messiás vagy nem szenvedhet? Bitófára kerülhet vagy nem kerülhet? Ez volt tehát a kérdés, és ebben volt a teljes sötétség Péterben és társaiban.

Mit tesz Jézus a hegyen? Az imádkozó és beszélgető Jézus nyilván a teljes Bibliából, a Tör-

annak meg kell szereznie a hatalmat, el kell kápráztatnia nagyságával a világot és jólétet kell legalábbis ígérnie a népnek.

Másképp nem megy!

A jó és igaz út Jézus számára is így kínálkozott fel: Ha Messiás akarsz lenni, meg kell szerezned a politikai hatalmat, előbb talán csak a zsidó királyságot, majd a világcsászárságot, de jó, ha megszerzed a vallási nagyhatalmat is a maga varázslatával, hiszen azt a mély bölcsességet, amit Ferencz József megfogalmazott, azt nemcsak ő tudta: „A hadsereg és a klérus, a többi zérus!” A hatalom birtokában pedig meg kell oldanod az emberek gazdasági problémáit, valamiféle gazdasági csodadoktorként. Ez nem egy lehetséges út, hanem az egyetlen lehetőség.

A pusztai magányban ezen vívódhat Jézus, és akkor az evilági gondolkodású énje a kísértő sántán. De az is lehetséges, hogy az a pusztai negyven nap nem egyszerű lelkigyakorlatos csend, hanem negyven napos együtt lelkigyakorlatos Jánossal és közösségével. Hiszen a bemelegítés egyet jelenthetett a János-mozgalomba való beépüléssel is. Ekkor pedig János lehet a kísértő, akiről egyébként nyilvánvaló, hogy vallási és politikai Messiást várt, aki fejszével és szőlőpáttal jön és tüzzel tesz rendet Izraelben, és így hozza el a várva várt szabadságot és új világot.

Jézus magában is, de Jánossal való vitájában is ugyanazokkal a kérdésekkel kerül szembe: Csörö vándorprédikátorként, egyes-egyedül a Szó erejével képtelenség a világot megváltoztatni. Szava csak annak lehet ebben a világban, akie

vényből, melynek képviselője Mózes, és a Prófétákból, akiknek reprezentánsa Illés, próbálja felvilágosítani Biblián felöltött tanítványait. Próbálja meggyőzni arról, hogy a politikai Messiásról táplált álmaik hamisak. Ő nem fogja kirántani a kardot, nem fogja kibontani a felkelés zászlaját, nem fogja átvenni a hatalmat sem Heródeustól, sem Pilátustól, sem Kaifástól. Ő más Országot hirdet, nem evilágit. Éppen az evilággal ellentéteset. Ezért az világ nagyjai végezni fognak vele, de ő lesz akkor is a győztes. Az Ország csak nyilvánvalóbb lesz az ő halálával és terjedése is éppen ettől kap impulzust. Az Ország szeretet törvénye győz benne halála árán is, és az Ország jövővé népe feltekinthet rá és követheti őt az Úton. A megváltás ugyanis a halálig menő szeretet törvényének követésében van, ami létrehozza az emberi kapcsolatokat új, az evilágitól különböző rendjét. A jogtalanságok és a jog rendje helyett a szeretet rendjét, a Szeretet közösségét.

Erről, ha nem is ezekkel a szavakkal, de ezzel a tartalommal beszélhetett Jézus szenevedéséről és haláláról, még akkor is, ha a Tábor hegyből inkább az érzelmi élmény maradt meg bennük, és továbbra is érthetetlen az értelem felvilágosítás. Ha nem is fogták fel Jézus gondolatait, de az megvilágosodhatott bennük, hogy Jézus Istene

Március 22. — Nagyböjt 3. vasárnapja — Lk 13,1-9 — Felültetések

Elképesztő, hogy mire képes az emberi butaság, főleg ha szövetkezik az emberi gonosszággal. Az pedig már lélekzetelállító, amikor mindez a vallás színeiben tündököl.

Pilátus katonái betörnek a templom udvarába és áldozatbemutatás közben felkoncolnak egy csomó embert. Vajon ki a bűnös? Természetesen Pilátus. Vagy mégsem? A butaság-gonosság-állítás gmk megmagyarázza neked, hogy nem Pilátus a bűnös, hanem azok az emberek, akiket felkoncolt. A politikával szövetkezett vallási hatalom el tudja hitetni a hiszékeny és naiv néppel, hogy Pilátus csak az Isten keze, és ez a kéz egy terrorista támadáskor pontosan azokat bünteti meg, koncolja fel, akik az Isten előtt bűnösök.

Siloóban ledől a torony és tizenhét embert zúzott halálra. Miért éppen őket? Talán mert éppen ők tartózkodtak ott a rosszul megépített vagy karban nem tartott torony alatt? Nem, nem ezért. Hanem azért érte őket a tragédia, mert ők voltak Jeruzsálemben a legbűnösebbek. Ugyanis

a gazdagság, a hatalom és a dicsőség. Ez olyan nyilvánvalóság, hogy mellette a másik gyerekes ostobaság.

A Lélek világossága kellett ahhoz, hogy a názáreti ács felismerje ennek a nagy nyilvánvalóságnak az ostobaságát és képtelenségét, ismerve az eddigi messiások világmegváltó munkáját: hatalomsere hulláhegyekkel, és végül is nem változik semmi. És felismerje a maga naiv képletének egyetlen járható voltát: Meg kell tanítania az embereket szeretni, és ha megtanulják és szeretni is fognak, akkor itt lesz a földön a mennyország, az Isten Országá. Hiszen jobb világ csak jobb emberekből épülhet fel. Nemi a gazdasági csoda, nem a politikai és vallási hatalom váltja meg a világot, hanem az erkölcs megváltozása. Ezért dönt úgy ott kinn a pusztában, hogy „Apage Satanas — Takarodj Sátán!” És elindul örömhírt vinni a szegényeknek: Szeresetek! Fordítsatok a gondolkodástokon, életutatokon. Lépjete a Názáreti Útjára!

Jézusnak megadta a Lélek a világos látást és a bátorságot is, hogy szegényen, hatalom és fegyver nélkül elinduljon Isten-Országot csinálni az emberek között. Nekünk is megadná, ha szoba állnánk vele. De számunkra közel 2000 év után sincs Jézus útvalasztásának példaértéke, mert szüntelen a gazdasági, politikai és vallási megoldásokkal próbálkozunk.

Talán azért, mert nem akarunk megtérni.....

más, mint az igazságtévő, bosszúálló Jahwe. Jézus Istene az Atya — Abba. És jó ezzel a Jézussal együtt lenni, mert belőle az Isten szól, rá kell hallgatniuk.

A mai Jézus-tanítványok hite is talán inkább Jézus személyéhez fűződő hit, mint a tartalomhoz. Azok a mai magyar keresztények, akik keblükön a nemzeti színtű kokárdával, hátok mögött pedig a fali nagy feszülettel bosszúért vagy igazságtételért lihegnek a diktatúra pribékjei ellen, aligha értettek meg valamit is Jézusból és az ő szándékaiból. Ők még mindig valami kardcsörtető vallás-politikai Messiás vágyálmában élnek, és semmit sem értenek a kardot hüvelyébe parancsoló Messiásból, aki az Olajfák hegyén pót-lelkigyakorlaton oktatja ki a táborhegyi élmény legfőbb megszólítottját, Pétert: Péter, nincs jogos önvédelem és nincsen a barátom. A Mestrem, az Istenem jogos fegyveres védelme sem, hát még az ellenség jogos és igazságos megbüntetése.... Jézus az akasztófa is az ellenségeiért imádkozik....(Mt 26,52; Lk 23,34).

Ez a mai magyar népi-nemzeti-vallási-politikai kardcsörtetés nem más, mint a Keresztrefeszített újabb elárulása.

az ilyen baleseteknek magasabb magyarázata van. Az ti., hogy a baleset a bűntető Isten csapása a legbűnösebbek megbüntetésére. Ez csak világos! Ime a bajokra magyarázatot kereső emberi elme torzszüleményei. A baj oka nem egy önkényt gyakorló Helytartó vérgengszbe, nem is egy emberi mulasztás, hanem az ember bűnössége. Így feje tetejére lehet állítani mindent. Így el lehet hitetni, hogy az áldozatok a bűnösök, és nem a tettesek vagy vétkes mulasztók.

Jó ez a blöff megoldás a hatalom embereinek, a toronyépítőknak, de valamiért jó ez a primitív vallásos tömegeknek is. Így ugyanis mindig van bűnbak, akire átterelhető a saját bűnük és elhitethető (?) a saját bűntelenségük.

Jézus felháborodik ezen a felfogáson. Átlátja, hogy a hírhozókat mit művelnek. Saját bűneik és az ő megtérésük helyett mások bűnösségével foglalkoznak, mások megbüntetésénél elegeznek.

Jézus tudja, hogy minden bűn magában hordja bűntetését. A szeretet-hiányból ugyanis boldog-

ság-hiány származik. Az ember saját magát bűnteti bűnével, és nem az Isten büntet felkoncolásokkal és balesetekkel, illetve emberek osztanak büntetéseket jogosnak vélt indokkal és indokolatlanul. Az ember önpusztító bűnösségéről drámai hasonlatot mond a természetlen fügefá példázattal. A fügefá, mely gyümölcsöt nem terem, kivágnivaló. A kivágást lehet késleltetni, de előbb-utóbb bekövetkezik.

Profétai felrázó fenyegetésének a lényege: Saját megtéréstekkel foglalkozatok és ne mások bűnösségével! Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcsöt, mert rosszabbul jártok, mint Pilátus felkoncoltjai és a torony agyonzúzottjai.

Érdemes lenne átgondolni, hogy mi nem vagyunk-e különféle tévhitiek felületetjéi? Mit művel bennünk a butaság-gonoszság-vallás gmk? Aztán jó lenne leleplezni magunkat, hogy

saját bűnösségünk belátása és a megtérés elől nem menekülünk-e mi is mások bűnösségének hangoztatásába és abba az örömbé, hogy nem mi bűnhődünk, hanem mások. Végül felelnünk kell arra a kérdésre is, hogy meddig akarjuk még halogatni a Szeretet Istenéhez való megtérésünket?

Március 29. — Nagyböjt 4. vasárnapja — Lk 15,1–3.11–32 — Eltévedtünk

A tékozló fiúról elnevezett jézusi példa három főszereplős történet. Bármelyik szereplőt veszem célba, súlyos felismerésekre juthatok általuk. Ha a három főszereplőt a mondanivaló súlya szerint valamiképp rangsorolni kellene, a „tékozló” fiú csak a harmadik helyen állna előttem. A második helyezett lenne a „hűséges” fiú. Az első helyen pedig a jószágos atya szerepelne. Megindoklom.

A leghangsúlyosabb és számunkra a legfontosabb üzenet ebben a történetben az Istenről szól. Ha az egész Evangélium elveszne és Jézusnak ez az egyetlen története maradna fenn csupán, elég volna ez a kép, amit Istenről és a történet rajzol meg. Ki az Isten, milyen az Isten? Az Isten Atya, az Isten maga az Irgalom, az Isten lényege a Szeretet. Csak valami végzetes korlátosság miatt lehet őt összekeverni mással, pl. a haragvó, bosszúálló Seregek Urával, a filozófusok élettelen Abszolutumával, a pedagógiai segédeszközként használt „istenkével” stb. Jézus Istenegye-csúcsértékes Isten, „csak” szeretni tud. Ő nem akar senkit elítélni, meggyalázni, eltaszítani, kárhoztatni lökni. Ő csak átölelni, megbocsátani, felemelni tud.

A történet másik két szereplője kapcsán is megfogalmaz Jézus egy számunkra súlyos figyelmeztetést. Mindnyájan eltévedhetünk az Istennél otthon tudva magunkat is. Amint a kisebbik fiú elment messzi vidékre és ott tévedt el, az idősebb fiú pedig otthon maradt apjánál

és otthon tévedt el. Ebből az első állítás nem kelt bennünk különösebb megütközést. Hívó tudatunkban elég begyepesedettten úgy él, hogy aki az Istent elhagyja, tagadja, az csak rossz lehet. A prédikációk java része is arról szól a templomokban, hogy az atyját elhagyó tékozló fiú milyen bűnös, akinek meg kell térnie és haza kell mennie az atyai házba. Jézus is ismeri ezt a felfogást, és tudja, hogy főként a vallási vezetők gondolkodnak így a pogányokról. Eppen ezzel a korszemlélettel helyezi szembe a prédikációkban hangsúly-árnyékba kerülő másik fajta eltévedést.

A történetnek a második állítása kelthet igazán megütközést, főleg a képmutató vallásos fülekben. Ebben is állt Jézus kegyetlen valláskritikája saját korában. Az idősebb fiú a zsidóság, amely úgy gondolja, otthon van Istennél, Isten engedelmes fiai ők. A történetből kiderül, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz. Sokkal távolabb vannak ők otthon, az atyai házban az Istentől, mint a messze idegenbe távozott tékozló fiú. A megborzongató állítás: Isten mellett is el lehet tévedni, súlyosan távol lehet kerülni tőle.

Ha belegondolunk, nincs is ebben semmi képtelenség. Az „engedetlenek” bűnei könnyebben felismerhetők és beismerhetők, mint az „engedelmesek” bűnei. Talán azért, mert az Atyától távol kerülő nem tudja befedni bűneit a szentség, a vallás szent mázával. Nem is tudja

becsapni sem önmagát, sem másokat. Míg akik magukat az atyai házban otthon tudják, irigységüket, mások megvetését, kegyetlen szívtelenségüket, saját kutya-önzésüket nagyon jól álcázhadják az Atya házában végzett szent szolgálatokkal, látszat-hűségükkel.

Az sem lehet kétséges, hogy az „engedelmesek” fiú helyzete a kilátástalanabb. A történet szerint a tékozló fiú megtér, föltámad. Az idősebb fiú megtérésének, föltámadásának semmi nyoma a leírásban. Kérdés, hogy az atya végtelem irgalma és jósága meg tudja-e egyszer győzni a bűnében megátalkodott fiát, vagy éppen az az atyai irgalom és a fiatalabb testvér boldogsága fogja még jobban megkeményíteni és még távolabb sodorni az Istentől?

A három főszereplős történetben az Atya végtelen jósága örömmel tölthet el minket, a tékozló fiú hazatérése bizakodással. Egyedül az „engedelmesek” fiú megátalkodottsága miatt kell aggódnunk. Az, hogy valaki Ábrahám fia, nem biztosíték az üdvösségre (Lk 3,8). Az, hogy valaki a rk. egyház tagja, nem biztosíték az Isten Országába tartozásnak. Ez alól nem kivételek a szent szolgálatot teljesítő papok, püspökök, de még a római pápa sem. Nem volna szabad ezt a történet kapcsán ki nem hangsúlyoznunk és velük is nem tudatosíttatnunk.

Noé Bárkája Ifjúságsegítő Egyesület

1092 Budapest, Kinizsi u. 35. I. 9/a
MNB 218-98299 510 046573-1
Tel: 137-1838

Céljaink:

1. Az utcán és tereken kallódó fiatalok segítése a sajátos kamaszkori problémák megoldásában.
2. Új lehetőségeket kínálni számukra szabadidejük kultúrált és értékes eltöltéséhez.
3. Lelki és erkölcsi értékek átadása a szokásostól eltérő nevelési eszközökkel is (bizalommal és barátsággal a fegyelmezés helyett).
4. Új nevelési módszerekkel fellépni az alkoholfogyasztás, a dohányzás, a kábítószer-élvezet, az elmagányosodás, az embertelen nézetek terjedése ellen a fiatalok körében.
5. Mások problémái iránti érzékenységet, egymás segítése iránti készséget és felelősségtudatot kialakítani a közösség formáló ereje által.
6. A barátság, a szerelem és a családi élet értékeinek felmutatása.
7. Azon személyek és pártoló tagok összefogása, akik a fenti célokért tenni akarnak.

Feladataink:

1. Személyes beszélgetéssel, levelezéssel és telefonügyelettel segíteni a fiatalokat problémáik megoldásában.
2. Fenntartani a Tini Tea Klubot, gondoskodni megfelelő felszereléséről és biztosítani a klub működésének feltételeit.
3. Kirándulásokat, rendezvényeket, előadásokat, táborokat szervezni.
4. Gondoskodni a „TE-AKAROD” c. ifjúsági lap (tizenévesek verseivel, rajzaival, írásaival, fotóival) és egyéb kiadványok megjelentetéséről.
5. Lehetőségeket biztosítani egymás problémáinak megismerésére, a rászorulóknak megsegítésére. A másik ember iránti szeretetre és megértésre nevelni a velünk kapcsolatban álló fiatalokat (pl. karácsony...).

Élő Nemzeti Kincs

(A díjazott családok ismertetése)

Rejtett értékeink feltárása tülekedő világunkban egyre aktuálisabbá válik. Vágyva vágyunk igaz emberarcokat látni, akik a mások szolgálatában keresik és találják meg önmegvalósulásukat. Ők a nemzet élő kincsei, nekik köszönhető, hogy van Élet a Földön, s hogy az élet élhető és elviselhető a társadalomban.

Alapítványunk rövid fennállása óta harmadik alkalommal hirdette meg Élő Nemzeti Kincs pályázatát. A díjátadó Ünnepséget 1991. dec. 14-én tartottuk a Magyar Nemzeti Múzeum Dísztermében, ahol bensőséges ünnep keretében tíz megtalált kincsnek adtuk át a hagyományainknak megfelelő oklevelet, virágcsokrot és szerény pénzjutalmat. E szimbólikus cselekménnyel valamennyi ma élő és prófétai elhivatottsággal szolgáló személynek, ill. családnak a munkáját szeretnénk megköszönni, és velük együtt hálát adni Istennek, hogy a szeretet valóban megvalósítható a Földön, sőt neves filozófusainkkal továbbgondolva, a szeretet az egyetlen lehetséges válasz a Lét kihívásaira.

Ünnepségünket a JUBILATE gyermekkórus emberi és zenei értelemben vett tiszta hangja tette még bensőségebbé; ifj. Sapszon Ferenc karigazgató vezetésével gyönyörű népi és klasszikus énekeket adtak elő.

Az alábbiakban ismertetjük a tíz díjazott családot.

1. Árkosi Júlia, ma már nyugdíjas matematika tanárnő kincse az a tizennégy örökbefogadott gyermek, akiket sajátjaiként nevelt fel 1950. óta. Általában 6 éves korban vette őket magához, s a gyermek érzelmi biztonságát tartva a legfontosabbnak, amint lehetett, örökre is fogadta őket. Ezzel lemondott olykor a nevelői státusz kedvezőbb anyagi juttatásairól. Gyermekei 14 és 48 év közöttiek, akiket — mint felfedezőjüket és bemutatójukat, Gubicza Balázs elmondta — nem testben, hanem szellemben és lélekben szült. Van köztük egészséges és sérült, van továbbá már hét unoka, s kettő hamarosan fog megszületni. Ma öt gyermek lakik vele.

2. Bertyné Homoki—Nagy Máriát és családját Orbán Péter fedezte fel egy újságcikk kapcsán: a Fejlesztő Pedagógia 1990. dec. száma „Jocó”

címmel közli az édesanya tapasztalatait és kitarító nevelői munkáját egy örökbefogadás apropójából. A négy saját gyermekkel rendelkező házaspár, gyermekeik bátorítására négy további, kisebb gyermeket fogad magához, s a kicsik felé a megnövekedett család egész szeretetével fordul. A szülők több mint két évtizede foglalkoznak veszélyeztetett gyermekekkel, s azt kutatják, „hogyan lehetne segíteni laikus eszközökkel az énefeljődésükben megakadt, bajban lévő gyermekeknek és fiataloknak”. Sikeresen alkalmazzák otthonukban és intézetben a kézműves foglalkozás és foglalkoztatás előnyeit.

3. dr. Dörnyei Bélát és családját dr. Votin Valéria mutatta be. Hat gyermek közül öt diplomás, egy értelmi fogyatékos. Példamutató az a magatartás, amellyel a családban előfordult betegséget feldolgozták, s bezárkózás helyett egyre nyitottabbá és érzékenyebbé lettek mások gondjai iránt.

Az édesapa az Értelmi Fogyatékosok Országos Érdekvédelmi Szövetségének vezetőségi tagja, s a jogsegély szolgálatot látja el. Feleségével, aki matematikatanárként is jelentős szakmai fejlesztő munkát végzett, nagyon sokat tettek az értelmi fogyatékosokért, a hitoktatástól a nyári nyaralások megszervezéséig, s figyelmük az állami gondozott értelmi fogyatékosokra is kiterjedt.

Kincsük továbbá minden rászoruló, akiknek ajtajukat megnyitva a jó szótól az éjszakai szállásig mindig az éppen szükségeset nyújtják.

4. Gódány Róbert és családja Mészáros László, felfedezőjük jóvoltából került díjazásra. Őt saját és egy hatodik, befogadott gyermeket nevelnek. Mintaértékű magatartás az a hűség a hazához, mely példamutató lehet mindazon fiatalok és idősebbek előtt, akikben a nehézségek láttán talán a hazaszeretet érzése kihűlőben van, vagy üres formáság, szólam csupán. Hazatelepülésük óta a hazai és európai családesházmény megteremtésén fáradoznak, közösségeket hozva létre Veszprémtől Keszthelyig, kapcsolva e közösségeket határainkon túlra is.

5. Halász Endre, azaz Bandi bácsi gazdag életműve sokak számára ismert, így bemutatója,

Majláth Edina csak vázlatosan foglalja össze a „tényeket”: péceli lelkipásztori szolgálat, kénszernyugdíjaztatás Szadára, miközben „mindenki papjaként” Krisztus szenvedő arcát fedezi fel az összes rászorulóban, súlyosan fogyatékos, alkoholista, vagy szenvedélybeteg embertársaiban. akiket testvérként, meleg szeretettel fogad és szolgál. Mindemellett van ideje a Betánia és a Cursillo mozgalom munkájának segítésére, a munkatársak lelki-szellemi feltöltésére. Edina végül Bandi bácsi ars poetikáját idézi: „Kevesebb lesz a szenvedés, mert én nem okozok senkinek soha.”

6. Kun Erzsébet, azaz Kunitzer Szonja Családmesék könyvét olvasva ragadott tollat Orbánné Lévay Zsuzsa, hogy a közismert írónőt díjazásra javasolja.

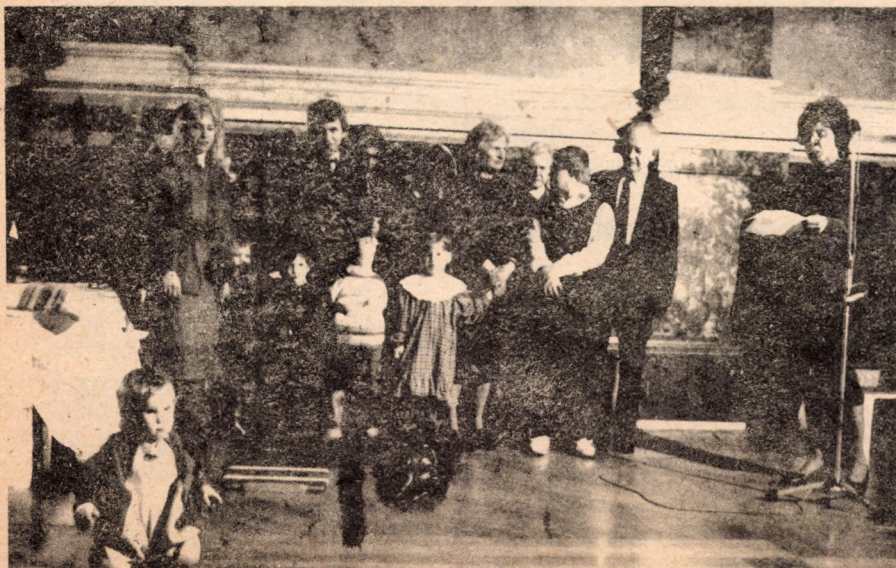
A könyvből az a derű és harmónia árad, amit a szerző a saját családjában tapasztalt meg, s amely családnak máig ható kisugárzása bátorítás és segítség lehet valamennyiünk számára Óbuda határán innen és túl. Hasznos olvasmány ez a még családalapítás előtt, vagy éppen az élet terheit családalként hordozók számára. Ez az írás tanúságot tesz arról, hogy lehetséges a szeretetben való elrejttség, „hisz szeretni természetes állapot”, hogy nem hiábavaló és reménytelen a fáradozás a család harmóniájáért, hanem évtizedekre meghatározó, érzelmi, szellemi tartalékokat nyújt az embernek. Korunkban erre a biztatásra, erre a hangra és életbölcösségre égető szükség van.

7. Orián Géza sok szellemességgel és kedveséggel mutatta be Garay Andrást, bárkaépítő kikaparnak nevezve Őt. Noé Bárkájáról van szó, amelyre az élet mély bugyraiból a csavargók, drogosok, alkoholisták, szenvedélybetegek kapaszkodnak fel, s akiknek személyes szeretetben való megkapaszkodási lehetőséget biztosítja Géza minden intézményi háttér nélkül. Fontos számára továbbá minden veszélyeztetett fiatal: a kemény drog „utazói”, a hazai alvilág nehézfiúit, akikkel közel évtizedes munkája során találkozott.

Példaértékű az a magatartás, amellyel nemcsak — orvosi hivatása iránti elkötelezettségből — a testi szenvedéseket orvosolja, hanem táborokat szervez, előadás—sorozatokat tart, felvilágosító munkája során újságot ad ki, gépel és klubot szervez. Ennek során vállalja a hitetlenkedők gáncsoskodását, a megalázásokat, a megkérdőjelezést.

8. Palojtay Tamással és családjával Aczél Györgyné Gabi ismert meg bennünket. A nyolcgyermekes család elveszíti az édesanyját, de a már a kezdetektől fogva nyilvánvaló Isten iránti szeretet és rendíthetetlen bizalom ért ad a felülemelkedésre. A még Mártíval kialakított derűs, meleg légkört a tragédia ellenére is sikerült megőrizni. Mariann segítőként jött a családba, s tanítói munkáját cserélte fel az anyai hivatással. Eredeti végzettségét jól kamatoztatja a gyerekekkel való foglalkozásban. Időközben összeházasodtak, s az egész család nagy szeretettel várja a legkisebb kilencedik babát. A kifelé is nyitott család mind a plébániai közösség, mind a rászoruló szolgálatában példaértékű módon tevékenykedik.

9. Szuly László és felesége, Mária „főlőszeretetéről” és folyamatos „gyermekhiányáról”

Turiák Ildikó tudósítja az Alapítványt. Négy saját gyermeküknek császármetszéssel adtak életet, s az ő bátorításuk és segítségük öt további, kisebb befogadott gyermek nevelését tette lehetővé.

Kincsük továbbá minden hitre fogékony gyermek, akikkel közel két évtizedes házasságuk során találkoztak. Sok gyermek emlegeti azokat a nyári táborokat, melyeket Laci és Mari szervezett, az akadályversenyeket, melyeket kitaláltak, a közös kórus— és népdaléneklést, és a sokéves hitoktatást.

Példamutató módon keresik a szülői szeretetet nélkülöző gyermekek életének megoldását, közösségbe szeretését.

10. Tihanyi Gábor és felesége, Judit szolgálatairól egy tavalyi „kincs”, az azóta kilencgyermekes dr. Godáné Magdi küldte a jóhírt. A kedves, szerény házaspár három örökbefogadott gyermeket nevel és oktat sajátjaként, de nagyon fontos számukra minden baráti körben és templom

táján fellelhető gyermek, akikkel táborozás, énekkar, hitoktatás „ürügyn” foglalkoznak. A gyermekek szolgálata minden szakmai és magánéleti kérdést megelőző életükben. Munkahelyválasztásukban pénzkereset rovására szabadítanak fel időt a plébániai közösségi munka és a gyermekek érdekében. Megismerésük mindannyiunk örömére szolgált.

Évenként meghirdetett pályázatunkkal a hangsúly—árnyékba került családeshemény, mint élethivatás újrafelfedezését szeretnénk szolgálni, hisz Családjaiban él a Nemzet. Úgy gondoljuk, hogy a gyermek, a család és a kisközösség legértékesebb élő nemzeti kincseink. A köztünk élő, szürke eminenciásként csendben működő és ható igaz embereknek pedig pozitív visszajelzést adva életükre, példaként szeretnénk állítani őket

Vincze Endre
az Alapítvány titkára

FELHÍVÁS

Sajnálatos módon a társadalmi gondoskodás elkerüli azokat, a több gyermeket felnevelő anyákat, akik éppen gyermekeik nevelése miatt nem tudták megszerezni a TB keretében a nyugdíjjogosultságot.

A PRO FAMILIA Nagycsalád a családért Alapítvány — mások közreműködésével is — az ő helyzetükön szeretne segíteni. Ehhez azonban ismerni kell az érintettek számát — akár csak hozzávetőlegesen is. Ezért kérjük azokat a 60. életévüket betöltött édesanyákat, akik gyermekeik nevelése miatt nem szereztek nyugdíjjogosultságot, jelentkezzenek.

A jelentezésen szerepeljen: név, pontos cím, felnevelt gyermekek száma, családi állapot, jelenlegi ellátásának jogcíme (pl.: özvegyi gyugdíj), az ellátás havi mértéke, illetve az ellátatlanság ténye.

Az Alapítvány csak e felmérés birtokában tudja tennivalóit meghatározni.

Azok, akik a kérdésben nem közvetlenül érintettek, kétféle módon segíthetnek: az érintetteknek segítenek a jelentkezésben — és ez a fontosabb! —, illetve az ügy jelentőségével egyetértve az MHB 222–20471 PRO FAMILIA jelű számlára adakozhatnak.

A jelentkezéseket 1992. február 29-ig kérjük eljuttatni

PRO FAMILIA Alapítvány

1068 Budapest VI., Rippl-Rónai u. 23.

címre.

PRO FAMILIA
Nagycsalád a családért Alapítvány

A gyermekről való gondoskodás tízparancsolata

1. *Folyamatos, állandó, szeretetteljes gondoskodást kell adnunk. Ez éppen olyan fontos a szellemi egészséghez, mint amilyen elengedhetetlen az élelem a test számára.*
2. *Adj nagylelkűen gyermekeidnek időből és megértésből! Játssz velük, olvass nekik többet, mint amennyit az átlagos, megszokott családokban szoktak!*
3. *Gondoskodj állandóan újabb és újabb tapasztalatokról, és fűrdesd a gyermekedet születésétől kezdve a nyelv változatos fordulataiban! — Ezek gazdagítják a gondolkodás fejlődését is.*
4. *Bíztsd, hogy sokféle módon játsszék egyedül és más gyerekekkel is, kutasson, fedezzen fel, konstruáljon, imitáljon és alkosson!*
5. *Többször és többet dicséred az erőfeszítését, mint a teljesítményét!*
6. *Egyre fokozódó mértékben kívánj gyermekedtől felelősségtudatot! Teremts olyan körülményeket, hogy a feladatok teljesítéséhez minden erejét össze kelljen szednie, összes képességét latba kelljen vetnie!*
7. *Emlékezz rá, hogy minden gyerek sajátos tulajdonságokkal rendelkező egyszeri egyed! Így az, ami kedvező az egyiknek, nem biztos, hogy jó a másinak.*
8. *Műveld magadat annyira, hogy észrevehesd gyermekedben a temperamentumának és korának megfelelő vonásokat és az azoktól eltérő jelenségeket!*
9. *Sohase fenyegezd gyermekedet azzal, hogy egyszerűen csak „leállsz” feléje irányuló szereteteddel, vagy azzal, hogy túladsz rajta! Elítélheted a viselkedését, de soha se éreztesd vele azt, hogy őt ítéled el!*
10. *NE VÁRJ HÁLÁT! Gyermeked nem kérte, hogy megszületessék, ez a te akaratod volt!*

Mia Kelimer Pringle

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve közölje. (A kihagyásokat ... jelöli.) — A Pf. 7. az olvasók fóruma, a közölt levelek tartalmával a szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet.

Kedves Érted Vagy!

Elnézést kérek a nemrégiben jelzett túrelmetlenségemért, az őszi „Érted Vagyok” szám késéséért!... Miben tudnánk segíteni? Hiszen tiszteljük, jóbarátjuk vagyok! Az itteni intelligencia körében igyekszem a nagyszerű lapokat népszerűsíteni! Nagyon hiányzik a folyóirat, hisz az őszi szó ma is hiánycikk! Ki vagyunk rá éhezve!..

Ipolyvölgyi Németh József
kényszernyugdíjas plébános
(Balassagyarmat)

Több olvasónk is reagált az ÉV II/3-as számában ismerteti Erich Fromm tanulmányra. Most két levelet adunk közre ezekből. Az első levélről az emberi szabadság, és önkéntes korlátozása, a „ráhallgatás” témaköréhez, míg a másodikiként közölt levél írja az engedelmeskedés, engedetlenség, s mindkettőben az ember felelőssége — kérdéséhez írt ellenvéleményt. Szívesen tekintjük e két írást vitaindítóknak, és várjuk további gondolataikat.

Kedves Érted Vagy!

Olvastam az ÉV II/3-as számában az 25. oldalon Erich Fromm egy cikkének ismertetését. „Emberek voltak, és egyidejűleg nem voltak emberek” Én ezt másképp látom. A kész ember, akivel Isten szóbaállt, teljes öntudattal, szabad akarattal rendelkező ember volt, aki megkapta a választás lehetőségét arra, hogy szabad akaratából elfogadja az Istenre hagyatkozást. Amikor Isten elébe tárta az embernek a két út lehetőségét — amit a Szentírás a fáról evéssel vagy nem evéssel illusztrál —, bizonyára feltárta előttük az Ő nagyságát és hiteltérdelemelhetőségét. Szerintem ezzel nem vak engedelmességet kívánt tőlük, hanem ráhallgatást; sajnos ez nem következett be — nem Rá, hanem másra hallgattak. Nem akkor lettek teljes értékű emberek (amikor nem hallgattak rá. — A szerk.), hanem amikor már képesek voltak a választásra.

Az ember előtti harmónia már más dolog. A kész ember a természettel való harmóniája esetén is szabad volt, és akkor is szabad maradt volna, ha szabad akaratából megtartja ezt a harmóniát. Tehát nem a harmóniából való kilépéssel lettek szabadok. Az általuk választott út — amikor E. Fromm szerint szabadok lettek — összes nehézségeit megtapasztalhatták volna és összeroppantak volna alatta, ha Jahve-Isten magukra hagyta volna őket, bár Isten még gondoskodása esetén is tiszteletben tartotta az ember szabadságát. Időnként prófétákon keresztül mutatott utat neki...

Jézusnak a történelemben való belépésekor a „kultúrembertől” nem volt idegen a rabszolgaság, az erőszak és a többi negatívum. Az az egy-két bölcselő nem rednelkezt azzal a ráhatással, hogy az emberiséget ... kiemelje a tévelygésből. (Jézus) kellett ahhoz, hogy belekapaszkodva elkezdődjék a Belőle belénk áramló Erő segítségével a visszatérés Istenhez, a ráhallgatás, és ebből fakadóan a Reá-hagyatkozás. Visszatérés a

„fáról evés” előtti állapothoz, hogy majd Isten legyen minden mindenben.

Az embernek a „fáról evéssel” megválasztott úton természetesen mérlegelnie és döntenie kell: a helytelennel szemben nem ráhallgatónak, a helyessel szemben ráhallgatónak kell lennie. Arra lett alkotva az ember, hogy életvitelének válaszával, szeretet megélésével tudatosan Isten mellett döntsön. ... Az ember — bár saját akaratából — a saját kezébe vette életének irányítását. (Kedves ÉV, ne neheztelj rám, hogy ilyen hosszan írtam...) Szeretettel köszönt

Dezső bátyád
(Szabó Dezső, Pécel)

Kedves Érted Vagy!

Már régi dilemma számomra is az engedetlenség kérdése.

Az is marad ezentúl is minden egyes konkrét helyzetben. Mégis legalább elviekben beszélni kell róla, mert — úgy érzem — én ellentétes véleményen vagyok. A Fromm-cikk fordításának előszavában Mt 15,3-ra hivatkoznak. Alaposan végigolvastam, s a látszat valóban azt igazolja, hogy Jézus itt felmentést ad az engedelmeskedés alól. De itt egyáltalában nem erről van szó. Az egész szituáció arra van kihegyezve, hogy nyomatékosan, szájjárágva hangsúlyozza, hogy nem lehet kijátszani a törvényt az engedelmeskedés ürügyén. De ebben — rejtve ugyan — az is benne van, hogy fordítva sem. Egy szóval sem ítéli el a kézmosást — mert az a fontosabb, ami a száját elhagyja, nem pedig az, ami be megy —, csak annak hamis beállítását. Szóval a farizeusságot.

Egyébként sem alkalmas a példa az engedetlenség kérdésének vizsgálatára, mert itt nem egy konkrét, személyes engedelmeskedésmegtagadásról van szó. Szerintem engedetlenségről akkor beszélhetünk, ha valaki személyesen és konkrétan megtagadja olyan előljárójának parancsát, akinek előírt engedelmeskedéssel tartozik... akár természetből (kiskorú esetében), akár társadalmi viszonyokból (pl. törvényes ügyekben bíróság, rendőrség stb.) fakadóan; akár önként vállalva (pl. egyházi hierarchia előljáróinak tett fogadalom alapján vagy akár katonai eskü letételével).

A másik szintén vitatott pont ebben hogy itt az engedetlenség miatt valaki automatikusan viseli keresztjét, az engedelmes meg eleve elkerüli... Mekkora kereszt az valakinek, ha meggyőződése ellen kell valamit csinálnia vagy eltűnnie! Mekkora megaláztatás, milyen szegény, milyen fájdalom látni annak minden következményét! Ezt csak úgy lehet elviselni, ha hiszi az ember, hogy nem a saját tevékenysége és meggyőződése a legfontosabb, hanem Isten akarat... Ha pedig egy adott helyzetben akaratunk és meggyőződésünk ellen kell cselekednünk, akkor sem vagyunk tehetetlenek: „Atyám, ha lehetséges, vedd el tőlem ezt a kelyhet, de ne az én akaratom teljesejék, hanem a Tiéd!” Ez az igazi kereszt, és a

kereszt árnyékában ez a helyes, Jézustól tanult magatartás.

Egy dolog azonban kétségtelen: az engedetlenség mérhetetlen felelősséggel jár... mint annak a felelőssége, aki a szeretet általános parancsával ellentétes parancsot ad. Maga a döntés tehát az adott helyzetben mindenki számára egyforma felelősség. Az engedelmeskedő azonban abban a pillanatban megszabadul a felelősség alól... Nem arról az engedelmeskedésről beszéltem, ami megalkuvó, haszonleső..., hanem ami tulajdonképpen az Atyának való engedelmeskedés az Ő képviselőjén keresztül... Ilyen esetben nem a mi dolgunk azt eldönteni, hogy jó-e, amit teszünk, vagy sem, mert látószólag nyilvánvalóan nem jó.....

Nem lehet azonban az engedelmeskedés mögé elbújni. Lelkismereti kötelességünk a saját meggyőződésünk kinyilvánítása első sorban az előljáróval szemben, s ha a tiltás kifejezetten nem arra irányul, akkor a nyilvánosság felé is.

Fromm cikkéről csak annyit, hogy minden szava igaz önmagában véve, de a beállítás itt is hamis. Pontosan az emberi gőg hiszi azt, hogy az eseményeket az ember irányítja. Pedig — jól tudjuk — nem így van, a történelemnek előre megszabott menete van. A történelem menetét nem az emberek irányítják, és ha mégis így néz ki, ez csak látszat. Egyetlen ember döntése sem határozza meg a fejlődés irányát, még akkor sem, ha történetesen ő nyomja meg azokat a gombokat. Akkor is csak Isten szent akaratát érvényesül. ... Viszont saját sorsunk a szabad akaratunkból fakadó döntéseinktől függ...

A cikk egyéb megállapításaival sem értek egyet: pl. összemossa az emberiséget a civilizációval, nem veszi figyelembe, hogy van Istentől származó hatalom, és bitorolt — ha úgy tetszik: Sátántól származó — hatalom, ezeket szintén összemossa, úgyszintén az engedelmeskedést a zsarnokság jogának elismerésével.

.... Egészében véve úgy érzem, hogy az egész írás az engedetlenség megideologizálása, viszont nagyon bízom benne, hogy amiket most leírtam, az nem az engedelmeskedés megideologizálása.....

Gromon Tamás
(Eger)

Kedves Érted Vagy!

Szeretném röviden bemutatni a Nyírjesi Szent Völgy imabázist, amely 1982 október óta egyre szélesebb körben ismert. A Balassagyarmat mellett lévő hat tónál található csodálatos fekvésű hely kirándulóknak, elmélkedőknek, imádkozóknak kiválóan alkalmas. Táborozásra is nagyon alkalmas hely.

A nyírjesi szolgálatot Ipolyvölgyi Németh József Krizosztom atya látja el, nagyobb csoportok nála jelentkezhetnek. Címe: 2680 Balassagyarmat, Szent Imre út 9.

Zarándok Atya

Környezet és fejlődés

Globális ifjúsági kampány közös jövőnkért

1992. június 1. és 12. között lesz az ENSZ „Környezet és fejlődés” (UNCED) című konferenciája Rio de Janeiróban, ahol a valamennyi ENSZ tagország államfője és miniszterei fognak összegyűlni azzal a céllal, hogy a globális környezeti válság és a társadalmi és gazdasági fejlődés problémáinak megoldására vonatkozó határozatokat fogadjanak el. Ez lesz a legnagyobb és legmagasabb szintű tanácskozás, amit a környezetvédelem témájában valaha tartottak. Az itt hozott határozatok döntően befolyásolhatják jövőnket ezen a bolygón, és feltétlenül szükségesek is ahhoz, hogy elkerülhessük a globális ökológiai katasztrófát. (Ezen esemény előzménye az ENSZ 1987-es Közös Jövőnk c. jelentése, amit a bizottság elnöke, a norvég miniszterelnök után Brundtland—jelentésnek is hívnak.)

Mi, mint Európa fiataljai nem engedhetjük meg magunknak, hogy elmulasszuk az UNCED által kínált lehetőségeket. A mi jövőnket fogják leginkább befolyásolni a Ri-

óban aláírandó egyezmények.

Koncepciókkal és a döntéshozatali folyamatban való részvételünkkel emlékeztetni akarjuk a politikusokat arra, hogy milyen sürgős szükség van drámai változásokra. Meggyőződésünk, hogy a közvélemény, és főként a fiatalok nyomása nélkül ezekre nem fog sor kerülni. Ezért hívtuk életre az A SEED for UNCED kampányt, amelyben több kontinens fiataljai és környezetvédői vesznek részt.

Eredményt csak akkor érhetünk el kampányunkkal, ha minél szélesebb körben egyesítjük erőinket. Ennek érdekében kapcsolatokat teremtünk, és egy hálózatot fogunk kiépíteni a világ fiataljaival és környezetvédőivel, hogy meghatározhatjuk követeléseinket és a konferencián résztvevő kormányok elé terjeszthessük őket. Szeretnénk minden szervezetet és csoportot csatlakozásra biztatni, hogy elővezessék ötleteiket, és hogy a kampány arculatát az ő igényeiknek megfelelően alakíthassuk.

A kampány négy fő szakaszból áll. Az elsősorban, amely 1992. márciusig tart, eszmecserét fogunk kezdeményezni minden elérhető csoporttal követeléseinkről és arról, hogy hogyan képzeljük el a közös jövőnk felé vezető globális politikát. Ennek eredményét a március 6–8. között rendezendő, telefax és számítógépes hálózat révén egymással kapcsolatban álló regionális összejövetelek (a kelet-európai Brnóban, Cseh-szlovákiában lesz) fogják összegezni, és követeléseinket a nemzeti kormányokhoz, illetve az utolsó hivatalos előkészítő konferenciára menő képviselőknek eljuttatni. Emellett e találkozók célja az UNCED folyamat megismertetése a résztvevőkkel. Márciustól júniusig, a világkonferencia idejéig nemzetközi akcióperiódust hirdetünk, melynek fő ideje a Föld Napja időszaka, április 20–22., amikor koordinált, egymással kapcsolatban álló helyi akciók lesznek minél több országban, azzal a céllal, hogy a közfigyelmet felkeltsük és az UNCED-re fordítsuk, illetve hogy annak hiányosságaira, gyenge pontjaira figyelmeztessünk.

A kampány utolsó állomása az UNCED-del egyidőben (június 5–12), minden kontinensen megtartott konferenciák lesznek, amelyek figyelemmel kísérik, kommentálják és kritizálják a hivatalos konferenciát, egymással és Braziliával is kapcsolatot tartva, emellett ötleteknek, akcióknak, összejöveteleknek és kulturális eseményeknek is változatos és színes terei lesznek. Ezek közé tartozik az európai kerékpártúra is, amely Dél-Németországon, Cseh-szlovákián, Magyarországon és Románián áthaladva augusztus 3-án ér véget Bulgáriában, s melynek témái a közlekedés, a Duna szennyezése és az atomenergia lesznek.

A kampány célja:

- Lehetőséget akarunk adni minden kontinens fiataljainak arra, hogy hangot adjanak aggodalmaiknak.
- Vélemények és ötletek széles skáláját akarjuk létrehozni minden érdeklődő környezetvédelmi, béke- és Harmadik Világ-szervezet bevonásával és az ő tevékenységükben való részvétellel.
- Meg akarunk jobban ismerkedni a déli félgömb azon problémáival, amelyekről az északon lakók még mindig nem sokat tudnak.
- Világszerte nyomást akarunk gyakorolni az UNCED résztvevőire országos akciók szervezésével és koordinálásával.
- Befolyásolni akarjuk az előkészítési folyamatot képviselőink elküldésével, akik előterjesztik követeléseinket.
- Kommunikálni fogunk más földrészekon tartott találkozókkal, hogy együtt tanácskozzunk a jövőbeni stratégiákról, együttműködéseket fogunk kialakítani e csoportokkal.

Az „Európa Fiatalsága az Erdőkért” akció

Az EYFA egy nemzetközi környezetvédelmi hálózat, amelyet több, mint 350 szervezet támogat Európa-szerte, és amely alapot kínál információcserére és együttműködésre, különösen Kelet és Nyugat között.

Az EYFA 1985-ben jött létre az utolsó európai erdők megmentésére. Azóta összejöveteleket, tanfolyamokat, akciókat, kerékpártúrákat, kampányokat szervezett. A témák változatossága is nőtt, és ma már a nukleáris energiától kezdve a közlekedésen keresztül az oktatásig sok mindennel foglalkozik.

1989 óta minden augusztusban kerül megrendezésre az ökotópia, amely egy ökofalu, egyben éves találkozó, alternatív egyetem fiatalok számára, ahol új életformával, gondolatokkal ismerkedhetnek meg.

További információk: Móra Veronika, 1024 Budapest, Lövőház u. 19. I/1.

Követeléseink:

Úgy gondoljuk, hogy az alább felsorolt problémák, amelyekről az UNCED-en nem vagy csak alig esik szó, megoldása nélkül aligha lehetséges a globális környezeti válság elkerülése, amely feladatot pedig az UNCED célul tűzte ki maga elé. Ezért mi e követelések teljesítése mellett kötelezzük el magunkat és ezt követeljük a minket képviselőktől is, mind az UNCED-en, mind más fórumokon.

• AZ ENERGIAFELHASZNÁLÁS CSÖKKENTÉSÉT!

Mahatma Gandhi, amikor megkérdezték tőle, hogy fogja India elérni Nagy-Britannia fejlettségét, így válaszolt: „Anglia a fél bolygó forrásait felhasználta gazdagsága eléréséhez. Hány bolygóra lenne Indiának szüksége?” Ha a Harmadik Világbeli emberek is olyan pazarló módon élnének, mint az ipari országokban élők, bolygónk már elpusztult volna. A világ népességének gazdag egyne-

gyede használja fel a Föld elsődleges energiájának háromnegyedét.

Mivel a világ minden lakójának a Föld forrásaihoz ugyanolyan jogai kell, hogy legyenek, a gazdag országok életmódjában drámai változásokra van szükség.

Ezért követeljük:

A fejlett országokban az elsődleges energiafelhasználás legalább 50%-os csökkentését 2025-re úgy, hogy az elektromos energia legalább 50%-át megújuló energiaforrásokból nyerjük.

• A FOGYASZTÓI MINTÁK MEGVÁLTOZTATÁSÁT!

A világ erőforrásainak legalább 80%-át kevesebb, mint a világ lakosságának 20%-a használja fel. A pazarló „nyugati” életmód sok megújíthatatlan természetes forrás gyors kimerítését eredményezi. Emellett a környezetszennyezés számos formájának okozója, és így veszélyezteti az ember és más lények túlélését is. Az állandóan növekvő gépkocsi-, kamion- és légitörpekedés a légszennyezés, savas eső és az üvegházhatás okozója. Az ipar sok ága, főleg a vegyipar nagymennyiségű mérgező mellékterméket termel, amelyeket nem kezelnek helyesen. Ahogy a környezetvédelmi törvények szigorúbbá válnak a fejlett országokban, a veszélyes hulladékokat, illetve technológiákat egyre inkább Kelet-Európába és a Harmadik Világba szállítják.

Ezért követeljük:

A gépkocsihasználat csökkentését és a tömegközlekedés fejlesztését. A vegyipar minden nem-fenntartható elemének és a biológiailag nem lebomló anyagok termelésének betiltását. Ez minden atomenergiával kapcsolatos tevékenység beszüntetését is kell, hogy jelentse, mivel ezek évszázadokig tartó hatással rendelkeznek. Állítsák le a veszélyes hulladékok és szennyező technológiák exportálását.

• A KATONAI KIADÁSOK CSÖKKENTÉSÉT!

1985-ben a katonai kiadások magasabbak voltak, mint az emberiség szegényebb felének összes jövedelme. A gazdag országok hatalmas összegeket költenek fegyverkezésre. Ezek a Harmadik Világban is a nemzeti költségvetések aránytalanul nagy részét alkotják.

A modern háborúk szörnyűségei a biztonság új értelmezését teszik szükségessé. A fegyverek számának állandó növelése helyett a konfliktusok megelőzésére kell törekedni okaik megoldásával. Ez az emberek társadalmi és gazdasági körülményeinek javítását jelenti, pl. munkahelyek teremtésével, az egészségügyi és oktatási rendszer fejlesztésével és szociális biztonság megteremtésével.

Ezért követeljük:

A katonai kiadások legalább 50%-os csökkentését 2000-ig. A felszabaduló anyagi forrásokat pedig az emberek szociális, oktatási és környezeti szükségleteinek kielégítésére kell fehasználni.

• GAZDASÁGI ÖNMEGHATÁROZÁST!

Ahol és ahogy csak lehetséges, a gazdag országok kormányai és az általuk befolyásolt nemzetközi intézmények a kereskedelem liberalizálására törekednek. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) a Harmadik Világ országaiiban igyekszik az export növelésére és a behozatali korlátozások eltörlésére — ez azzal járna, hogy ezen országok még inkább a nemzetközi kereskedelemtől függővé válnának. A Nemzetközi Vám- és Kereskedelmi Egyezményről

(GATT) szóló mostani tárgyalásokon a nyugati országok a mezőgazdasági, szolgáltatási, szabadalmi és beruházási kereskedelmi korlátozásokat támadják. Ha ezt nem állítják meg, a szegény országok azon képessége, hogy gazdaságpolitikájukat — pl. élelmiszerellátás — meghatározzák, még kisebb lesz. Az IMF, a GATT és a hasonló intézmények antidemokratikus felépítése a felelős azért, hogy a kereskedelem liberalizálását ráerőltetik a déli országokra, míg ugyanezek a kereskedelmi korlátozások az északi országokban továbbra is fennállnak azokra a termékekre, amelyekre a Dél konkurrenciát jelenthet.

Ezért követeljük:

A javak — elsősorban élelem — fogyasztóihoz közeli megtermelését. Az országok gazdaságpolitikai önmeghatározáshoz való jogának elismerését. Ez azt jelenti, hogy semmilyen gazdasági programot nem lehet sem gazdasági, sem politikai eszközökkel egy országra kényszeríteni. Ugyanez fennáll a helyi közösségekre is.

• AZ ADÓSSÁGOK ELENEDÉSÉT!

Ma jelentős pénzüsszegek áramlanak a szegény országokból a gazdagokba. Ez szinte hihetetlenül hangzik, de az ENSZ-statisztika világosan mutatja: a fejlődő országokból a fejlettebbekbe áramló pénz mennyisége 1988-ban 50 milliárd dollárral volt több, mint a másik irányba. A gazdag országoknak ez a szegények által történő támogatása a kölcsönöknek és azok kamatainak visszafizetéséből ered. Ugyanilyen fontos a Harmadik Világbeli országok sok exporttermékének árszínvonal-csökkenése, (nyersanyagok, mint pl. réz, fa, mezőgazdasági termékek, pl. gyapot, cukor, kávé) és kereskedelmi korlátozások a gazdag országokban. Mindennek következménye nemcsak a Harmadik Világ legszegényebbjeinek teljes tönkremenése, hanem ezen országokban a természeti források túlzott használata is. A szegény országok kizsákmányolásának befejezése a társadalmi és környezeti rombolás megállításának előfeltétele.

• TALAJVESZTÉS!

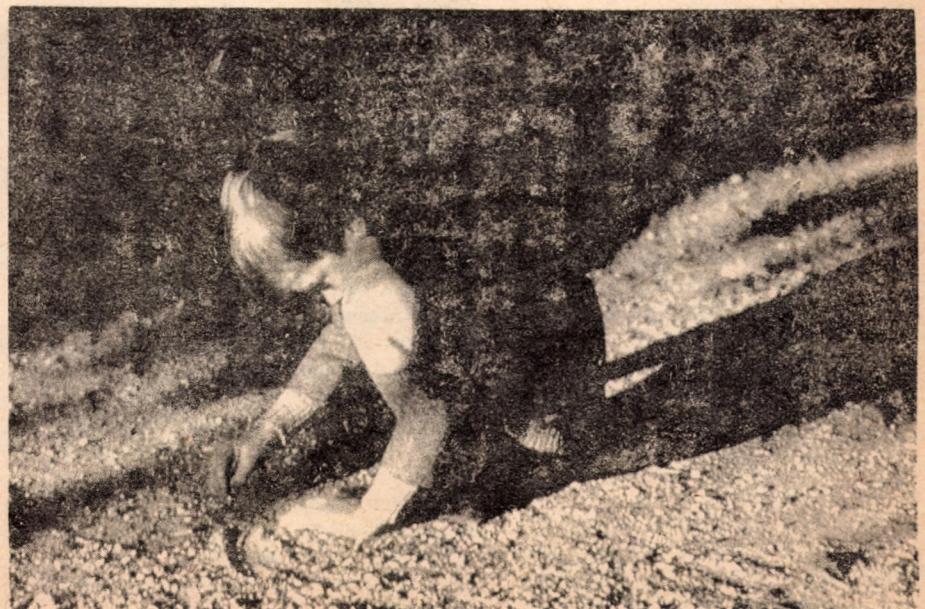
A „modern” mezőgazdaság nagyon eltávolodott a természettől. Fő célja már nem az emberek élelmiszerellátásának biztosítása, hanem a profitszerzés. Ipari módszerek alkalmazásával (műtrágyázás, növényvédőszer, öntözés, vetőmaghibridek) sikerült maximális terméseredményeket elérni (rövid távon), azonban egy teljesen nem fenntartható úton. A hatvanas évek óta ezt a modellt propagálják a Harmadik Világban is olyan intézmények, mint a Világbank. Minthogy a legmagasabb haszon az északi piacokon érhető el, sok Harmadik Világbeli országban a helyi élelmiszerigény kielégítése háttérbe szorult az exportra való termelés mellett. Mindennek eredménye, hogy az egész világon hatalmas termőterületek mentek tönkre, gyakran megfordíthatatlanul, pl. erózió, elisivatagosodás, szikesedés révén. Sok paraszt, akinek földjén kívül nincs mása, megélhetése közvetlenül fenyegetett. A mezőgazdaság piacfüggősége növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket is, mivel a valamikor önfenntartó gazdálkodókat a piac ingadozásainak szolgáltatója ki.

Ezért követeljük:

A földreformnak és más, nemzeti agrárpolitikai eszközöknek lehetővé kell tenniük a vidéki szegények számára, hogy biztosítsák fennmaradásukat, és növelniük kell a helyi és nemzeti élelmiszerellátás biztonságát. Az északi kormányok és multinacionális cégek ne szólhassanak bele a Harmadik Világ országainak nemzeti élelmiszerellátási politikájába. Csökkenteni kell a mezőgazdaság industrializáltságát, és serkenteni a környezet- és állatbarát módszerek alkalmazását.

• DEMOKRATIZÁLÓDÁST ÉS TEVEKÉNY RÉSZVÉTELT!

Egy új, egyenlőségen, igazságon és szolidaritáson alapuló gazdasági rendszer a társadalmi és gazdasági struktúrák drasztikus megváltoztatását teszi lehetővé. Ha a világ népességének többsége nem vehet részt

környezetüket és fejlődésüket érintő döntések meghozásában, a társadalmi és gazdasági változások csak a felső és középosztályoknak fognak kedvezni, és a legszegényebbek életkörülményei változatlanok maradnak. A nyomor és a kizsákmányolás katonai konfliktusokhoz és környezetpusztításhoz vezet. Ezért a Brundtland-jelentés az emberiség mobilizálását látja szükségesnek, tudatformálás és részvétel segítségével.

Ezért követeljük:

Minden személy és csoport szabad hozzáférést információkhoz olyan döntésekről, amelyek befolyásolhatják jövőjüket. Mindenkit képessé kell tenni a döntéshozásban való részvételre. Ezért a demokrácia új modelljeit kell nemzeti és nemzetközi szinten bevezetni.

• A KULTURÁLIS SOKFÉLESÉG BIZTOSÍTÁSÁT!

Ma minden úgynevezett modern társadalom az életszínvonal maximumának elérésére törekszik folyamatos gazdasági növekedéssel és növekvő fogyasztással. A nyugati kultúra uralja a világot és lerombol minden ettől különbözőt. Hátrányos megkülönböztetés, kulturális barrikádok, a politikai folyamatokból való kizártság a bennszülött népcsoportokat sebezhetővé és elnyomottá teszik, és hagyományaik elvesztésére kényszerítik.

Mégis, a klasszikus „nyugati” fejlődésmódel okozza környezetünk romlását, míg a hagyományos kultúrák sokkal több tiszteletet mutatnak környezetük iránt.

Ezért követeljük:

A fejlődési modelleknek tiszteletben kell tartaniuk a kulturális különbözőséget és egységet. El kell ismerni és védelmezni a hagyományos kultúrák ősi jogait földjükhöz és más erőforrásaikhoz, hogy életmódjukat fenntarthatassák.

• A VILÁG KÖZÖS ERŐFORRÁSAINAK MEGMENTÉSÉT!

A világ közös ökoszisztémáinak használata — mint amilyenek a Déli-sark és az óceánok — semmilyen szabályozás alatt nem áll. Az Antarktisz jó példa lehetne erre, amely megmutatná együttműködési szándékainkat a közös jövőért. Nagymennyiségű ásványi nyersanyag és katonai tesztek lehetősége teszi érdekessé ezt a kontinenst a gazdasági hatalmak számára. Ugyanakkor a rendkívüli hideg miatt a Sarkvidék nagyon érzékeny a szennyezésekkel szemben. Jelenleg csak a gazdag országok egy kis csoportja használja és ellenőrzi ezt a földrészt.

Ezért követeljük:

Az Antarktiszból Nemzetközi Természetparkot kell kialakítani, ahol mindennemű tevékenység felett egy demokratikus úton létrehozott

nemzetközi testület gyakorol gondos ellenőrzést.

Mindeme követelések irreálisnak és kivitelennek tűnhetnek. Mégis, mi úgy hisszük, hogy jelenlegi életmódunk folytatása sokkal irreálisabb, mint változtatni rajta. És „közös jövőnk” megmentése csak akkor sikerülhet, ha a változások drasztikusak és gyorsak.

Egy élet a kezdedben

Ha a gyerekek kritizálva élnek,
Megtanulnak megbélyegzettek lenni.
Ha a gyerekek ellenségeskedésben élnek,
Megtanulnak veszekedni.
Ha a gyerekek kicsúfolva élnek,
Megtanulnak szégyenlősnek lenni.
Ha a gyerekek megszegyenyítve élnek,
Megtanulják bűnösnek érezni magukat.
Ha a gyerekek toleráns légkörben élnek,
Megtanulnak türelmesnek lenni.
Ha a gyerekek bátorítva élnek,
Megtanulnak bízni.
Ha a gyerekek dicsérve élnek,
Megtanulják megbecsülve érezni magukat.
Ha a gyerekek méltányosságban élnek,
Megtanulják az igazságosságot.
Ha a gyerekek biztonságban érzik magukat,
Megtanulnak hittel élni.
Ha a gyerekek megerősítve élnek,
Megtanulják magukat szeretni.
Ha a gyerekek elfogadva és barátságban élnek,
Megtanulják megtalálni a szeretetet a világban.

Dorothy Law Holte

Környezet és csomagolás

Kukáskocsik jönnek, kukáskocsik mennek — szeméthegeink meg vérszesen magadnak. A háztartási hulladékok mennyisége tízévente megduplázódik: 1990-ben fejenként körülbelül 300 kg-nyit termelt belőlük az átlagmagyar. Otthonunkban összegyűlt hulladékainknak súlyban már körülbelül az 1/3 részét, térfogatban pedig a felét teszik ki a mindenféle csomagolóanyagok: a kidobott papírzacsok, kartondobozok, műanyagflakonok, üvegek, tégelyek, tubusok, konzervdobozok, nylonszatyrok stb. A csomagolóanyagokat gyárakban gyártják: nagy nyersanyagigénnyel, jelentős energiafelhasználással és környezetszennyezéssel. Rövid életű „termékek” ezek. Űresen tépve, gyúrva, gyorsan megismerkednek a konyhai szemetessel.

De gondol-e valaki arra, hogy miből lettek ezek, és hogy mi lesz majd a kidobott hulladékokkal? Kinek jut eszébe, hogy ezen anyagok értékek, melyek

- előállítási
- szállítási
- tárolási és
- hulladékkezelési

költségeit vele mind-mind megfizetteték? A csomagolóanyag ma már szervesen hozzátartozik a termékhez. Eredeti funkcióját (az áru védelmét) azonban egyre in-

kább elveszti, hivalkodó formáival, színeivel éppen az áru minőségéről tereli el a fogyasztó figyelmét. Legfeltűnőbbben mindezt a „modern” italcsomagolóanyagok honi karriere jelzi, melyek mind nagyobb helyet követelnek kukáinkban. Pár éve még békeséggel működött itt az üvegetétes rendszer most pedig nyakunkon liheg az egyszerűhasználatos csomagolóanyagok lavinája. A boltok polcain dobozos sörök, kartondobozos ivólevelek és műanyagpalackos üdítőitalok ríszálják magukat kellelve.

Tipikus eldobótermékek ezek: újratöltésük megoldhatatlan, másodnyersanyagként való hasznosításuk nem biztosított. Gyártásuk nyersanyag- és energiapazarló s egységnyi italmennyiségre számolva (a betétes üveghez képest) 26-szoros hulladéktérfogatot produkálnak. Igaz, ezek ökológiai szempontok. A csomagolóanyaggyártóknak azonban nem a forgalomból kiesett betétes üvegek pótlása az üzlet, hanem a milliós szériákban gyártható, egyszerűhasználatos (eldobandó) termékek. Aztán a kereskedelem sem tőri magát az üvegviszaváltásért — az ember pedig kényelmes. Külföldi példák jelzik: ahol egyszer a betétes üvegrendszert összeomlott, többé ott vissza nem állítható. Országok sora próbál most az eldobó-csomagolásnak tiltó, korlátozó vagy

kötelező rendeletekkel megálljt parancsolni. Hozzánk pedig éppen onnan vonulnak most be. Üdvözölve, díszlépésben és ellenőrizhetetlenül...

Jó példa: a betétes (visszaváltható) üveg. Az üzletekbe éppen és időben visszakerülő 30–50 újratöltést bír el. Az elhasználdott üveg minőségromlás nélkül akárhányszor újraolvasztható. Aromasemleges — külső behatásoktól a legjobban tudja védeni az italt. Hátránya a súlya és törekenysége.

Egyszerhasználatos (eldobható) italcsomagolóanyagok: Alumíniumdoboz: Előállítását rettentő energiaigényes: egy literre számolva hússzorosa az üvegének. Egy doboz gyártásához szükséges árammennyiséggel pl. egy férfi egy évig borotválkozhat készülékével. Az alumínium gyártásánál kiszabaduló fluorgázok súlyosan rombolják az élővilágot.

Kartondobozos csomagolás (Tetra-pak, Combibloc): Gyártásuk környezetszennyező. Újrahasznosításukat lehetetlenné teszi, hogy a doboz 5–7 réteg összepréselt papír-, polietilén- és alumíniumfóliából áll.

Különféle műanyagflakonok (pillepalack stb): Könnyűek, ütésállóak, de az aromát átveszik, illetve az italokat „ízestítik”. A legtöbb műanyag kőolajszármazékból készül, s ez egyre drágább s mind nehezebben impor-

tálható. Megjelölve nincsenek, újrahasznosításukat sokféleségük keveredése akadályozza. Legproblémásabb a PVC nevű műanyag jelenléte: a PVC alapanyaga rákkeltő, s a lágyítóként, stabilizátorként hozzákevert adalékok veszélyességüket tovább fokozzák. Gyártásuk, feldolgozásuk, de főleg égetésük során súlyosan mérgező gázok keletkeznek (furanok, dioxinok). Nem véletlen, hogy a PVC élelemiszercsomagolóanyagként, gyermekjátékként történő felhasználását mind több ország igyekszik megtiltani vagy korlátozni. (Magyarország nincs közöttük).

A hulladékprobléma felsorakozott immár a földi létfeltételeket veszélyeztető, globális ökológiai veszélyek közé. De egyszerre piszkál most minket a hirtelen jött fogyasztói társadalom és az elszegényedés kihívása is. Ebben a helyzetben olyan javaslatokat szeretnénk Önöknek tenni, melyek betartásával egyszerre kímélnék környezetüket és pénztárcájukat: Ők ugyanis mindketten tudják: az a legjobb csomagolóanyag, melyeket otthagynak a boltok polcain...

Tanácsaink a csomagolóanyag-hulladék csökkentéséhez:

— Vásárlás előtt lehetőség szerint írjon listát: valójában mire van szüksége és milyen mennyiségben?

— Vásárláshoz vigyen magával kosarat vagy szatyrot: a bolti reklámtáska már 6–8 Ft, és az első sarkon elszakad.

— Kerülje az alábbi csomagolási módokat: előrecsomagolt élelmiszerek (tálcán kínált, PVC fóliával bevont hús, lekvár, sajt, gyümölcs stb.), „kamucsomagolás” (duplafalú, nagy zárókupakkal ellátott téglék, flakonok), kopásgátló csomagolás (színes kartonlap, ráerősítve egy átlátszó műanyag-burok, benne egy kis micsoda).

— Felesleges csomagolóanyagokat (pl. fogkrémes doboz) hagyja emlékül a pénztáros hölgnél.

— Minél kisebb az árumennyiség, annál nagyobb a megfizetett csomagolási hányad. Ha lehet, vegyen nagyobb mennyiséget és kerülje a miniadagokat (méz, lekvár, tejszín).

— Gyümölcskonzerv helyett fogyasszon olcsóbb szeszgyümölcsöt (válogassa ki maga és kérje papírzacskóban).

— Lehetőség szerint vásároljon őstermeknél a piacon.

— Ha lehet, főzzön be magának lekvárt, tegyen el befőttet, savanyúságot.

— Használja fel ehhez a régi üvegeit.

— Italt betétes üvegben vegyen és ne egyszerhasználatos (eldobó) üvegben, ne alumínium vagy fémhártyás dobozban (sör, limonádé), ne műanyagflakonban (Queen kóla, szörpök, ásványvíz),

ne kartondobozos csomagolásban (Sió, Hey-ho, Garden stb.).

— Műanyag csomagolás helyett üvegben vegyen tormát, lekvárt, mézet, ketchupot, mustárt, savanyúságot stb.

— Üres üvegeit váltsa vissza a boltban. Ha nem betétes, dobja a gyűjtőkonténerbe vagy próbálja otthon hasznosítani.

— Ne vegyen előregyártott hulladékot; eldobható golyóstollat, filctollat, öngyújtót, borotvalehűzőt stb.

— Díszcsomagolópapírt, kartondobozt használja fel újra.

— Tízórait iskolába, munkahelyre hordja kimosható műanyagdobozban, (de ne PVC-ben).

— Fele annyiba kerül a kefir, joghurt, ha maga készíti el otthon. Jégkrémet pálcikásat vegyen, ne poharasat.

— Látogatásával ne tisztelje meg a McDonald's-ot, és lehetőleg ne fogyasszon olyan helyen, ahol egyszerhasználatos (papír, műanyag) tányérok, poharakat adnak.

— Ne vegyen spray készítményeket (he-

lyette pl. golyós vagy pumpás dezodort) — főleg ne, ha freon hajtógáz.

— Kevesebb a kidobott csomagolóanyag, ha csökkenti „vegyszeres fogyasztását”.

— Ne vásároljon elfeledhető vagy helyettesíthető kemikáliákat (öblítő, vízközdő, folyékony szappan, tusfürdő, WC-spray, műpadlófény stb.).

— Mosó- és mosogatószerkekből próbálja ki a koncentrátumokat, és tartsa be mindig az adagolási utasítást. A víz keménységi fokát kérdezze meg a helyi vízműveknél!

— Legyen kritikus vásárló — a pénzéért megteheti. Fogadja kételkedéssel a bugó hangú reklámokat, és figyelje a csomagolás módját is. Érdeklődjön, hogy a termék ugyan mitől „európai csúcsmínőség”, vagy miért „környezetbarát”?

— Gondoljon néha a csomagolóanyag utóéletére is. A krémtúrót pl. dobozából Ön egy perc alatt kicanalazza, de a kidobott műanyagpohár eltüntetésével a természet tízezer év alatt sem tud megbirkózni.

Végül néhány — általunk kiszámolt — adat. Azonos termékeknél hasonlítottuk össze az üveges és az eldobó csomagolás árát. Íme, ennyi a csomagolóanyag ára:

- * Canada Dry (1,5 literes, PET műanyagpalack): 33 Ft
- * Gold Fasl sör (0,33 literes alumínium doboz): 22 Ft
- * Queen kiwi üdítő (1,5 literes PVC műanyagpalack): 37 Ft
- * 1 literes kartondobozos ivólevelek (Sió, Hey-hó stb.): 15–24 Ft
- * Rama margarin (250 gr. PVC pohár): 6 Ft
- * Globus mustár (150 gr. alumíniumtubus): 9 Ft

Hogy mindezt Önnel most megfizettük, abban biztos lehet. Mint ahogy abban is, hogy a kizsigerelt, tönkretett természet is benyújtja majd egyszer a számlát ...

MEGJELENTI!

**Bulányi
György:
Merre
menjek?**

Evangéliumról fiataloknak — Ára 160,- Ft

Megrendelhető az ÉV címén:

8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

— Utánvétellel küldjük —

E lap elküldésével megrendelheti az ÉV-et, de az is elég, ha a címet és a példányszámot a (rózsaszínű vagy sárga) befizetési utalvány közlemény rovatában pontosan feltünteti.

Az előfizetett példány 7 Ft-tal olcsóbb!

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1992-es hat számra egy példánynál 270 Ft.

A csoportos előfizetés sokkal olcsóbb!

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják a **csoportos előfizetés** (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt **sokkal olcsóbb**) lehetőségét.

2 — 4 példányt már postaköltség felszámítása nélkül küldünk otthonába!

5 vagy több példány előfizetése darabonként

már 20 Ft-tal olcsóbb,

mint az egy példány postaköltséggel!

Az egy címre előfizetett példányszámtól függően az 1992 évi előfizetési díj **példáyonként:**

1 példányos csomag: 270 Ft

2 — 4 példányos csomag példáyonként 234 Ft (előfizetési díj 468 — 936 Ft)

5 példány fölött példáyonként 192 Ft (előfizetési díj pl. 5 példánynál 960 Ft)

Megrendelem az „Érted vagyok”-ot 1992-re példányban.

Az előfizetési díjat, Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben **elküldtem.** Az előfizetett példányokat kérem a következő címre kézbesíteni:

Címzett neve:

Ország, irányítószám:

Település:

Utca, házszám:

Száz út van előttünk,
de csak egyet kapunk.
Száz közül csupán
egyét választhatunk.
Száz közül egyen
boldogság jön szemben,
és boldogtalanság
kilencvenkilencen.

Falu Tamás

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Founda-
tion” for communities and families, about gos-
pel, charity, third world, ecology, nonviolence,
family life, education, and radical renewal
movement in the hungarian catholic church.
Editor: GARAY András.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok”
can be re-published free, without distortion of
contents. The editorial board hereby asks for
complimentary copies in case of re-publicati-
on.

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle
segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító
kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszön-
jük az adományokat és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány
szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

III/1. (11.) szám. Megjelenik évente hatszor.
Alapította: Simonyi Gyula
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
A Szerkesztőbizottság titkára: Garay András
Laptulajdonos: Család Alapítvány
Számlasszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Szabadság tér 5-6.

Aki 4000 Ft. vagy nagyobb támogatást ad a Család
Alapítvány számlájára, annak állandó tisztelet-
példányt küldünk. Az Alapítványnak adott összeg
az adóalapból levonható!
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén
küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf. 40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf. 7.

A lap az „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok” (Mt
10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem vá-
ró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül
a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző
hozzjárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon
közzölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztő-
ség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpél-
dányt.
Kéziratot nem örzünk meg, s nem küldünk vissza.

Készült a RECORD Ipari Kiszövetkezeti
nyomdaüzemében Pécelen
Felelős vezető: Tóth Istvánné

ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztés:

8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003
Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron
MHB 202-17820 számlaszámára lehet küldeni.
Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesít-
tés részén a név és cím olvashatóan, pontosan
legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan
legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1992-re (postaköltség-
gel):
belföldre 270 Ft;
szociális előfizetés (nagycsaládok,
mozgássérültek, hallássérültek, diákok,
hetven éven felüliek és állami gondo-
zottak számára) 192 Ft (postaköltséggel
együtt), egy címre előfizetett legalább
15 példány esetén 90 Ft;
lithon előfizetve Romániába, Szovjet-
unióba, Csehszlovákiába és Jugoszlávi-
ába 270 Ft; egyéb külföldre 1200 Ft,
nyugaton 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP
indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postaköltséggel)
1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Ró-
mai Katolikus Plébánia címére: Paro-
chia Romanu Catholică, Ilonka Géza,
Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor
Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a Család
Alapítvány az ottani rászorulóknak megsegí-
tésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

TARTALOM

Beköszöntő	2
Tanulmány	
Gergely G. András: Beleszólt-e Jézus társadalmi kérdésekbe?	3-6
Keserű búcsú a kedvenc mintaképektől (Nyíri Tamás cikke a Public Forum-ban)	7-8
Erőszakmentesség	
„Az erőszakmentesség elképzelhető” (Hildegard Goss-Mayr-ról)	10
Novella	
Lev Tolsztoj: A pokol szétrombolása és visszaállítása	11-14
Kották	15-16
Gyerekeknek Moha mese	
Cseresznyelopás—szalámitlopás—könyvelopás—ködmönlopás...	17-18
Elmélkedések	
Közhelyek (sorozat indul)	9
Merza József: A történelem az élet tanítómestere	19-20
Leveled jött Istentől (vasárnapi elmélkedések)	21-24
Élő Nemzeti Kincs	25-26
Kedves Érted vagy! Olvasóink leveleiből	27
Ökológia	
Környezet és fejlődés (Brazil kezdeményezés)	28-30
Környezet és csomagolás	30-31

Megrendelő levelezőlap

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok”-ból
ingyenes mutatványpéldányt a következő
címeikre:

bélyeg helye

Címzett neve:

Ország:

Ir. szám:

Település:

Utca, házszám:

„Érted vagyok” folyóirat

Székesfehérvár

Pf. 7.

8003

Címzett neve:

Ország:

Ir. szám:

Település:

Utca, házszám:

Umweltschutzpapier — Papier
recyclé — Recycled paper — Carta
ecologica — Genbrugspapir

Újrapiapírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert pa-
pir — Uusiopaperista — Återvin-
ningspapper